

Punem țara înainte de orice, datoria înainte de propria persoană, suntem mândri știind că tot ceea ce facem este pentru România!

(Deviza Serviciului de Informații Externe)

PERISCOP

Anul XVI, nr. 2/62, aprilie-iunie 2023

**Publicație trimestrială a Asociației Cadrelor Militare
în Rezervă și în Retragere din Serviciul de Informații Externe**

CONSULTANȚI:

Prof. dr. Ilie BĂDESCU – membru corespondent al Academiei Române

Conf. dr. Mihai MILCA – membru al conducerii Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România

Jurnalist - Dan ANDRONIC

Acad. Dinu C. GIURESCU

COLEGIUL DE REDACȚIE:

Redactor-șef: I. Popa

Redactor-șef adjunct: A. Botez

Membri: C. Barbu, C. Biriș, I. Constantin,
I. Gatea, D. Ionescu,
I. Pavel, D. Stîngă, L. Guzu,
G. Bărbulescu, P. Neghiu

Grafica: D. Roșu

SUMAR

- **Mesajul Directorului Serviciului de Informații Externe adresat ofițerilor și subofițerilor în rezervă și retragere din SIE pag. 6**

EDITORIAL

- **Lumea în criză multidimensională. România, încotro? pag. 8**
Se pare că s-a ajuns la un punct critic, la o stare de suportabilitate peste care nu se mai poate trece. (I. Popa, G. Bărbulescu)

SERVICII SECRETE

- **Războiul din Ucraina și resetarea serviciilor de intelligence pag. 10**
Ne întoarcem la perioada Războiului Rece? Germania - țintă prioritară pentru spionajul rus; Schimbări de conținut și de percepție asupra serviciilor de intelligence occidentale; Un nou echilibru între secretizare și transparență; De la Afganistan la Ucraina – greșelile se repetă; Serviciile de informații în fața unor noi provocări; Sursele publice în actul de intelligence - prejudecăți și certitudini; Inteligența artificială și serviciile de informații. (G. Miloșan)
- **Saga defectorilor (XI) pag. 17**
Liușkov – un transfug care a adus ponoase tuturor. Date inedite despre activitatea lui Richard Sorge în favoarea URSS. (M. Milca)
- **Spionaj-contraspionaj: Cazul Hansen la final pag. 21**
Robert Hanssen, agentul dublu din FBI care a spionat pentru Moscova mai mult de două decenii, condamnat la închisoare pe viață în 2002, a murit la vârsta de 79 de ani. Cazul său constituie obiect de studiu în instituțiile de profil americane și din alte state, pentru a desprinde învățăminte pentru viitor. (G. Bărbulescu, I. Gatea)

CULTURA DE SECURITATE, CULTURA POLITICĂ

- **Noul centru de greutate al NATO în Europa pag. 25**
Statele Unite acordă o atenție prioritară membrilor Alianței care înțeleg în ce constă amenințarea Rusiei și tratează cu seriozitate acest lucru. (A. Botez)
- **Doi mari patrioți români: Nicolae Titulescu și Onisifor Ghibu pag. 29**
S-au împlinit de curând 140 de ani de la nașterea a două personalități de referință pentru rolul lor în făurirea și consolidarea statului național unitar român: ilustrul diplomat Nicolae Titulescu și marele pedagog

ardelean Onisîfor Ghibu, a căror operă rămâne un izvor de idei pentru actualitate. (I. Constantin)

- **1919 – o glorioasă pagină a istoriei naționale (I) pag. 35**
„Prea mulți dintre contemporani sunt într-adevăr miopi, în ce privește prezentul sau viitorul. Ei nu văd decât ceea ce este imediat realizabil și rareori privirea poate urmări până la capătul ei, logica desfășurării evenimentelor”. (M. Milca)
- **Vizita regelui îndrăgostit de România pag. 39**
Atașamentul Regelui Charles al III-lea de România a dus, în timp, la îmbunătățirea substanțială a relațiilor între cele două țări, mai ales în ceea ce privește colaborarea ce ține de apărare și securitate. România și Regatul Unit al Marii Britanii au de 20 de ani un parteneriat strategic, iar situația critică de Securitate din regiune stimulează întărirea colaborării în acest domeniu. (L. Guzu)

ANALIZE POLITICO-STRATEGICE

- **Evoluția Războiului din Ucraina - opinii ale unor experți militari americani pag. 47**
„Statele Unite trebuie să fie forța care să promoveze pacea mondială”, iar Administrația Biden să se reorienteze spre găsirea unei soluții negociate, pentru a se pune capăt „cât mai rapid” războiului din Ucraina – Apelul unor experți americani în domeniul securității naționale. (A. Botez)
- **Republica Moldova, între neutralitate și aderarea la structurile euro-atlantice pag. 57**
În ultimele decenii s-au produs schimbări semnificative la nivelul mentalului colectiv al societății din Republica Moldova, fiind evidentă întărirea ideii de orientare către Vest. (I. Constantin)
- **China și Războiul din Ucraina pag. 62**
Atâta timp cât miza Războiului din Ucraina nu va fi supraviețuirea actualului regim de la Kremlin, Beijingul nu va furniza Moscovei asistență militară semnificativă. (A. Botez)

MEMORIALISTICĂ, CONSEMĂRI, DEZBATERI

- **Scrisoare de dincolo de mormânt pag. 67**
Scrisoare din 2003 și lăsată în custodie Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și în Retragere spre a fi făcută publică după 20 de ani, de către col.(rtr) Ioan M. OPREA, decedat în 2004. (P. Neghiu)

ARHIVA PERISCOPULUI

- **Chestiunile teritoriale – mărul discordiei din relațiile româno-ruso-sovietice pag. 70**

N.S. Hrușciov: În România se desfășoară o largă, monstruoasă propagandă antisovietică. Ei cred că noi nu știm, dar „noi știm tot”. Cred că figura de bază în această campanie este Ceaușescu, secretar al C.C. al P.M.R. El este cel care determină linia antisovietică. (I. Popa)

MOZAIC CULTURAL

- **Din ziare adunate pag. 90**
Războiul din Ucraina; Resetarea NATO; Rescrierea ordinii mondiale; 2024 – anul alegerilor; Despre reactoare nucleare mici și laserul de la Măgurele. (P. Neghiu)
- **O complexă monografie în stil gustian a orașului Potcoava, jud. Olt pag. 102**
Solidă ca informație, riguroasă ca tratare, nuanțată ca analiză, lucrarea POTCOAVA – 600, lansată la 27 mai 2023, are, în același timp, notabile valențe literare. (I. Constantin)
- **Iudaismul mesianic pag. 105**
Mesianismul iudaic este o temă deosebit de sensibilă sub aspect teoretic, precum și al practicii religioase, dar care are reverberații politice și de securitate. (P. Neghiu)
- **Vitrina cărților pag. 108**
1. Ridică-te și ucide primul. Istoria secretă a asasinatelor planificate ale Israelului; 2. Un punct de cotitură. Războiul lui Putin și urmările lui; 3. Bătălia de la Stalingrad (1942-1943). Studii, analize și memorii românești. (L. Guzu, I. Popa)

CUVÂNT DE ÎNVĂȚĂTURĂ

- **„De la suferință la întrebare” pag. 113**
Auzim, tot mai des, de la oamenii din jurul nostru, în urma unor dureri, boli, suferințe, întrebarea „de ce?”: „De ce mi se întâmplă mie una ca asta, Dumnezeu meu?”. (M. Vîrtejanu)

DIN ACTIVITATEA ASOCIAȚIEI pag. 117
(Biroul executiv)

ROMÂNIA
SERVICIUL DE INFORMAȚII EXTERNE

București, mai 2023

**Doamnelor și domnilor ofițeri și subofițeri în rezervă și retragere din
Serviciul de Informații Externe,**

Celebrarea Zilei Rezervistului Militar constituie un prilej de sărbătoare, cu profunde semnificații pentru cadrele militare în rezervă și în retragere, cărora astăzi și nu numai, le adresez un cordial „La mulți ani!” și sincere felicitări pentru eforturile depuse de-a lungul întregii cariere, în slujba Serviciului de Informații Externe.

Îmi exprim aprecierea pentru profesionalismul, devotamentul și onoarea cu care ați servit țara, sub drapelul tricolor, contribuind la apărarea valorilor fundamentale ale României și folosesc acest prilej, în egală măsură, pentru a vă transmite multă sănătate, liniște sufletească alături de cei dragi și puterea de a trece cu bine peste orice obstacol.

„La mulți ani!”

Cu aleasă stimă,

Gabriel VLASE

Directorul

Serviciului de Informații Externe

DOMNULUI GI. mr. (retr) PROF. PETRU NEGHIU
PREȘEDINTE ACMRR SIE

EDITORIAL

LUMEA ÎN CRIZĂ MULTIDIMENSIONALĂ. ROMÂNIA, ÎNCOTRO?

Ioan C. Popa, Gheorghe Bărbulescu

Revista noastră a găzduit sistematic puncte de vedere privitoare la criza profundă, multidimensională, care a cuprins întreaga lume. Aparent paradoxal, această criză a izbucnit și s-a amplificat într-o perioadă în care cetățenii, lumea în general, se așteptau mai puțin: epoca în care s-a pus capăt, cel puțin declarativ, Războiului Rece, în care speranțele într-o lume așezată pe înțelegeri și raporturi noi între state, bazată pe încredere și solidaritate păreau mai îndreptățite decât oricând.

Semnalele unor turbulențe sociale, politice, economice și militare nu au întârziat însă să apară. Întreaga lume se află pe *nisipuri mișcătoare*, actori internaționali care optaseră pentru o cale a justiției, cooperării, echilibrului și respectului reciproc au virat brusc și au amplificat instabilitatea la nivel global. Ne aflăm astăzi în vecinătatea unui război nimicitor, care riscă să atragă, într-un fel sau altul, noi combatanți, periclitând pacea mondială atât de benefică pentru prosperitatea popoarelor.

Întrebarea pentru noi este aceasta: unde se află România, cum se poziționează, cum își direcționează eforturile și își apără interesele într-o lume în schimbare? Desigur, *nimeni nu este profet în țara lui*, cum spune o veche zicală înțeleaptă. Dar realitățile te obligă periodic la atitudine, pornind de la constatări cotidiene ce nu pot fi contestate. Poate că avem totuși prea mulți *profeți*, care zilnic avansează diverse scenarii. Nu toate sunt apocaliptice, dar trebuie să recunoaștem că cele mai multe sunt pesimiste, trag semnale de alarmă și alimentează ideea că, practic, s-a ajuns la o nouă răscruce istorică, dacă nu chiar la o fundătură.

Toată lumea, de la simpli cetățeni la lideri politici, nutrește sentimente de insatisfacție și nemulțumire evidente. Se pare că s-a ajuns la un punct critic, la o stare de suportabilitate peste care nu se mai poate trece. Povestea pilduitoare a țarului rus și a mușicilor săi pare că revine sub diverse forme, nu doar în Rusia sau România, ci în multe alte state. Povestea respectivă spune că un împărat, țar atotputernic, pune biruri grele pe supușii săi, dar de fiecare dată își consulta inspectorii fiscali: „*Ce zic mușicilor?*” „*Înjură*”, îi răspundea aceștia. „*Înseamnă că mai au de unde, continuați să măriți birurile*”, îi îndemna țarul. Azi așa, mâine așa, până când funcționarii au raportat: „*Nimeni nu mai înjură, toți râd!*” Țarul a

reacționat: „*Stop! Este o stare periculoasă, înseamnă că nu mai au nimic de pierdut!*” Nu se știe cât este adevăr și cât este legendă în această poveste, dar mesajul ei este limpede: toate lucrurile au o limită, iar dacă nu se intervine la timp, situația poate scăpa de sub control.

Asistăm, în prezent, din păcate, la o erodare a credibilității instituțiilor statului, în fața cetățenilor. Cu toate acestea, România are azi un nou guvern, care anunță un program ambițios de măsuri hotărâte, astfel că vom ține aproape de evoluțiile din țara noastră și vom reveni cu o analiză pe cât de amănunțită permite condeiul, într-un număr viitor.

La solicitarea mai multor colegi și prieteni, reamintim totuși, în încheierea acestor rânduri, îndemnul unui prim-ministru al Statului Israel, **Golda Meir** (șef al guvernului între 1969-1974), către poporul evreu:

„Dacă vreți să construiți o țară în care se vor întoarce fiii și fiicele voastre, dacă vreți să construiți o țară din care oamenii vor pleca doar în timpul vacanțelor, dacă vreți să construiți o țară care nu va avea frică pentru viitor, atunci faceți doar doi pași:

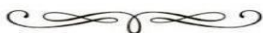
1. Echivalați corupția cu trădarea de țară, iar oficialii corupți cu trădători până la a șaptea generație.

2. Faceți trei profesii cele mai bine plătite și cele mai respectate: profesia de militar, profesor și medic.

Și cel mai important – munciți, munciți și munciți pentru că nimeni în afară de voi nu vă va proteja, nimeni în afară de voi nu vă va hrăni și doar voi aveți nevoie de țara voastră, nimeni altcineva”.

Poate că unele lucruri s-au mai schimbat după o jumătate de secol, dar nimeni nu se mai îndoiește astăzi unde a ajuns Israelul.

Merită atenție îndemnul doamnei Golda Meir!

SERVICII SECRETE**RĂZBOIUL DIN UCRAINA ȘI RESETAREA
SERVICIILOR DE INTELLIGENCE****George Miloșan**

În ultimii ani, dar mai ales în 2022, Europa și-a „consolidat” poziția de țintă predilectă a acțiunilor spionajului rusesc și, în contrapartidă, au fost reevaluate din mers sistemele de contraspionaj ale statelor vizate, pornind de la evaluarea mediului de securitate pe continent în condițiile războiului din Ucraina.

Obiectivul principal al armatei din umbră a Moscovei este victoria în conflictul cu Kievul, la care se adaugă obiectivele „clasice” ale structurilor de informații care primesc ordine de la Kremlin: extinderea rețelelor de influență, destabilizarea eșichierului politic din statele occidentale, cunoașterea cu anticipație a deciziilor politice și economice ale unor țări sau organizații, care afectează relația cu Rusia, influențarea alegerilor prezidențiale sau parlamentare, acolo unde este cazul.

Spionajul rusesc - în toate formele sale - și-a mărit constant nivelul de agresivitate, acționând cu mai multă violență și mai puțină discreție. Cazurile Litvinenco și Skripal puteau fi considerate mesaje de intimidare dar treptat - pe măsură ce mâna lungă a serviciilor este nerăbdătoare să obțină rezultatele cerute de factorul politic - se transformă din excepții în mod de lucru.

Pe de altă parte, invadarea Ucrainei de către Federația Rusă a însemnat - pe lângă implicațiile în planul mediului de securitate la nivel regional și chiar internațional - și un moment de inflexiune în evoluția actului de *intelligence*, conferindu-i acestuia, cel puțin parțial, o dimensiune publică. Ajunge doar să reflectăm la eforturile agențiilor de specialitate americane și britanice în sensul pregătirii opiniei publice, în primele săptămâni ale anului 2022, privind iminența „operațiunii speciale” a Moscovei.

Ne întoarcem la perioada Războiului Rece?

Când vorbim de Rusia și spionajul său trebuie să depășim matricea mitologică ce s-a țesut în jurul operațiunilor acestor servicii și să descoperim bucată cu bucată tiparul și modelele de lucru luate în calcul și aplicate de centralele din Moscova. Un caz care pare a fi scos din vechiul joben al celor care au organizat asasinarea lui Lev (Leon) Troțki în Mexic, în august 1940, a avut loc anul trecut în Olanda, dar într-un registru mai puțin violent.

Tânărul Serghei V. Cerkasov, ofițer GRU, a reușit să se apropie de obiectivul său - infiltrarea în cadrul Curții Internaționale de Justiție de la Haga - utilizând documente braziliene pe numele Victor Muller Ferreira. Era un agent

fără acoperire, dar cu o legendă foarte bine articulată: trimis mai întâi la Niteroi în țara cafelei, transformat în brazilian get-beget pe durata mai multor ani și adus la Haga în perioada când se vorbea de crimele de război ale rușilor după invadarea Ucrainei.

Serviciul de contraspionaj olandez (AIVD) a găsit câteva fisuri în legenda și în comportamentul lui Cerkasov, l-a pus sub urmărire și l-a deconspirat. În aceeași perioadă - este vorba de luna mai 2022 - presa a dezvăluit un alt caz care poate fi considerat „senzațional” fără nicio exagerare: o agentă GRU cu identitate peruană fusese infiltrată de mai bine de 10 ani în cercuri frecventate de ofițeri aparținând Flotei a VI-a americană din Mediterana cu sediul la Napoli. Maria Adela Kuhfeldt nu era alta decât Olga Kolobova - ofițer de informații. În 2018, contraspionajul italian era pe urmele ei, dar respectiva și-a dat seama de situație și a dispărut peste noapte. Patru ani mai târziu a fost identificată, la Moscova, când a apărut pe Facebook.

Germania - țintă prioritară pentru spionajul rus

Cu câteva zile înaintea Crăciunului 2022, Procurorul federal din Karlsruhe anunța arestarea unui anume Carsten L., membru al Serviciului federal de informații (BND) al Germaniei.

Acuzația: înaltă trădare pentru transmiterea de informații secrete către Rusia. Nu se știa de când lucra cu rușii, ce informații și câte a transmis. Și mai ales, nu se știa ce a primit în schimb.

Încă din vara anului 2022, serviciile secrete germane au avertizat asupra creșterii în intensitate a acțiunilor structurilor de informații rusești, chiar dacă în aprilie același an fuseseră expulzați 40 de ofițeri sub acoperire - în special diplomatică. În septembrie 2022, din motive legate de „legături periculoase” cu cetățeni ruși suspecți, fusese demis șeful Agenției germane de securitate informatică.

Același tip de legături fusese descoperit de serviciul de contraspionaj german între doi funcționari din Ministerul federal al economiei și membri ai comunității ruse din Germania. Cei doi se situaseră pe poziții „pro-Kremlin” în chestiuni legate de politica federală în domeniul importului de gaze și energie. Manifestau un gen de „apropiere emoțională” de Rusia.

Potrivit șefului contraspionajului federal, Thomas Handenwang, acțiunile serviciilor de informații rusești în Germania au atins, în 2022, nivelul din timpul Războiului Rece, iar metodele utilizate au devenit „brutale și nemiloase”.

De curând, Berlinul a decis închiderea a trei din cele patru consulate ale Federației Ruse de pe teritoriul Germaniei, dovadă că rușii au continuat să folosească toate pârghiile posibile pentru noi acțiuni de spionaj.

Desigur, expulzările de diplomați ruși acreditați în mai multe state europene și din America de Nord, ca urmare a agresiunii împotriva Ucrainei - acestea se adăugau altor expulzări după cazul Skripal - au diminuat capacitatea de acțiune a spionajului rusesc pe cele două continente, dar structuri întregi, cu infiltrări la nivelul factorilor de putere, au rămas în picioare.

Schimbări de conținut și de percepție asupra serviciilor de intelligence occidentale

Evenimentele din 11 septembrie 2001 din Statele Unite au marcat începutul unei schimbări de percepție a opiniei publice față de actul de *intelligence*. Aceasta s-a accentuat după atentatul terorist asupra colectivului redacțional al publicației satirice pariziene *Charlie Hebdo* și evenimentele de aceeași natură care au avut loc ulterior în alte state europene. Componenta de spionaj/contraspionaj a războiului din Ucraina, la care se adaugă atentatele asupra unor dizidenți ruși, se subsumează tendinței prezentată mai sus. Structurile de intelligence s-au transformat - la nivel de percepție din partea opiniei publice - dintr-un gen de instituții obscure ale statului în instrumente fundamentale ale apărării democrației în fața oricăror forme de teroare indiferent din partea cui vine.

Apărarea democrației nu este doar o expresie, un adevăr axiomatic pe care îl prezentăm ca atare și apoi închidem subiectul. Înseamnă mult mai mult, dar totul pleacă de la informație și de la modul cum aceasta conduce la înțelegerea realității în toată complexitatea ei. Decenii la rând - chiar în perioada Războiului Rece - structurile de *intelligence* occidentale se caracterizau în acțiunile lor prin fragmentare și competiție și nu mă refer numai la cele care aparțin unor state adversare sau prietene ci chiar în cadrul aceluiași stat. Lipsa de unitate și viziune comună au condiționat eficiența acestor structuri, plasându-le în destule cazuri pe poziții opuse. Uneori, cu concursul interesat al factorului de putere politică ale cărui cunoștințe despre lumea informațiilor erau și rămân superficiale. De altfel, și cei din zona de *intelligence* au trăit o vreme - în unele cazuri - cu mituri glorioase dar iluzorii, reprezentări interesate și reconstrucții comode, generatoare de false personaje transformate în personalități. Astăzi, mai mult ca oricând, politicul trebuie să stabilească prioritățile statelor sau alianțelor democratice - Statele Unite și Marea Britanie sunt cele mai bune exemple - și să se opreasă aici lăsând profesioniștii să-și facă treaba.

Un nou echilibru între secretizare și transparență

Analiza realității operaționale de la frontiera de sud-vest a Rusiei, efectuată de specialiști americani, a avut un caracter pronunțat predictiv constituind, în același timp, obiectul transmiterii spre public - utilizând canale reduse ca număr, dar eficiente - a unor concluzii operative. Acțiunile serviciilor în discuție și-au atins scopul, reușind să contracareze în rândul opiniei publice atacurile de tip „false-flag” ale structurilor informative ale Kremlinului prin care se încerca justificarea invadării vecinului din vest.

În acest context, nu este o întâmplare faptul că Agenția Centrală de Informații a Statelor Unite (CIA) a lansat de curând un gen de podcast prin care nu sunt divulgate informații secrete, ci doar se comentează evenimente - cele mai multe din istoria recentă a agenției - într-o altă manieră decât cea utilizată de către analiștii de presă. De altfel, în septembrie 2022 - la aniversarea a 75 de ani de existență a structurii informative menționate, președintele Joe Biden preciza: „pe

cât este posibil, trebuie să echilibrăm secretizarea cu transparența pentru a face lumină asupra atrocităților comise în cadrul conflictelor de tipul celui din Ucraina și a preveni amenințări și acte de agresiune înainte ca acestea să aibă loc”. În viziunea președintelui american, „valoarea actului de intelligence constă în utilizarea cu eficiență sporită a informațiilor pe care le obținem în domenii din afara spectrului informativ”. Cu aceste cuvinte, Joe Biden - încercări timide de acest gen au mai fost în timpul președinților Bill Clinton și G.W. Bush dar establishmentul informativ american nu era încă pregătit pentru a le utiliza în afara sistemului - a așezat o „pălărie politică” pe două componente atitudinale care își fac loc în matricea tot mai complexă a actului de intelligence: prevenirea și transparența. Este vorba de un gen de transparență care nu are nicio legătură cu cea din politică.

În plus, discursul șefului administrației americane a confirmat faptul că utilizarea preventivă a unor informații obținute prin metode specifice reprezintă un nou instrument al arsenalului informativ al Statelor Unite. Totuși, ținând cont că nici canalele media nu sunt pregătite să utilizeze datele furnizate de servicii, Joe Biden le-a recomandat acestora să dovedească discernământ în precizarea surselor și să nu combine informațiile primite cu cele din surse neautorizate sau altfel spus, din scurgeri de la alte instituții sau societăți private cu atribuții în domeniul securității statului.

În altă ordine de idei, trebuie precizat că serviciile americane au avut, de asemenea, un rol fundamental în abordarea problematicii ucrainene înaintea atacului rusesc, reușind să unească aliații și partenerii Washingtonului mai mult decât în oricare altă perioadă anterioară. Chiar dacă ne referim la criza rachetelor din Cuba sau războaiele din Golf.

Pornind de la afirmațiile de mai sus, constatăm că actul de intelligence intră în categoria fenomenelor sociale aparținând, de fapt, realității culturale naționale sau organizaționale în cazul alianțelor. Într-o formă sau alta îl găsim în toate sferele existenței noastre, dar ceea ce ne preocupă acum este contextul securitar. Traversăm o perioadă de transformări profunde din acest punct de vedere, adăugând „hibridului om-mașină” - funcțional încă din epoca revoluțiilor industriale și mai nou, a celor tehnologice - o dimensiune virtuală, pe zi ce trece mai complexă, dependentă în viitorul apropiat de gradul de utilizare al inteligenței artificiale. Folosind terminologia „clasică”, termenul de *intelligence* cuprinde trei dimensiuni: un aparat de stat, o metodologie de obținere a informațiilor și un complex de funcții prin care informațiile sunt procesate și predate beneficiarilor.

Fără a filozofa prea mult, putem aprecia că actul de *intelligence*, prin componenta sa decizională, care de cele mai multe ori nu aparține structurilor de informații, dar este singura vizibilă - este o necesitate socială atunci când trebuie să contracareze acțiunile de dezinformare ale inamicului, realizate pe canale extinse, unele cunoscute, altele oculte. Pentru că dezinformarea, în oricare din

formele sale, rămâne unul dintre marile pericole la adresa democrației mai ales în cazul unor țări în care analfabetismul funcțional rămâne cronic.

De la Afganistan la Ucraina – greșelile se repetă

Războaiele - și cel din Ucraina nu face excepție - nu se câștigă doar cu mijloace umane și materiale, mișcări tactice și un moral ridicat al trupelor. Contează la fel de mult sau chiar mai mult strategia adoptată și actul de *intelligence* în toate dimensiunile sale. Între cauzele retragerii/infrângerii din Afganistan a fost și lipsa unei strategii și a unor obiective clare. Au lipsit, de asemenea, informațiile și, ca atare, actul de *intelligence* a fost incomplet și nu a permis punerea în valoare a mijloacelor existente. În urmă cu aproape jumătate de secol, Uniunea Sovietică își stabilise cu claritate obiectivele în Afganistan, dar erau nerealiste. Schimbarea ideologică nu putea fi un scop în sine într-o țară ca Afganistanul, iar o strategie nu poate fi creată pornind de la obiective de acest tip. După câțiva ani de la invazie, mujahedinii afgani au echilibrat situația în teren, iar mijloacele tehnice furnizate lor de către Occident s-au dovedit superioare celor sovietice. Păstrând proporțiile pe segmentul tehnologic, determinate de distanța în timp menționată mai sus, putem afirma că în războiul din Ucraina, rușii nu au ținut cont de rolul Occidentului în sprijinul Kievului după cum, în Afganistan, Occidentul a uitat cum au plecat sovieticii de acolo. Din Afganistan, cineva a plecat mereu cu imaginea șifonată.

Serviciile de informații în fața unor noi provocări

De mai bine de 20 de ani, într-un castel din apropierea orașului italian Priverno, regiunea Lazio - construit în perioada Renașterii - au loc manifestări dedicate actului de *intelligence* care cuprind: conferințe, expuneri, expoziții de tehnică operativă și mai ales schimburi de experiență. Se discută în engleză, italiană și, până nu demult,...în rusă. Este unul dintre puținele locuri din Europa în care sunt abordate, în mod deschis, subiecte privind modul de lucru al serviciilor de informații și relația acestora cu publicul larg.

Problematica este diferită de la an la an, în funcție de ce se întâmplă în lume pe un segment atât de sensibil, cum este cel al structurilor de acest tip. Între elementele cadrului tematic al manifestărilor se află combaterea terorismului și a criminalității organizate, traficul de droguri, neproliferarea tehnologiei nucleare, legătura dintre puterea politică și crima organizată, raportul agențiilor de informații cu factorul politic, noi metode de analiză, tehnici de spionaj, utilizarea surselor deschise de către serviciile de informații, incidența inteligenței artificiale asupra actului de *intelligence* etc. Ultimele două sunt oarecum la extremele spectrului activității în domeniu și vom arăta în continuare motivele.

Sursele publice în actul de *intelligence* - prejudecăți și certitudini

Actul de *intelligence* definit în sens clasic nu mai este de multă vreme unicul câmp de acțiune al agențiilor de spionaj și contraspionaj. Internetul, social media, sateliții, analiza algoritmică automată și, în general, progresul tehnologic au permis celor din afara acestor agenții să obțină și să analizeze informații apropiate ca valoare de cele obținute de structurile informative statale. În noile

condiții de funcționare a mediului de securitate la nivel planetar - războiul din Ucraina este doar un segment al acestuia - tot mai multe agenții acordă o importanță sporită surselor deschise precizate mai sus și relației cu publicul.

La Priverno, de exemplu, problematica surselor deschise a apărut la începutul anilor 2000, ca disciplină distinctă pe segmentul informativ. În unele țări au fost înființate structuri independente de servicii care fac însă parte din matricea agențiilor din zona apărării. O gândire de acest gen există și în Statele Unite privind înființarea unei noi agenții - pe lângă cele 17 funcționale - cu sarcini strict în domeniul surselor deschise. În general, o asemenea structură ar beneficia de mai multe avantaje: verificări mai puține pentru personalul angajat întrucât se lucrează cu informații neclasificate, testarea unor noi metode de lucru fără aprobări „superioare”, externalizarea unor servicii ca de exemplu analiza articolelor din presă. Atunci când funcționează în cadrul serviciilor de informații ca departamente subordonate, aceste structuri sunt supuse unor rigori de securitate inutile devenind, în timp, un gen de „subsol” al agențiilor care le patronează sau, altfel spus, „cimitirul elefanților”.

Bineînțeles, serviciile care analizează sursele deschise nu rezolvă probleme de dificultate sporită și nu pot substitui acțiunile de intelligence ale structurilor clasice, dar sunt în măsură să obțină așa-numitele „informații primare” sau „de primă instanță” de la care se pornește o acțiune informativă de anvergură. De exemplu, urmărind imagini luate de un satelit ar putea identifica silozuri de rachete rusești la poalele Uralilor, dar nu vor afla niciodată care este rolul acestora sau intențiile Kremlinului pentru utilizarea lor. Ce urmează este treaba celor care utilizează metode și mijloace cu caracter secret.

În urmă cu câțiva timp, Randy Nixon, un specialist de prim-rang pe segmentul tehnologic al CIA, a fost numit la comanda unității pentru surse deschise a agenției - *Open Source Enterprise*. Prezentându-l subordonaților, Jennifer Ewbank, director adjunct al CIA, a precizat: „*utilizarea datelor publice va fi prima sursă de informații în viitorul apropiat*”. Înainte de invadarea Ucrainei și pe fondul pregătirii agresiunii de către Moscova, datele publice, atent analizate, au permis agenției americane o evaluare foarte aproape de realitate a intențiilor Kremlinului.

O problemă care rămâne deschisă în chestiunea surselor publice este cultura excesivă a secretizării existentă în memoria colectivă a angajaților din serviciile de intelligence. Pentru multă lume din mediul informativ, este greu de conceput că sursele deschise ar putea fi egale ca importanță celor obținute prin mijloace - umane sau tehnice - secrete. La fel de greu de înțeles este și abordarea complet diferită a dialogului cu media, unde tonul este dat tot de Statele Unite. Războiul din Ucraina i-a făcut pe mulți să înțeleagă cum stau lucrurile în realitate.

Inteligența artificială și serviciile de informații

Războaiele viitorului, afirmă mulți analiști, vor fi de natură economică și culturală, având ca obiective controlul resurselor și manipularea consumatorilor. Resurse de orice fel, consumatori de orice tip de produs. Democrația va fi doar de

fațadă, iar ceea ce numim azi „putere” - în sens politic, economic, cultural, militar - va suferi transformări substanțiale. Pentru a o avea și a o menține, statul - care va rămâne pe primul plan în sistemul organizațional mondial în concurență sau simbioză cu multinaționalele - va trebui să fie puternic și credibil. Aici intervin structurile de intelligence care îl ajută să ia decizii privind protecția internă - socială în primul rând - și externă a celor care compun națiunile. Provocarea principală pentru aceste structuri nu vine din direcția prevenirii conflictelor, ci din necesitatea procesării unui mare număr de date pentru a cunoaște unde vor fi aceste conflicte. Uneori n-ar trebui prevenite, ci doar dirijate, dar acest aspect nu mai depinde de agențiile de intelligence. Pentru a ajunge la rezultatele solicitate de decidentul politic, aceste agenții au nevoie de personal cu un grad ridicat de competență și abilități în utilizarea tehnologiei de ultimă generație. Nu discutăm aici de democrație, costuri sau ideologie. Deocamdată, câteva cuvinte privind una din componentele tehnologiei de avangardă: inteligența artificială (IA) și rolul ei în actul de intelligence.

IA se poate defini drept capacitatea unei mașini de a demonstra abilități umane: rațiune, învățare, planificare, creativitate. În forme mai puțin evoluate, este deja prezentă, de mai mulți ani, în viața noastră: roboți, vehicule autonome, drone, motoare de căutare, sisteme de recunoaștere facială, analiză de imagine. Există „case inteligente” și sisteme de identificare a atacurilor cibernetice sau combatere a așa-numitor „fake news”. National Security Agency - structura americană care se ocupă de securitatea națională (NSA), utilizează de mai mulți ani sisteme de învățare artificială pentru identificarea semnalelor cu grad ridicat de pericol din cadrul traficului web global. Mai mult, în cadrul CIA funcționează o direcție - Direcția pentru inovație digitală - care cooperează contractual cu societăți private din domeniul IA, achiziționând tehnologie de înalt nivel, inclusiv pe segmentul surselor deschise. O altă entitate specială, comună mai multor servicii de informații, se ocupă de actul de intelligence în domeniul spațial, utilizând IA pentru selecția și interpretarea imaginilor din satelit cu efect direct asupra creșterii gradului de eficiență al analiștilor.

În concluzie, trebuie precizat totuși că, până acum, IA nu a reușit să analizeze în mod adecvat comportamentul uman și mai ales componenta emotivă a inteligenței umane. Deocamdată, capacitatea de înțelegere a unui sistem IA ar putea fi comparată cu cea a unui copil în etapa de început a educației școlare.

SAGA DEFECTORILOR (XI)

Dr. Mihai Milca

Când un înalt funcționar al serviciilor secrete sau un agent operativ important al acestora se hotărăște să schimbe tabăra, punându-se la dispoziția inamicilor de până mai ieri, consecințele unei astfel de defectări sunt cel mai adesea devastatoare și greu de contracarat, în pofida unor măsuri obligatorii, imediate și intempestive. Informațiile devoalate de către defector pot afecta nu doar funcționarea serviciului de informații abandonat, ci și alte sfere de activitate, planuri strategice, operațiuni militare în curs de desfășurare în condiții de beligeranță, tratative secrete purtate la nivele decizionale politice la vârf etc.

Chiar și prezumtivii beneficiari ai informațiilor furnizate de către defector pot fi puși în dificultate. Ei se vor afla în situația de a verifica în regim de urgență veridicitatea și verosimilitatea acestora, pot fi ținta unei sofisticate tentative de intoxicare, manipulare și diversiune, menite în final să introducă în tabăra adversă morbul suspiciunii, o psihoză paranoidă, așa cum s-a întâmplat în anii '50-'60 ai veacului trecut în CIA pe vremea lui James J. Angleton.

Pe de altă parte, serviciul de informații care a înregistrat avaria produsă de defector va trebui fără întârziere să-și activeze toate resursele pentru a afla ce a livrat respectivul dezertor noilor săi stăpâni, pentru a evalua consecințele imediate și de perspectivă ale unui astfel de act de trădare și prelua dacă este posibil inițiativa informativă și contrainformativă în noua etapă impusă de războiul invizibil.

Liuşkov – un transfug care a adus ponoase tuturor

În zorii zilei de 13 iunie 1938, Ghenrih Samoilovici Liuşkov, directorul-adjunct al serviciului operativ din cadrul Securității de Stat sovietice pentru Extremul Orient cu baza la Habarovsk, a trecut frontiera cu statul fantoșă Manciuko, înființat de japonezi în nord-estul Chinei după invazia din 1931 și s-a predat unei patrule de grăniceri niponi, dezertând, cu arme și bagaje, cu informații având valoare strategică și militară de importanță majoră, în tabăra dușmană.

Defectarea sa a produs un șoc de proporții nu doar în zonă ci și la Moscova, unde intențiile agresive ale Japoniei erau evaluate cu îngrijorare de către conducerea de la Kremlin ce declanșase deja Marea Teroare și sângeroasele epurări ale corpului ofițeresc, cu un an înainte.

Liuşkov, un agent cu vechi stagii în aparatul de securitate – intrase în Ceka încă de la vârsta de 20 de ani – provenea dintr-o familie evreiască din Odesa și fusese un apropiat al lui Ghenrih Iagoda, ex-șef al NKDV, pe vremea când conducea departamentul politic secret. Liuşkov își abandonase protectorul, când acesta fusese înlocuit de Nikolai Ejov, contribuind din plin la epurarea foștilor săi colegi și subalterni în anii 1937-1938. Pentru meritele sale în

operațiunea de represiune a serviciilor de informații și securitate, Liușkov fusese distins cu prestigiosul ordin „Lenin”. Dar odată cu luna ianuarie 1938 experimentatul spion și contraspion Liușkov a început să adulmece tot mai mult semnale cvasi-imperceptibile ale unei dizgrații ce i-a atins și pe cei ce depuseseră, în exces, zel în înfăptuirea „Ejovșcinei”, etapa finală a Marii Terori soldate cu îndepărtarea și executarea lui Ejov însuși, „piticul sângeros” al lui Stalin.

Arestarea lui Moisei Kagan, locțiitorul său de la Habarovsk, acuzat de uneltiri trotskyste, l-a determinat pe Liușkov să facă pasul riscant și funest de a defecta. Fără a mai lua în considerație și relațiile tensionate și de ostilitate arătate mareșalului Vasili Blucher, comandantul Armatei Speciale a Extremului Orient, figură legendară a Războiului civil și erou al romanului lui André Malraux despre tribulațiile revoluționare ale Kominternului în China anilor '20 - '30 ai veacului trecut *Condiția umană*, care avea să fie la rândul său executat de către Stalin, dezertarea lui Liușkov a reprezentat o lovitură perfidă și năucitoare pentru vârfurile armatei și o primejdioasă vulnerabilizare a lui Ejov însuși. Prin rigoșe, defectarea lui Liușkov a pus în alertă Centrul de la Moscova care a căutat să ia toate măsurile posibile de contracarare a cavalcadei catastrofice declanșate de nkvedistul fugar, fapt pentru care s-a ordonat rețelei de agenți sovietici în Japonia condusă de „Ramsay” (alias Richard Sorge) să adune informații despre modul în care Tokyo a valorificat aportul informativ pus la dispoziție de către Liușkov.

Carierea prodigioasă de spion internațional a lui Sorge începută în Partidul Comunist German și în Komintern în anii '20 în Germania, Scandinavia și Anglia a continuat în cadrul GRU (serviciul de informații al Armatei Roșii) prin misiuni de mare risc la Nanjing și Shanghai. În 1933, Sorge, întors în Germania, își reconstruiește o identitate de jurnalist, aderă la partidul nazist, își consolidează statutul și relațiile în structurile instituționale ale celui de-al III-lea Reich, punând pe picioare o rezidență la Tokyo în care va reactiva foști colaboratori din China și Germania (sârbul Branko Vukelici, corespondent al agenției de presă Havas, pictorul japonez Miyagi Yotoku, Ozaki Hotsumi un specialist japonez în probleme internaționale, Max Klausen – radiotelegrafist) lărgindu-și cercul de surse cu membri ai comunității germane și diplomați ai ambasadei Reichului la Tokyo. În iulie 1938, Hotsumi devine consilier neoficial (*shokutaku*) al primului ministru al Japoniei, prințul Konoe Fumimaro. O serie de alți agenți niponi de înaltă calitate vor transforma rețeaua „Ramsay” într-o redutabilă mașinărie de colectare a informațiilor politico-militare despre Japonia, Manciuria, China, Extremul Orient, Asia de Sud-Est și, pe filiere diplomatice, despre Germania și puterile anglo-saxone.

Oamenii lui Sorge erau implantați pretutindeni; ei erau ziarști ca Hisao Funakoshi; librari ca Teikichi Kawei, mai târziu agent al unui serviciu de informații japonez în China, și Akiyama Koji; economiști ca Tagushi Ughenda și mai ales Shige Mizuno; militanți sindicalți ca Kuzumi Fuzako; experți agricoli ca Yamana Masazane. Un viitor ministru al Justiției la începutul anilor 1950, Inukai Ken, care l-a secondat pe conducătorul partidului comunist, Ritsu Ito, sau

subofițerul din armata de uscat Yoshinobu Yoshiro au activat de asemenea în rețeaua lui Sorge.

Primind misiunea de a monitoriza impactul defectării lui Liușkov în mediile militare și politice nipone, Sorge a fost în scurtă vreme în măsură să comunice Centralei de la Moscova informații prompte și valide despre ce a livrat dezertorul nkvedist noilor săi stăpâni. Sorge a reușit să fotografieze procesul verbal al interogatoriului luat de contraspionajul japonez lui Liușkov, abuzând de încrederea colonelului german Greiling, acreditat de către Abwehr (serviciul de informații militare al Reichului) pe lângă omologii săi niponi, ofițer de elită al lui Canaris, specializat pe chestiuni asiatice. Din paginile acestui document irefutabil a reieșit disponibilitatea totală a lui Liușkov de a divulga tot ceea ce știa și încă o serie de presupuse dezvăluiri așteptate de anchetatori.

Liușkov a procedat aidoma tuturor defectorilor dornici să-și salveze pielea și să se dovedească de folos. El a citat numeroase nume de ofițeri superiori sovietici prezentați ca fiind gata de a-l răsturna pe Stalin, chiar dacă aceștia nu manifestau intenții sedicioase. Identificați ca atare, datorită documentelor furnizate de către Sorge, aceștia au fost arestați și lichidați neîntârziat. Vor dispărea în acest context, în care Liușkov nu a fost decât un execrabil delator inconstient, mareșalul Blucher, precum și Ian Berzin, vechiul patron al lui Sorge de la GRU, despre a cărui execuție „Ramsay” nu a aflat pentru a nu i se diminuea nici moralul, nici afluxul informativ.

Liușkov a debitat și alte fabulații privind dispunerea și capacitatea de ripostă a forțelor armate sovietice plasate în zona Extremului Orient. Dacă diviziile japoneze de ocupație din Manciuuria ar fi fost dispuse să lanseze un atac contra Armatei Roșii, ele ar fi putut spulbera fără probleme rezistența rusească slăbită mult de represiunile staliniste contra corpului ofițeresc superior, dispariția lui Blucher constituind un argument înșelător în acest sens. Dar lucrurile nu stăteau așa cum le prezenta Liușkov.

Un an mai târziu japonezii aveau să se convingă efectiv că își luaseră iluziile drept realități. În urma unor repetate incursiuni armate ale niponilor dincolo de frontiera mongolo-manciuriană, colonelul Gheorghe Jukov, ulterior general și mareșal al URSS, avea să le aplice trupelor imperiale ale Mikadoului Hirohito o severă lecție tactică, administrându-le o înfrângere surprinzătoare la Halhin-Gol. Jukov a tras toate concluziile ce se impuneau din informațiile transmise de către Sorge privitoare la dezvăluirile făcute de Liușkov în cursul interogatoriului său după dezertarea și livrarea către niponi a atâtor adevăruri și neadevăruri ce au funcționat ca o formă ambivalentă informativă și dezinformativă dificil de discernut.

Relevând japonezilor punctele slabe ale dispozitivului Armatei Roșii din Extremul Orient, transfugul desenase în filigran noilor săi stăpâni un plan de atac pe care Jukov l-a intuit și l-a dejucat cu succes. Și această restructurare de ordin strategic și tactic a fost posibilă incontestabil grație super-spionului Richard Sorge.

După această experiență infructuoasă, japonezii au abandonat ideea unei agresiuni contra URSS, orientându-se spre Asia de sud-est și Pearl Harbor, oferindu-i lui Stalin șansa de a rezista în iarna anului 1941 asaltului hitlerist asupra Moscovei, cu aportul diviziilor siberiene transferate după ce același Sorge a transmis Centrului informația extrem de valoroasă că Japonia va respecta Tratatul de neutralitate și neagresiune semnat cu URSS în mai 1941 și nu se va alătura invaziei Germaniei naziste potrivit planului „Barbarossa”.

Liușkov și-a pierdut în scurt timp credibilitatea în fața conducerii statului major imperial. Suspectat de a fi un agent de dezinformare, după ce a fost exploatat informativ de tot ceea ce mai știa, Liușkov a fost păstrat o vreme în viață ca traducător, pentru a fi, în 1945, lichidat, după ce în prealabil și Sorge a fost arestat de poliția secretă japoneză și executat prin spânzurare în 1944.

SPIONAJ-CONTRASPIONAJ: CAZUL HANSSEN LA FINAL

Gheorghe Bărbulescu, Ioan Gatea

Despre Robert Hanssen, agentul dublu din FBI care a spionat pentru Moscova mai mult de două decenii, s-a scris mult după arestarea sa în februarie 2001. A scris și revista noastră în mai multe rânduri. Condamnat la închisoare pe viață în 2002, activitatea sa a fost documentată și este obiect de studiu în instituțiile de profil americane și din alte state. Moartea sa recentă (5 iunie 2023), la vârsta de 79 de ani, a readus în discuție o serie de elemente care pot servi ca învățăminte pentru viitor.

*
* *

Robert P. Hanssen, un fost agent care a spionat pentru Moscova atât în timpul cât și după Războiul Rece, este considerat de FBI „cel mai dăunător spion din istoria sa”.

În schimbul a 1,4 milioane de dolari în numerar, fonduri bancare și diamante, Hanssen a transmis Moscovei numeroase secrete, inclusiv unul care dezvăluia că guvernul Statelor Unite săpase un tunel sub ambasada sovietică din Washington pentru a intercepta comunicațiile. Printre documentele top-secret pe care Hanssen le-a predat rușilor s-a numărat și o analiză a încercărilor Uniunii Sovietice de a culege informații despre programele nucleare americane. De asemenea, a informat Moscova despre trei ofițeri KGB care spionau în secret pentru Statele Unite, dintre care doi au fost ulterior executați. „Amplizarea crimelor lui Hanssen nu poate fi estimată”, a declarat Paul J. McNulty, avocatul care l-a urmărit penal. „Va fi amintit mult timp ca printre cele mai flagrante trădări de încredere din istoria SUA. A fost atât un eșec cât și un succes de investigație pentru FBI.”

Legitimația și cărțile de vizită ale lui Hanssen - expuse la Academia FBI din Quantico, Virginia.

Arestarea lui Hanssen în 2001 a întrerupt pentru scurt timp relațiile dintre Statele Unite și Rusia, într-un moment în care cei doi foști inamici căutau să construiască legături mai prietenoase după prăbușirea Uniunii Sovietice.

Președintele George W. Bush a expulzat aproximativ 50 de diplomați ruși, iar președintele Vladimir Putin a ripostat în mod similar. Apoi ambele părți au hotărât să pună capăt acestei

probleme și să nu permită ca acest caz să ducă la o ruptură mai profundă și de durată a relațiilor lor. Descoperirea cazului de spionaj Hanssen a stânenit FBI și a dus la modificări ale procedurilor de securitate. El le-a spus anchetatorilor, după arestare, că securitatea la birou era atât de laxă încât echivala cu o „neglijență criminală”, fiind o chestiune simplă să se obțină accesul la materiale clasificate din computerele oficiale, doar cu autorizațiile de securitate de rutină. „Orice funcționar din Birou putea intra în sistem”, a declara Hanssen, conform unui raport al Departamentului de Justiție.

Hanssen a pledat vinovat pentru 15 capete de acuzare de spionaj și conspirație pentru a evita pedeapsa cu moartea și și-a exprimat regretul pentru trădarea sa. „Mi-e rușine”, a spus el în timpul audierii din 2002, când a fost condamnat la închisoare pe viață, fără eliberare condiționată. Din 17 iulie 2002, Hanssen se afla în arest la Florence, unitate considerată cea mai sigură închisoare din sistemul federal și folosită în ultimii ani pentru a găzdui teroriști condamnați. Deținuții de acolo sunt de obicei ținuți în izolare timp de 23 de ore pe zi.

Hanssen s-a angajat în FBI în 1976 ca agent special și a ocupat mai multe funcții de contraspionaj, care i-au oferit acces la informații clasificate. A început să spioneze pentru Uniunea Sovietică la trei ani după angajare, când a fost repartizat într-o unitate de contrainformații din New York, intrând în Amtorg, o organizație comercială despre care se știa că era o structură de acoperire pentru sovietici. A încetat să spioneze câțiva ani, începând cu 1980, după ce soția sa, Bonnie, l-a descoperit. Hanssen i-a mărturisit ei și unui preot afiliat Opus Dei, organizație conservatoare catolică de care aparținea cuplul, aspecte despre activitatea sa.

În 1985, a început din nou să spioneze, furnizând informații KGB-ului. De data aceasta, a devenit mai precaut, folosind comunicații criptate și alte metode secrete, astfel că nici rușii nu au știut cu adevărat cine era. Identificându-se doar prin nume de cod precum „B” și „Ramon Garcia”.

A încetat din nou să spioneze după prăbușirea Uniunii Sovietice, apoi și-a reluat activitatea în 1999. Trădarea sa a rămas nedetectată ani de zile, deoarece a strâns cel puțin 600.000 de dolari în numerar și diamante de la KGB și de la succesorul său post-sovietic, SVR, care i-a spus că avea puși deoparte alți 800.000 de dolari pentru el, într-o bancă din Moscova.

În anii 1990, după arestarea lui Aldrich Ames, alt agent american care spionase pentru ruși, FBI și CIA și-au dat seama că altcineva încă mai furniza Rusiei informații clasificate și au început vânătoarea acestui agent dublu necunoscut. Dar abia în 2000, anchetatorii au reușit să restrângă căutarea, când FBI a plătit 7 milioane de dolari unui fost ofițer de informații rus pentru divulgarea unei cârțițe anonime care se numea „B” - un fișier care includea o înregistrare audio cu o voce pe care doi analiști FBI care îl cunoșteau pe Hanssen l-au recunoscut în cele din urmă. Folosind amprente digitale, FBI a confirmat că „alunița” este Hanssen și l-au supravegheat luni de zile, chiar promovându-l

pentru a-l urmări mai bine. Până în noiembrie 2000, FBI știa cine este „cârțița”, dar mai avea nevoie și de dovezi care să confirme că Hanssen se face vinovat de trădare. FBI a pus la punct un plan prin care Hanssen a fost pus sub supraveghere: l-au transferat din Departamentul de Stat, locul în care muncea la acea vreme, și au creat un job fals la FBI pentru a-l putea monitoriza. „Ceea ce am vrut să facem a fost să strângem destule dovezi cu care să îl condamnăm, iar obiectivul final a fost să îl prindem în acțiune”, a spus Debra Evans Smith, fostul director asistent adjunct al Diviziei de Contraspionaj al FBI. Până în februarie 2001, circa 300 de agenți lucrau în operațiunea prin care Hanssen a fost prins.

În februarie 2001, agenții l-au arestat în Foxstone Park din suburbia Washingtonului, la câteva străzi de casa lui, după ce lăsase documente clasificate într-un coș de gunoi - „dead drop” pentru manipulatorii săi ruși. Hanssen nu părea surprins că a fost prins în cele din urmă. „De ce a durat atât?” a întrebat el când a fost arestat.

*
* *

Robert Philip Hanssen s-a născut pe 18 aprilie 1944, în Chicago, fiind fiul lui Vivian și Howard Hanssen, ofițer de poliție din Chicago. A fost singurul lor copil care era considerat „tocilar”, Robert a avut o relație dificilă cu tatăl său, care îl abuza emoțional. A crescut obsedat de James Bond, colecționând gadgeturi de spionaj și chiar deschizând un cont bancar elvețian. Hanssen a primit o diplomă de licență în chimie în 1966 la Knox College din Illinois, unde a studiat și limba rusă, dar după absolvire a fost respins de Agenția de Securitate Națională (NSA), unde a aplicat pentru un post în criptografie. S-a înscris la Universitatea Northwestern (specialitatea stomatologie), dar ulterior s-a transferat la o școală comercială, unde a obținut un masterat în administrarea afacerilor.

În timp ce era la cursurile de stomatologie a studiat limba rusă și a cunoscut-o pe Bonnie Wauck, cu care s-a căsătorit și s-a convertit la credința ei romano-catolică. După un an de muncă la o firmă de contabilitate, a ocupat un post în cadrul Departamentului de Poliție din Chicago, specializat în contabilitate criminalistică. Patru ani mai târziu s-a mutat la FBI. Aici se pare că Hanssen ar fi fost stăpânit de resentimente că nu a primit respectul și sarcinile pe care considera că le-ar fi meritat. Cu șase copii în școli parohiale sau facultate, el a atribuit dificultăților financiare decizia de a spiona pentru Moscova, deși motivele reale nu au fost niciodată pe deplin înțelese.

„Mulți dintre factorii care i-au motivat sau influențat pe trădători în trecut – cum ar fi lăcomia, ideologia, dezamăgirile și resentimentele în carieră și abuzul de droguri și alcool – nu se aplică lui Hanssen sau nu explică pe deplin comportamentul său”, considera un inspector al Departamentului de Justiție în raportul asupra acestui caz din 2003. Hanssen a dus o viață dublă în mai multe moduri. Membru activ al organizației laice romano-catolice Opus Dei, el s-a prezentat ca un conservator religios și anticomunist dedicat. Dar, potrivit rapoartelor, el a vizitat și cluburi de striptease, a permis unui prieten să-l

privească în mod clandestin făcând sex cu soția sa și s-a angajat în ceea ce se spunea a fi o relație secretă, dar nonsexuală, cu un dansator exotic pe care l-a plimbat, i-a făcut cadouri și i-a oferit o excursie în Hong Kong.

Capacitatea lui Hanssen de a evita detectarea a constituit un eșec al aparatului de contrainformații american. Cumnatul său, care lucra și el pentru FBI, a raportat biroului suspiciunile despre Hanssen cu un deceniu înainte de arestarea sa, dar suspiciunile sale i-au fost respinse.

Cazul Hanssen a fost subiectul mai multor cărți și filme, inclusiv de televiziune în 2002, și filmul artistic „Breach” în 2007. *„Hanssen a fost o persoană plină de paradoxuri, un om de familie devotat în exterior, care mărturisea că este profund religios, trădând în același timp familia, credința și țara, pe toți cei care au contat vreodată pentru el,”* menționa Ann Blackman, coautoare a cărții *„The Spy Next Door”*, care a declarat că *„Timp de 21 de ani, prin mandatele a patru președinți și trei directori FBI, Hanssen i-a înșelat pe toți.”*

*
* *

Hanssen a reușit să activeze pentru o perioadă atât de lungă datorită metodelor sale de spionaj de modă veche. Acesta își alegea locuri ascunse de văzul lumii în care lăsa materiale dorite de ruși, urmând ca mai apoi aceștia să le colecteze fizic de acolo. Hanssen alegea ascunzătorile astfel încât să nu iasă în evidență în niciun fel. Locațiile se găseau în diverse zone din statul Virginia din împrejurimile Washingtonului. Rușii cu care Hanssen intra în contact nu îi cunoșteau identitatea adevărată. Activitățile spionului au continuat mult timp după căderea Zidului Berlinului și după dezintegrarea URSS. Hanssen a încercat să comunice cu rușii până în ultimul moment, când a fost arestat.

Reacțiile de uimire și surpriză în legătură cu activitatea lui Hanssen au continuat și vor mai continua. Reținem două dintre ele:

Directorul FBI, Louis Freeh: Faptele comise de Hanssen reprezintă *„cele mai mari acțiuni de trădare imaginabile împotriva unei țări în care funcționează statul de drept”*.

Richard Garcia, un agent FBI care a jucat un rol crucial în prinderea lui Hanssen: *„El rămâne probabil cel mai rău spion din toate timpurile până în prezent. Pentru pagubele pe care le-a făcut pentru SUA și Rusia, pentru oamenii care au murit din cauza informațiilor pe care le-a divulgat. Pentru că a făcut-o așa de mult timp. Este pur și simplu uimitor ce s-a întâmplat”*.

(The New York Times, BBC).

CULTURA DE SECURITATE, CULTURA POLITICĂ

NOUL CENTRU DE GREUTATE AL NATO ÎN EUROPA

Alexandru Botez

Revista *Foreign Policy* a publicat la 12 mai 2023 un articol intitulat „*NATO are o nouă coloană vertebrală*”, semnat de președintele Comisiei pentru Forțele Armate din Camera Reprezentanților a Congresului american, republicanul Mike Rogers, privind actuala arhitectură de securitate din Europa, inclusiv referitoare la locul României în cadrul acesteia.

Mike Rogers – președintele Comisiei pentru Forțele Armate din Camera Reprezentanților a Congresului american.

În contextul evoluției Războiului din Ucraina – susține congresmenul american - NATO a devenit mai relevantă decât oricând, chiar dacă amenințările cu care se confruntă în prezent sunt destul de diferite decât cele din momentul în care a fost înființată.

Cu toate acestea, cel mai important succes al Alianței este că a reușit să se adapteze în permanență și, după 14 luni în care a sprijinit Ucraina împotriva invaziei brutale a Rusiei, este evident că asistăm la o

redefinire majoră a obiectivelor sale.

„Coloana vertebrală a NATO, care până acum era axa Berlin – Paris, s-a deplasat pe o nouă axă – de la Marea Baltică la Marea Neagră. O serie de țări est-europene, respectiv Finlanda, Statele Baltice, Polonia și România – înțeleg mai acut decât aliații lor occidentali amenințările din partea Rusiei și necesitatea de a face față unite acesteia.”

În opinia lui Mike Rogers, niciun stat european nu s-a implicat mai mult și nu a făcut sacrificii mai mari decât Polonia – o țară cu doar 37 milioane de locuitori, jumătate decât Germania - pentru a face față provocărilor Rusiei. În ciuda dimensiunilor ei relative, Polonia intenționează să-și dubleze mărimea armatei, ajungând la 300.000 de militari, ceea ce o va plasa pe primul loc din Europa din acest punct de vedere. Deși cifrele nu sunt întotdeauna relevante, Polonia și Statele Baltice sunt printre puținele state membre NATO care-și respectă angajamentul de a aloca minim 2% din PIB pentru cheltuieli militare și

alocă 20% din bugetul apărării pentru achiziționarea de echipamente care, în ultimă instanță, asigură apărarea NATO.

Pe lângă aceste angajamente, în luna martie 2022, guvernul polonez a adoptat un pachet de legi, care-i permite să cheltuiască pentru apărare 3% din PIB începând cu acest an, iar recent și-a anunțat intenția să sporească aceste cheltuieli la mai mult de 4%, ceea ce depășește alocările relative în acest domeniu ale altor state membre NATO, cum sunt Germania și Canada. Ministrul polonez al apărării, Mariusz Blaszczak, a justificat această nouă strategie astfel: *„Atacul Federației Ruse împotriva Ucrainei și lipsa de predictibilitate a președintelui rus Vladimir Putin este un semnal că trebuie să accelerăm și mai mult modernizarea echipamentelor noastre militare.”*

Congresmenul american a precizat: *„De pe poziția pe care o dețin în cadrul Comitetului pentru Serviciile Forțelor Militare din Camera Reprezentanților a Congresului, am acționat pentru a sprijini eforturile vizând consolidarea flancului estic al NATO, inclusiv am exercitat presiuni asupra Administrației Biden pentru a accelera transferul de tancuri M1A2, solicitate de Polonia pentru a putea respinge în caz de nevoie o eventuală invazie rusă. De asemenea, cooperarea industrială americano-polonă pentru producerea de rachete antitanc și alte sisteme de luptă cum ar fi Himars, ar trebui impulsionată și accelerată cât mai mult posibil.”*

Această cooperare va putea duce la depășirea actualelor dificultăți de aprovizionare și deficit de forță de muncă din Statele Unite și va contribui la completarea mai rapidă a rezervelor europene de armament și muniții. Se fac eforturi în vederea modernizării sistemelor antirachetă terestre *Aegis* din Polonia și România, pentru a putea contracara eventualele atacuri cu rachete de croazieră, balistice și hipersonice rusești, care pot amenința NATO.

Mike Rogers a afirmat și că *„Statele Unite beneficiază de pe urma investițiilor în apărare ale aliaților săi. Resursele financiare alocate Ucrainei de către Polonia, Estonia, Letonia, Lituania, Marea Britanie și România, de fapt, se îndreaptă în economia americană unde sunt cheltuite pentru extinderea producției de armament și muniții, angajarea de forță muncă suplimentară și aducerea la standardele NATO a sistemelor de luptă moștenite de la fosta URSS.”*

În plus și poate că acest lucru este cel mai important - a mai menționat Mike Rogers - *„Congresul Statelor Unite a autorizat Departamentul Apărării să facă achiziții de anumite tipuri de muniții multianuale și nu doar anual. Această inițiativă va spori predictibilitatea, va reduce costurile și va permite armatei americane să-și satisfacă propriile necesități și să furnizeze în același timp și sprijinul solicitat de Ucraina, Taiwan și de alți aliați și parteneri.”* De asemenea, sunt în curs de desfășurare negocieri între Polonia și Marea Britanie pentru construirea unei mari uzine de armament în Polonia, ceea ce va spori autonomia capacităților de apărare europene.

Atunci când anumite țări încearcă să facă față unor amenințări cu care se confruntă nu doar ele ci și NATO, Statele Unite ar trebui să-și reorienteze parteneriatele din cadrul Alianței, punând un accent mai mare pe dezvoltarea prioritară a raporturilor cu acestea, în virtutea intereselor strategice comune.

De aceea, afirmă președintele Comisiei pentru Forțele Armate din Camera Reprezentanților a Congresului american: *„Am fost satisfăcut când s-a decis înființarea de comandamente permanente ale Corpului V al armatei americane în Polonia și România. Acestea, împreună cu facilitățile terestre Aegis din aceste țări sunt exemple ale angajamentelor ferme pe care și le-a asumat America vizând apărarea aliaților noștri din Europa de Est. Astfel de inițiative vor contribui la consolidarea pe termen scurt a capacităților de apărare ale NATO, iar pe termen lung vor descuraja Rusia de la alte agresțiuni.”*

Totuși, Mike Rogers este de părere că **trebuie făcut mai mult pentru a impulsiona dezvoltarea capacităților de apărare ale Alianței** pentru ca aceasta să poată face față amenințărilor cu care se confruntă.

În primul rând, susține acesta, a venit timpul să redisolcăm trupele americane din Europa în țările care investesc cel mai consistent în asigurarea securității lor. Este vorba de țările est-europene, care percep într-adevăr amenințarea reprezentată de Rusia și unde trupele americane pot fi cel mai utile din punct de vedere al impactului descurajării intențiilor agresive ale Moscovei. De aceea, Comisia pentru Forțele Armate din Camera Reprezentanților a inclus aliniatul 1075 în Legea de Autorizare a Cheltuielilor Militare (National Defense Authorization Act) din anul fiscal curent, prin care Pentagonul este obligat să examineze mutarea trupelor americane din „*Vechea Europă*” în „*Noua Europă*.”

În al doilea rând, liderii de la Washington trebuie să recunoască faptul că legea care guvernează raporturile dintre NATO și Rusia (NATO-Russia Founding Act), practic, nu mai este validă din momentul declanșării Războiului din Ucraina. Semnat în 1997, acest acord viza edificarea încrederii și cooperării dintre cele două părți, dar având în vedere că Rusia a declanșat în Europa cel mai mare război de la al Doilea Război Mondial, angajamentele politice asumate prin acest document nu mai sunt obligatorii în ce privește deplasarea trupelor americane în Europa și amplasarea lor în estul continentului. NATO trebuie să acționeze la unison și să declare oficial că acest acord este invalid, la Summitul NATO de la Vilnius, din această vară, iar Congresul Statelor Unite ar trebui să susțină o astfel de inițiativă.

În același timp, președintele Comisiei pentru Forțele Armate din Camera Reprezentanților a Congresului american susține că pentru a menține forța Alianței, liderii politici ai statelor membre trebuie să privească în viitor și să pregătească contracararea actualei amenințări din partea Rusiei, precum și a celei reprezentată de China, pe care secretarul de stat american al apărării, Lloyd Austin, a definit-o ca o provocare pe termen lung la adresa Occidentului.

Prin urmare, ar fi oportun ca Statele Unite să declare public că următorul secretar-general al NATO trebuie să provină dintr-o țară care îndeplinește

obligăția de a aloca 2% din PIB pentru apărare și este dispusă să se opună Rusiei și Chinei, așa cum a făcut actualul secretar-general Jens Stoltenberg. **„Dacă acesta va proveni din Polonia, România, Marea Britanie sau din Statele Baltice, ar fi o decizie înțeleaptă și bine meritată”**, a afirmat politicianul american

Referindu-se la celelalte amenințări cu care se confruntă NATO, Mike Rogers a menționat faptul că recenta vizită a președintelui francez în China și atitudinea servilă adoptată de acesta față de președintele chinez Xi Jinping, ar trebui să îngrijoreze întreaga Alianță. Păcatul dependenței de resursele energetice ale Rusiei ar trebui să fie un avertisment pentru oricine încearcă acum o apropiere necugetată de China. Din fericire, Macron este o voce singulară în Europa și există oponenti puternici ai viziunii președintelui francez asupra viitoarei structuri de securitate europeană. După vizită la Beijing, prim-ministrul polonez, Mateusz Morawiecki, a respins clar și imediat declarațiile făcute cu acest prilej de politicianul francez: **„În locul edificării autonomiei strategice față de Statele Unite, eu propun un [nou] parteneriat strategic cu Statele Unite.”**

Concluzionând, președintele Comisiei pentru Forțele Armate din Camera Reprezentanților a Congresului american susține: **„Este evident că centrul de greutate unde se iau deciziile Alianței s-a mutat în Europa de Est: Varșovia, Tallin, Riga, Vilnius și București constituie noua coloană vertebrală a NATO, iar Statele Unite ar trebui ca urmare să-și ajusteze politicile și postura, în funcție de această realitate.”**

DOI MARI PATRIOȚI ROMÂNI: NICOLAE TITULESCU ȘI ONISIFOR GHIBU (140 de ani de la naștere)

Dr. Ist. Ion Constantin

S-au împlinit de curând 140 de ani de la nașterea a două personalități de referință pentru rolul lor în făurirea și consolidarea statului național unitar român: ilustrul diplomat Nicolae Titulescu și marele pedagog ardelean Onisifor Ghibu.

Nicolae Titulescu s-a născut la 4/16 martie 1882, la Craiova, tatăl său fiind magistratul Ion Titulescu, președintele Curții de Apel din localitate. Mama sa, Maria, provenea din familia revoluționarului Nicolae Bălcescu și era nepoată a marelui pictor Theodor Aman. Dotat cu o inteligență deosebită și o tenacitate rar întâlnită, a absolvit în 1900 Liceul „Carol I” (1893-1900) din Craiova, cu premiul de onoare la examenul de bacalaureat.

După studii la Paris, în anul 1907, Nicolae Titulescu a înființat ziarul „Țăranul”, susținând cauza țăranilor răsculați. A desfășurat, concomitent, o bogată activitate politică, începând din 1908, ca membru al Partidului Conservator Democrat, până în 1921, când liderul acestei formațiuni politice, Take Ionescu, a încetat din viață. A fost ales deputat de Romanați în 1912, reales în 1914. În timpul primului mandat, a rostit discursul *Poziția României față de evenimentele din Balcani* (1913). Încă de la începutul Primului Război Mondial, Nicolae Titulescu a desfășurat o intensă activitate în favoarea desăvârșirii unității statului național român. În 1915 a rostit, la Ploiești, discursul *Inima României*, în care a susținut unirea Transilvaniei cu România: „România nu poate fi întregă fără Ardeal... Ardealul e inima României geografice! Din culmile ei izvorăsc apele care au scaldat românismul în istorie”. A devenit membru (septembrie 1918) în Consiliul Național Român înființat la Paris, alături de o serie de personalități ale vieții politice românești, precum Traian Vuia, Take Ionescu, Constantin Mille ș.a.

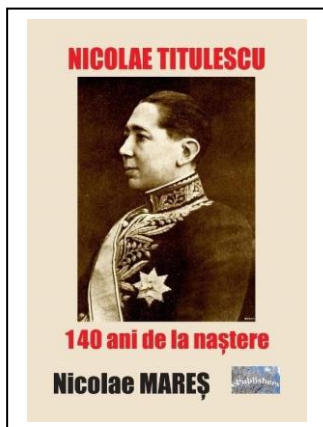
Dintre realizările mai deosebite ale lui Nicolae Titulescu menționăm semnarea, alături de Ion Cantacuzino, a Tratatului de la Trianon (4 iunie 1920) care a consemnat, după Primul Război Mondial, Unirea Transilvaniei la Vechiul Regat. Timp de cinci ani (1922-1926) a fost ambasador la Londra și apoi ministru de Externe (1927 - 1929). Remarcabil este și rolul său în rezolvarea diferendului cu grozii maghiari din Transilvania, în așa-numitul Proces al Optanților (1923-1930). Între 1932 și 1936, a condus de șase ori Ministerul de Externe, în guvernele național-țărăniști și liberale.

Apreciat pentru calitățile sale diplomatice și talentul oratoric, Nicolae Titulescu a reușit să se impună în diplomația europeană și a fost ales în două

rânduri, în 1930 și 1931, președinte al Consiliului Societății Națiunilor și, concomitent, membru al Curtii Internaționale de Arbitraj.

Notabile sunt, de asemenea, demersurile sale pentru reformarea sistemului fiscal în România. În calitate de ministru de Finanțe, el a pus accentul pe impozitele directe, a aplicat principiul progresivității, munca a impozitat-o cu 16%, capitalul cu 40%, iar capitalurile îmbogățitorilor de război urmau a fi impozitate cu 70%, succesiunile mari fiind și ele impozitate cu 30%. Un rol important l-a avut Titulescu și în ceea ce privește crearea unui mecanism de securitate colectivă în Europa, cele mai importante proiecte fiind Mica Antantă și Înțelegerea Balcanică. De asemenea, a fost artizanul reluării relațiilor diplomatice cu Uniunea Sovietică, în 1934, împreună cu Mihail Litvinov, după 18 ani de întrerupere a acestora. Pe această bază a avut loc înapoierea unui segment, este adevărat mai mult simbolic, din Tezaurul Românesc de la Moscova.

În anul 1936, după participarea la Conferința de la Montreux, care a stabilit regimul strâmtorilor, securitatea Turciei și a regiunii din jurul Mării Negre, a fost înlăturat de la conducerea Ministerului de Externe de către regele Carol al II-lea. Marele diplomat Nicolae Titulescu a murit în exil, la Cannes, la 17 martie 1941. În pofida dorinței sale exprimate prin testamentul scris la 5 ianuarie 1940, de a fi înmormântat la Brașov, timp de cinci decenii, corpul său neînsuflețit a rămas în Franța, de unde a fost adus în țară abia în 1992. La 15 martie 1992, a avut loc ceremonia reînhumării rămășițelor pământești ale lui Nicolae Titulescu, la biserica Sf. Nicolae din Șcheii Brașovului, respectându-se astfel dorința sa testamentară.

Prin grija Fundației Europene N. Titulescu au fost publicate numeroase volume conținând opera titulesciană în cadrul a două programe naționale: „Nicolae Titulescu. Opera politico-diplomatică” și „Nicolae Titulescu. Opera științifică”. De asemenea, a fost publicat manuscrisul său celebru, din 1937, rămas în arhivele MAE, despre *Politica externă a României*, precum și un amplu album cuprinzând fotografiile și documentele de epocă. Încă din 1991 se desfășoară un amplu proiect – *Cursurile Nicolae Titulescu pentru tineri diplomați din România și din străinătate* – organizate anual, la Brașov. De asemenea, au fost

investigate fondurile documentare Titulescu din România și din străinătate, s-au organizat expoziții ample dedicate activităților sale, s-au emis plachete aniversare și au fost amplasate statui în locații, din țară și din străinătate, legate de numele lui Nicolae Titulescu, inclusiv la Chișinău.

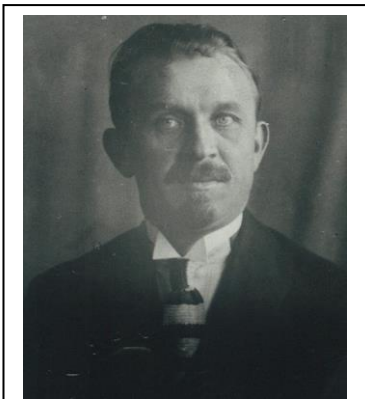
Cu puțin timp în urmă a apărut o lucrare de excepție consacrată vieții și activității lui Nicolae Titulescu, la împlinirea a 140 de ani de la naștere, având ca autor pe ambasadorul Nicolae Mareș, el însuși un distins diplomat cu o bogată experiență și operă publicistică. Volumul cuprinde un vast florilegiu de eseuri

dedicate personalității fără egal în istoria diplomației românești a lui Nicolae Titulescu. Lansat pe 12 aprilie 2023, la Fundația Europeană Titulescu, cu ocazia aniversării a 85 de ani de viață a Dr. Nicolae Mares, volumul conține o pledoarie convingătoare și o invitație implicită de a valorifica în plan practic moștenirea titulesciană în scopul recâștigării unui loc demn pentru România pe harta diplomatică a lumii contemporane.

*

* *

Originar din Săliște – Sibiu, **Onisifor Ghibu** (31 mai 1883 - 31 octombrie 1972) a fost cel de-al optulea copil al unei familii de agricultori.

Onisifor Ghibu

Învățăământul primar și gimnazial l-a urmat în satul natal, apoi la Sibiu (liceul romano-catolic, cu limba de predare maghiară) și la Brașov (liceul românesc). Tradițiile de libertate națională, puternice în satul său natal - Săliștea Sibiului, care a dat țării șase academicieni, au exercitat o influență decisivă asupra formației sale de militant pentru unirea politică și culturală a tuturor românilor și pentru educarea națiunii în spirit patriotic. Onisifor Ghibu a urmat cursurile Seminarului teologic din Sibiu, perioadă în care a debutat în „*Telegraful Român*”.

În 1905 a publicat „*Limba nouălor cărți bisericești*”, lucrare care s-a bucurat și de atenția lui Nicolae Iorga, care i-a obținut o bursă la Universitatea din București. În anul 1906 a devenit bursier al Universității din Budapesta, ocazie cu care Ghibu și-a făcut debutul în gazetărie, după ce a fost numit redactor la publicația „*Lupta*”, organul Partidului Național Român. Tot Iorga a fost cel care l-a sprijinit pe Ghibu să obțină o nouă bursă la Strasbourg unde, pe lângă studiile de istorie universală, filosofie și pedagogie, s-a documentat pe tema bilingvismului în școală. În 1908 s-a mutat la Universitatea din Jena, unde și-a susținut în mod strălucit teza de doctorat, sub conducerea profesorului W. Rein. Doi ani mai târziu a fost numit inspector al școlilor Arhiepiscopiei Ortodoxe a Transilvaniei (Sibiu), iar în 1912 secretar al secției școlare „*Astra*” și membru în comitetele redacționale ale revistelor „*Luceafărul*”, „*Românul*” și „*Transilvania*”. În 1914 a fost nevoit să se refugieze la București, împreună cu soția sa, iar după doi ani autoritățile austro-ungare l-au condamnat la moarte, în contumacie, pentru dezertare.

Evenimentele din România precipitându-se, s-a retras ulterior cu armata română în Moldova, apoi în Basarabia unde, alături de Pantelimon Halippa, a întemeiat Partidul Național Moldovenesc. În 1917, a editat „*Școala Moldovenească*” și „*Ardealul*”, ultimul preschimbându-se în cotidianul „*România Nouă*” (la 24 ianuarie 1918) - organ de propagandă pentru unirea politică a tuturor românilor. De altfel, Onisifor Ghibu a fost printre primii

militanți pentru unirea tuturor românilor într-un singur stat. În Basarabia el s-a găsit în fruntea luptei pentru unirea acestei provincii cu patria mamă, România, în 1918. A avut o contribuție majoră la trezirea conștiinței naționale adormite a populației majoritare, românești, sprijinind opera de naționalizare a învățământului și introducerea alfabetului latin în școală și administrație. În această direcție, el a acționat în strânsă cooperare cu patrioții basarabeni Pantelimon Halippa, Ioan Pelivan, Vasile Stroescu, Vladimir și Dimitrie Bogos, Grigore Cazacliu, N.N. Alexandri, Simeon Murafa, Elena Alistar și mulți alții.

După Unire, a devenit secretar general al Resortului învățământului în cadrul Consiliului Dirigent al Transilvaniei, iar în această calitate realizează preluarea Universității din Cluj, propunând și înfăptuind organizarea ei pe baze românești (1919). Pentru ridicarea prestigiului noii instituții de învățământ superior, intervine și reușește să-l aducă în țară pe marele savant Emil Racoviță, ajutându-l să înființeze la Cluj primul institut de speologie din lume. În 1919, Onisifor Ghibu este numit ca profesor la noua universitate, fiind ales totodată membru corespondent al Academiei Române. Concomitent cu munca didactică din cadrul Universității, desfășoară și o intensă activitate publicistică (până în 1945 a publicat în jur de o sută lucrări în volum și broșuri și o mie cinci sute de articole și studii în periodice). Se implică, de asemenea, cu grupul de la „Societatea de mâine”, în medierea divergențelor dintre oamenii politici ardeleni, în combaterea „statusului romano-catolic”, în care distingea acțiunea revizionismului maghiar, precum și în lupta pentru unitatea religioasă a românilor.

Pentru activitatea sa permanent naționalistă, antirevizionistă și antisovietică a avut de suferit tot restul vieții după instaurarea forțată a regimului comunist în România. La nici trei săptămâni de la instaurarea guvernului Petru Groza, la 22 martie 1945, Onisifor Ghibu a fost arestat și închis, fără a fi judecat, în lagărul de deținuți politici de la Caracal, unde a rămas 222 zile.

Înlăturat complet din viața cultural-științifică a țării - scos din Universitatea la fondarea căreia avusese un rol hotărâtor, scos din Academie și având toate scrierile menționate în listele de publicații interzise – profesorul Onisifor Ghibu a fost unul dintre foarte puținii intelectuali de seamă ce n-au vrut să țină cont nici de condiția mizeră în care au fost aduși de regimul instaurat în primăvara aceluși an, nici de riscurile pe care le comportau confruntările cu autoritățile, considerând că singurul lucru pe care trebuie să-l facă un om adevărat într-o epocă de mari schimbări era acela de a-și face datoria față de țară.

În întreaga perioadă în care a mai trăit, el a fost marginalizat, iar lucrările și operele sale de o viață au fost cenzurate și scoase din circulație. Desconsiderat, deși într-o oarecare măsură temut de putere și de cei ce gravitau în jurul ei, Onisifor Ghibu a rămas mai departe credincios datoriei față de poporul său și față de conștiința sa. În această perioadă de ostracizare, el nu a pregetat să facă o seamă de intervenții scrise, note, memorii, studii adresate unor autorități din țară sau de peste hotare, în legătură cu realitățile din ce în ce mai îngrijorătoare din

țara noastră. Aceste lucrări nu se limitau la criticarea unor măsuri luate de autorități sau a unor stări de lucruri din toate domeniile vieții culturale și materiale, ci au fost însoțite de propuneri concrete de soluționare.

Deosebit de relevant în această privință este celebrul memoriu din 31 octombrie 1956, adresat conducătorilor sovietici Nikita S. Hrușciiov, prim-secretar al CC al P.C.U.S., și Nikolai I. Bulganin, președinte al Consiliului de Miniștri al U.R.S.S., prin care solicita dreptul la autodeterminare al românilor din Basarabia și nordul Bucovinei și retragerea trupelor sovietice din România.

Trebuie menționat că doar cu o zi înainte, pe 30 octombrie 1956, Agenția TASS publicase comunicatul *Cu privire la bazele dezvoltării și întăririi prieteniei și colaborării între U.R.S.S. și celelalte țări socialiste*, în legătură cu evenimentele din Ungaria, prin care se afirma că U.R.S.S., urmând politica lui Lenin, nu vrea să se amestece în afacerile interne ale țărilor cu democrație populară. Evocând principiile cuprinse în comunicatul Agenției Tass, Onisifor Ghibu solicita în memoriul adresat conducătorilor sovietici, „în numele poporului român de pe întreg teritoriul locuit de el, în numele dreptății imanente și în numele prieteniei adevărate care trebuie să se creeze de acum încolo între poporul român și poporul rus.... ca, în măsurile D-voastră referitoare la înlăturarea piedicilor ce stau în calea păcii dintre popoarele lumii înregi, să nu vă opriți la formula simplistă anunțată în comunicatul de astăzi, ci, ca adevărați marxiști-leniniști, să procedați, în teribilele clipe actuale, cauzate de fostul dictator Iosif Vissarionovici Stalin, la *lichidarea radicală a tuturor contrastelor și anomaliilor monstruoase create de politica acestui temerar falsificator al marxism-leninismului și autor al imensei tragedii de astăzi a Rusiei și a omenirii*“.

În continuare, Ghibu aduce în discuție declarația lui Lenin, din 26 octombrie 1917, privind autodeterminarea popoarelor, arătând că „această declarație programatică, principială și fundamentală, a primului guvern sovietic angajează cu sfințenie toate guvernele comuniste care stau pe baza ideologiei autentice a lui Lenin. Și este tot atât de clar că, în baza acestei declarații, Rusia lui Lenin a anulat, «fără rezervă», anexarea de către țarismul rus a Basarabiei și că ocuparea de către Stalin a Bucovinei de Nord și a 40 de localități din însuși trupul României, în Moldova de Nord, este un act de cucerire și silnicie strigător la cer“.

În legătură cu această declarație, el reamintea că, „spre marea nenorocire a umanității, politica lui Lenin a fost torpilată, pas cu pas, de către I.V. Stalin, ajungându-se la complicațiile din ultimul timp, care au dus apoi, în mod inevitabil, la ceea ce s-a petrecut în ultimele zile la Varșovia și la Budapesta – prefață sigură la ce va urma pretutindeni, unde urgia acestuia a pustiit și a presat de-a lungul anilor și deceniilor“.

După ce amintea de declarațiile făcute de Karl Marx, invocate mai târziu și de Lenin, potrivit cărora „Rusia este posesoarea unor enorme proprietăți furate (adică asuprite), pe care în ziua socotelilor ea va trebui să le restituie“, Onisifor Ghibu întreba retoric în finalul scrisorii sale : „Ce-ar fi, oare, dacă D-voastră, conducătorii de astăzi ai Rusiei silite să se retragă din țările cotropite în mod

barbar de falsul ucenic al lui Marx, Engels și Lenin, *ați ancora* în aceste vremuri de cumplită criză, așa cum a ancorat, la 1918, V.I. Lenin, *în Dumnezeu* sau cum a ancorat la 1871, K. Marx, *în Providența divină?*“. Și tot el răspundea: „Ar fi lucrul cel mai înțelept și mai binecuvântat. Ar însemna că v-ați întors de la barbaria lui Stalin la umanitate“.

Pe 1 noiembrie 1956, originalul memoriului lui Ghibu a fost expedit recomandat, de la Sibiu, pe adresa ambasadorului sovietic de la București, cu rugămintea de a-l înainta la Kremlin. Firește, speranțele într-un demers al lui Hrușciiov în favoarea românilor bucovineni și basarabeni era complet iluzoriu, în condițiile în care succesorul ucrainean de la Kremlin al lui Stalin era *mai rus decât rușii*, pentru a parafraza un vers al unui poet celebru din stânga Prutului.

Figură exemplară și charismatică, totodată, Onisifor Ghibu rămâne peste timp un model de onestitate și verticalitate morală. Mărturisirile lui Onisifor Ghibu despre credința sa într-un destin demn al neamului sunt la fel de actuale la începutul secolului XXI: „*Am luptat timp de 4 decenii pe diferite fronturi grele, dar mărețe ale neamului meu și ale umanității, am fost condus de cele mai frumoase și nobile idealuri ca dreptatea, libertatea, cultura, iubirea, frăția, am crezut în Dumnezeu și în puterea Lui făcătoare de minuni...*“.

Lupta sa pentru realizarea Unirii, pentru consolidarea statului român unitar și pentru apărarea integrității sale teritoriale a dobândit valoare de model pentru comportamentul patriotic al tuturor generațiilor.

1919 – O GLORIOASĂ PAGINĂ A ISTORIEI NAȚIONALE (I)

Dr. Mihai Milca

În urmă cu șapte decenii, în noaptea de 23 spre 24 aprilie 1953, în temnița de la Sighetul Marmăției se stingea din viață, după nenumărate vexațiuni, torturi și suferințe, marele istoric și om politic Gheorghe I. Brătianu, fiul lui Ion I.C. Brătianu și nepotul lui Ion C. Brătianu, autorul unor lucrări fundamentale din istoriografia națională, care elucidează capitole și momente definitorii ale originii și devenirii poporului nostru, privite într-un tablou polimorf al conexiunilor geopolitice și socioculturale europene și universale.

Personalitate complexă și contradictorie a vieții academico-universitare românești interbelice, care a căzut victimă represiunilor din primii ani ai instaurării regimului comunist de ocupație ce au vizat elita intelectuală a țării, Gheorghe I. Brătianu a intrat, din păcate, după moarte, cu întreaga sa operă într-un nemeritat con de umbră, ca să folosim un eufemism. Pe de o parte, din cauza faptului că textele sale contraveneau ideologiei impuse de puterea hegemonică de la Kremlin în anii '50-'60 ai veacului trecut, iar pe de altă parte din cauza reticențelor istoriografiei perioadei „comunismului național” de a valorifica integral și fără „croșete” o moștenire documentară, arhivistică „desecretizată”, nerecuperată *sine ira et studio*, întrucât nu fuseseră puse sub semnul interogației științifice anumite teze inițiale ale perioadei precedente – ce păcătuiau prin omisiuni interesate și „valorificări” tacite comode, ale unor studii și puncte de vedere solid argumentate, aparținând unor iluștri antecesori, precum chiar marele istoric la care facem referire.

O astfel de lucrare, multă vreme ieșită din atenția publică, escamotată din bibliografiile problematicii cercetate, dar indispensabilă pentru înțelegerea dialecticii istorice între factorii inerenți acesteia, mase – personalități, mari puteri – state mici, alianțe beligerante și victime ale înfrângerilor, învingători și învinși, bărbați de stat – politicieni, forțe oculte – instituții la vedere etc. este „**Acțiunea politică și militară a României în 1919, în lumina corespondenței diplomatice a lui Ion I.C. Brătianu**”, apărută prin grija Așezământului Cultural Ion I.C. Brătianu la Editura „Cartea Românească”, București, în 1939 (ediția I).

Lucrarea are la bază două conferințe din ciclul „Gândirii Europene”, una expusă la sala Dalles la 3 martie 1939, alta care din motive independente de voința relatorului nu a mai avut loc. Ambele au fost extinse și dezvoltate cu referințe din documente diplomatice ale vremii și restructurate; odată apărute în volum, au marcat împlinirea a două decenii de la istoricele acțiuni politico-militare din 1919 ce au statornicit în pofida unor vicisitudini externe, fruntariile României Reîntregite, după Marea Unire de la 1 Decembrie 1918.

Sunt cât se poate de pertinente și pilduitoare precizările preliminare pe care Gheorghe I. Brătianu le face în introducerea volumului ce îi prilejuiește evocarea neuitatului an 1919. *„Prea mulți dintre contemporani sunt într-adevăr miopi, în ce privește prezentul sau viitorul. Ei nu văd decât ceea ce este imediat realizabil și rareori privirea poate urmări până la capătul ei, logica desfășurării evenimentelor. În același timp însă, sunt prezbiți în ce privește trecutul, pentru că adesea le apar mai limpede oameni sau împrejurări foarte depărtate de noi, decât ceea ce ne este mult mai aproape. Aceasta s-a petrecut în orice caz cu acțiunea noastră din timpul războiului și din anii ce i-au urmat. De aceea am socotit că într-o perioadă în care se fac atâtea comemorări, la intervale mai lungi sau mai scurte, ale deosebitelor fapte și personalități ale trecutului românesc, este locul să ne oprim, la un popas de douăzeci de ani, asupra evenimentelor anului 1919, care constituie, desigur și cea mai glorioasă pagină a istoriei naționale.”*

Gheorghe I. Brătianu nu împărtășește sentimentul triumfalist al multor contemporani ai săi care nu erau în măsură să înțeleagă faptul că România Mare nu reprezenta un miracol sau rodul vreunui concurs de împrejurări favorabile ci rezultanta unui proces istoric contextualizând deopotrivă condiționalități obiective și acte de voință politică asumate de către oameni politici vizionari și dăruți, patrioți, conștienți de misiunea lor, de riscurile cu care se confruntau și prețul subiectiv pe care erau condamnați să-l plătească. Acesta era și cazul tatălui său Ion I.C. Brătianu, marele făuritor al politicii de apărare a suveranității, integrității și demnității entității statale românești, alături de regele Ferdinand și de alți reprezentanți de seamă ai elitei naționale cu care a conlucrat pentru binele țării sau cu care a polemizat în căutarea celei mai bune formule politico-diplomatice menite să servească suprema cauză: făurirea și consolidarea statului național, unitar al tuturor românilor din Vechiul Regat și din provinciile istorice revenite la patria-mamă.

În lucrarea ce face obiectul evocării de față, reconstituirea evenimentelor ce au succedat încheierii războiului nu este un scop în sine. Sunt evidențiate cu finețe analitică episoade puțin cunoscute opiniei publice, pertractări de culise, obstrucții și presiuni exercitate de către Aliații ce diriguiau lucrările Conferinței de Pace angajate din ianuarie 1919 la Versailles asupra României, care risca să nu-și atingă dezideratele de ordin teritorial și frontalier din cauza prevalenței geopolitice și economice ale puterilor învingătoare și desconsiderării așteptărilor micilor state succesoare defunctelor imperii (țarist, otoman, german, austro-ungar).

Gheorghe I. Brătianu trece în revistă reîntrirea noastră în război alături de aliați pe 10 noiembrie 1918, înainte de semnarea armistițiului cu Puterile Centrale, continuând cu trimiterea primului delegat al României la Paris, la 2 iulie 1919, cu acțiunea politico-militară împotriva Republicii maghiare a sfaturilor condusă de Bela Kun și ocuparea Budapestei la 3-4 august 1919 până la demisia guvernului Brătianu, la 12 septembrie același an. El încearcă să explice dincolo

de denigrările de care a avut parte demersul lui Ion I.C. Brătianu de a obține pentru România un statut meritat de aliat al Antantei și aliniamente frontaliere conforme cu prevederile tratatului de alianță din 1916 ce au motivat ieșirea țării noastre din starea de neutralitate și ralierea ei taberei franco-anglo-rusești, cecitatea de care au dat dovadă numeroși politicieni și jurnaliști atât din mediul intern cât și din străinătate.

Ziarele „*Dimineața*”, „*Steagul*” și altele, reflectând anumite frustrări ale Opoziției, condamnau atitudinea intransigentă a lui Ion I.C. Brătianu în convorbirile cu corifeii Păcii de la Paris, punând-o pe seama unui orgoliu și a unei încăpățănări îndeobște recunoscute în cazul liderului liberal. Nici V.V. Tilea, diplomat în siajul politicianului ardelean Vaida Voevod, nu se putea sustrage tentației de a-l învinovăți pe Brătianu că nu se pliază exigențelor lui Wilson, Clemanceau și Lloyd George (vezi V.V. Tilea, *Acțiunea diplomatică a României nov. 1919-mart. 1920*, Tipografia Poporului, Sibiu, 1925).

„Nu faptul că România refuza semnarea tratatului în forma redactată, a stăruit mâhnirea «celor mari», ci împrejurarea că delegatul nostru n-a vrut nici să intre în negocieri pentru schimbarea preambulului ofensator și a clauzelor prea «brutale». Formula găsită a fost: evoluarea tacticei de afirmare și tăgădnare într-o «tactică» – căci nu o putem numi «politică» – de rezistență. Aici zace adevărata cauză a tacticii negative și recalitrante.”

Chiar și un prieten al României ca Seton Watson, ale cărui lucrări au susținut propaganda noastră în străinătate în perioada interbelică, vedea în stăruințele lui Brătianu de a nu ceda în fața ingerințelor și presiunilor exercitate la Paris doar expresia voluntaristă a unei personalități politice proeminente și autoritare, proiecție care s-a perpetuat în timp până azi în istoriografia occidentală (vezi descrierea făcută lui Brătianu de către Margaret MacMillan în cartea sa *Făuritorii păcii: șase luni care au schimbat lumea*, apărută și în traducere românească la Editura Trei).

Gheorghe I. Brătianu nu se poate abține să nu denunțe persistența în epocă a acestui fenomen straniu și să mărturisească motivația ce l-a împins, l-a decis să scoată la lumină culisele sumbre, obscure, opreliștile și condiționările, amenințările și prescripțiile șantajiste de care s-a izbit efortul autorităților române de a-și pleda cauza unității naționale înaintea conclavului puterilor Antantei, alături de care luptasem în condiții vitrege și care clamau prin vocea președintelui SUA dreptul națiunilor mici suverane și al naționalităților la existență liberă și autodeterminare, beneficiind de principiile inalienabile și nenegociabile ale dreptului internațional, garantat de Liga Națiunilor pe cale de a se naște. „*S-a mai întâmplat – sublinia marele nostru istoric – ca state învinse să nu-și recunoască înfrângerea: avem și acum în fața noastră destule pilde. Cred însă că este fără exemplu, ca într-un stat învingător să se fi negat victoria. Dăinuirea acestei mentalități, care din nefericire mă tem că n-a dispărut nici astăzi, m-a determinat să reiau, în lumina experienței și a împrejurărilor actuale (anul 1939 – n.n.), povestirea evenimentelor de atunci. Voi căuta însă, pe cât va fi posibil, să las să*

vorbească în cursul acestei expuneri, oamenii care au purtat răspunderile acțiunii prin însemnările și actele ce ni le-au lăsat. După douăzeci de ani, ele capătă un înțeles pe care mulți nu-l puteau bănuși, dându-ne posibilitatea să le privim în adevărata lor lumină.”

Negocierile delegaților români la Conferința de Pace de la Versailles cu reprezentanții Consiliului Suprem („Cei 4 mari”) au fost tensionate, lipsite de empatie, încărcate de nemeritate reproșuri, deși țara noastră, ca și alți beligeranți ce au dat totul pentru victoria Antantei, nu a avut parte decât de desconsiderare și soluții impuse, ceea ce a indus ideea unui *diktat* neînhibat al marilor puteri, nu doar asupra adversarilor învinși ci și asupra țărilor „aliat și asociate” (România, Iugoslavia și, într-o anumită măsură, chiar Italia, care se plângea, prin vocea poetului naționalist D’Anunzio, de o „victorie mutilată”). Misiunea lui Ion I.C. Brătianu, din această perspectivă, prezenta infinite dificultăți și nebănuite riscuri, fiind deopotrivă una ingrată și susceptibilă de a genera frustrări și amărăciuni.

(va urma)

VIZITA REGELUI ÎNDRĂGOSTIT DE ROMÂNIA

Lavinia Guzu

*„România ocupă un loc deosebit în inima mea. Îi număr printre strămoșii mei pe Vlad Țepeș, ceea ce ar putea explica de ce la fiecare vizită o parte din mine se simte acasă. Voi continua, atât cât îmi va sta în putință, să pledez pentru importanța protejării și celebrării comorilor unice ale României, a satelor, a clădirilor istorice, a tradiției culinare, a prețioasei biodiversități, a faunei sălbatice și a pădurilor maiestuoase. Sunt multe locuri de explorat și turismul domestic are un potențial excepțional de a crea noi locuri de muncă, de a genera prosperitate până și în cele mai izolate zone rurale. **Îi încurajez, deci, pe toți românii să descopere bogățiile de necrezut care se află între granițele admirabilei voastre țări, iar atunci când voi putea să călătoresc din nou în România va fi pentru mine o ocazie deosebită, pe care o voi prețui**”.*

Această mărturisire aparține fostului Prinț Charles și a fost făcută în cadrul unui film produs de realizatorul britanic stabilit în țara noastră, Charlie Ottley, difuzat în primul an al pandemiei.

Așa vede și acum Regele Charles România și pe români, cu mult mai frumoși decât o vedem și ne vedem noi. În zilele petrecute în țara noastră (2-7 iunie), cu bucurie și căldură, Majestatea Sa ne-a amintit că România e frumoasă și avem toate motivele să o iubim. La aproape 150 de ani de la vizita lui Carol I în Marea Britanie, România a trăit efervescența vizitei monarhului Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord.

Chiar și pentru colaboratorii săi din România a fost surprinzător că vizita a avut loc la foarte scurt timp după încoronare. Evenimentul reprezintă o dublă premieră, având în vedere că este prima sa călătorie externă în calitate de monarh și prima vizită a unui monarh al Marii Britanii în România.

Prezența în țara noastră an de an, efortul constant de a pune în valoare patrimoniul cultural și natural al României, dar și sentimentul autentic și cald pe care l-a transmis de fiecare dată, au făcut ca, în aceste momente, Regele Charles să ocupe un loc special în inimile multor români, atât din țară cât și din Marea Britanie.

Ambasadorul Marii Britanii, Andrew Noble, anunțase că regele Charles al III-lea se va întâlni cu președintele Klaus Iohannis în timpul deplasării sale în țara noastră, „ca gest de curtoazie”, altfel vizita suveranului britanic având un caracter privat. Însă după cele cinci zile petrecute în România, putem afirma că vizita Majestații Sale nu a urmat nici pe departe tiparul unei vizite private.

De 25 de ani în România. A plecat prinț și s-a întors rege

Cu excepția perioadei în care a fost pandemia, din 1998 încoace, Regele Charles a vizitat țara noastră aproape în fiecare an, ocazii cu care s-a întâlnit cu toți președinții României de după Revoluție, atât oficial, cât și la evenimente private, fiind prezent și la funeraliile Regelui Mihai. A fost ultima oară în România în mai 2022, când a vizitat centrul de refugiați ucraineni de la Romexpo și a participat la lansarea unui proiect transfrontalier de reîmpădurire.

După ce a ajuns în țara în care se simte ca acasă, monarhul britanic a fost primit de către președintele României, Klaus Iohannis, la Palatul Cotroceni, cu onoruri militare. Regele Charles a salutat Garda de Onoare într-o română aproape impecabilă. Întâlnirile cu oficialii români la care a participat monarhul britanic s-au prelungit,

de fiecare dată, peste ora anunțată în program, pentru a oferi timp suficient autorităților române și reprezentanților statului și ai societății civile să-i mulțumească pentru sprijinul constant și eficient oferit României. Chiar și discuția tête-à-tête cu președintele Klaus Iohannis a durat cu 10 minute mai mult decât era prevăzut, iar discuțiile informale cu o parte dintre cei 300 de invitați prezenți la recepția de la Palatul Cotroceni s-au prelungit cu aproximativ 30 de minute peste cât era prevăzut inițial.

Discurs plin de dragoste pentru România

„Bine ați revenit în România, țara pentru care, de-a lungul timpului, ați dezvoltat o afecțiune aparte. Ne onorează faptul că prima vizită în străinătate de la încoronarea Majestății Voastre are loc în țara noastră”, a spus președintele Klaus Iohannis în discursul său de bun-venit, amintind câteva din meritele suveranului britanic în raport cu românii:

„Pentru români, acesta reprezintă un mesaj extrem de important, că legăturile cu aceste locuri rămân la fel de strânse și după preluarea noilor responsabilități. Vă transmit în numele tuturor românilor aprecierea și recunoștința noastră pentru implicarea autentică în protejarea și celebrarea unor valori care țin de însăși identitatea națională: natura, peisajul rural din țara noastră, dar și moștenirea culturală bogată.

Localnicii povestesc cum, datorită interesului Majestății Voastre, frumusețea satelor și a tradițiilor lor a depășit granițele. Le-ați reamintit cât de prețioase sunt obiceiurile, meșteșugurile moștenite de generații și faptul că acestea nu își pierd valoarea în fața erei vitezei și a tehnologiei, ci dimpotrivă.

Fundația caritabilă a Majestății Voastre a deschis posibilitatea de a redescoperi satul românesc și de a contribui la prezervarea lui prin activități de restaurare a clădirilor sau a obiectelor prețioase, prin dezvoltarea agriculturii ecologice, protejarea zonelor montane sau readucerea la viață a unor meserii

tradiționale. Ați creat astfel oportunități deosebite pentru dezvoltarea durabilă a comunităților locale”.

Regele Charles al III-lea și-a deschis discursul în limba română și a avut doar cuvinte de apreciere la adresa României, vorbind despre modul cum s-a dezvoltat în ultimii 25 de ani, de când vine constant.

„Nu pot descrie plăcerea pe care o am vizitând România. Vă mulțumesc pentru cuvintele frumoase și generozitatea arătată organizând recepția”, a fost declarația de la începutul discursului susținut de Regele Charles.

Suveranul britanic a făcut referire la legătura de familie dintre Casa Regală Britanică și cea din România și a precizat că tatăl său și Regele Mihai aveau amintiri din copilăria petrecută împreună pe meleagurile românești. „*Întotdeauna m-am simțit ca acasă în România*”, a mai susținut Regele Charles, punctând că în toți acești ani a putut să vadă întreaga țară.

Un moment special în timpul discursului de la Cotroceni a avut loc atunci când Regele Charles a recitat din Mihai Eminescu: "*După cum am mai spus, am ajuns să iubesc România – cultura și arta voastră, moștenirea și istoria voastră, peisajele voastre și biodiversitatea neprețuită, această țară de glorie, țară de dor, dacă pot să-l parafrazez pe poetul dumneavoastră național, Mihai Eminescu*", a spus suveranul.

După recepția de la Palatul Cotroceni, Charles al III-lea a plecat spre locul său de suflet din Valea Zălanului, județul Covasna, pentru a se bucura de liniștea proprietății sale. Deși, inițial, trebuia ca acesta să folosească un elicopter pentru a evita aglomerația, din cauza vremii nefavorabile, s-a deplasat cu mașina.

Regele din Valea Zălanului

După ce și-a cumpărat o proprietate în satul brașovean Viscri, Charles a descoperit noi locuri minunate și tihnite, în timpul plimbărilor lungi pe care le făcea împreună cu Contele Tibor Kalnoky, prietenul său. Așa a ajuns să cunoască și proprietatea pe care a achiziționat-o la Valea Zălanului, formată din patru clădiri foarte vechi. Acestea au fost complet restaurate și, în prezent, sunt case de oaspeți. Contele Tibor Kalnoky este cel care administrează proprietatea, dar are și el, în comuna Micloșoara, la aproape 50 de kilometri distanță, propriul „colț de rai”. Un castel din secolul XVII, care a aparținut familiei sale și care era în ruină, a fost restaurat complet, cu fonduri norvegiene. Acesta este acum muzeu, iar alături, contele are în proprietate alte clădiri, devenite și ele case de oaspeți.

Cu toate că este mult mai aproape de un oraș mare față de cum este amplasat Viscri, Valea Zălanului prezintă aceleași caracteristici care l-au atras pe Charles: pare un loc uitat de lume, cu locuitori puțini, unde viața se scurge încet, în liniște și înconjurat de o natură uimitoare.

Regele Charles a venit în România să se bucure de liniște și natură, dar și-a rezervat o bună parte din prima sa zi de vacanță pentru a se întâlni cu localnicii și turiștii din Valea Zălanului. S-a plimbat pe ulițe, a stat de

vorbă cu oamenii din partea locului și cu cei veniți special să îl vadă, s-a bucurat de fiecare moment.

A doua zi, într-o atmosferă extrem de relaxată, îmbrăcat într-o ținută lejeră, cu ochelari de soare și având atârnat la gât nelipsitu-i binoclu, monarhul britanic i-a salutat pe oamenii veniți și din alte zone ale țării să-l vadă, le-a strâns mâinile, le-a zâmbit și apoi s-a îndreptat împreună cu ei spre locul de picnic, aflat la marginea satului Valea Zălanului.

Pe drum a primit flori, inclusiv bujori, florile sale preferate, dar și saluturi cordiale, pline de duioșie. Regele Charles a afișat permanent aceeași dezinvoltură și simplitate față de localnici ca și pe vremea când era prinț. Ceilalți localnici l-au așteptat într-o poiană de vis, cu muzică și preparate de viță veche. Dar, în primul rând, l-au primit cu o bucurie la care Charles al III-lea a răspuns sfidând toate protocoalele de la Palatul Buckingham. Pe pajiștea unde s-a desfășurat picnicul erau mese pline cu bucate tradiționale locale, nelipsind țuca românească, tocănița săsească, dulceața de rubarbă, mierea, brânzeturile, cârnații, slăninuța, pâinea specifică locului și delicioasele prăjituri tradiționale, toate aduse special pentru monarhul britanic. Regele Charles a trecut pe la mesele cu produse și le-a apreciat, în timpul serbării câmpenești. A primit miere cu fructe confiate, dulceață, ulei și sirop de cătină. După picnicul din Valea Zălanului, Regele Charles a primit vin bisericesc și s-a plimbat pe ulițele satului. După masă, suveranul britanic a plecat la o plimbare pe pajiștile din împrejurimi, însoțit de Conte Kalnoky și de câțiva prieteni.

Ca de fiecare dată când vine în România, regele colindă pădurile și ia lecții de grădinărit de la localnici. Tot la Valea Zălanului, regelui i-a fost adusă în dar o plăcintă uriașă, care este oferită în satele din Covasna numai la evenimente importante, cum ar fi nunțile și botezurile. Mai multe femei dintr-o localitate vecină au muncit ore în șir la ea.

Zilnic, Majestatea Sa, Charles al III-lea a ieșit din reședință pentru a-i saluta pe turiști, dar și pe localnicii care au mers să îl vadă.

Cum în Valea Zălanului nu există semnal de telefonie sau internet, cei care aleg să petreacă timp aici se pot bucura de frumusețea naturii, așa cum o face și suveranul Regatului Unit al Marii Britanii.

Viscri și-a întâmpinat Regele: „Your Majesty, Romania loves you!”

Vizita privată a Regelui Charles al III-lea s-a încheiat în satul Viscri din județul Brașov, unul din locurile sale preferate din România. „Your Majesty, Romania loves you!”, i-au spus românii prezenți la Viscri, încă de la sosire. Regele Charles al III-lea a sosit cu mașina în satul transilvănean, dar a coborât imediat ce a ajuns pe strada pe care se află Casa Albastră, una dintre proprietățile

sale. A fost primit cu urale, cu muzică interpretată de corul satului, dar și cu preparatele tradiționale din zonă. Apoi s-a întâlnit, în cadrul unei recepții, cu mai multe persoane cu care a colaborat pe când era Principe de Walles, reprezentanți ai unor ong-uri din România și din Marea Britanie. La finalul vizitei, una dintre cele mai lungi petrecute în România, Regele Charles a vizitat biserica fortificată din Viscri, monument UNESCO din 1999. Regele a stat în biserică peste 30 de minute. Înainte de plecare, Regele Charles al III-lea s-a întâlnit în curtea casei sale din localitate cu personalități, precum pictorul Ștefan Câlția, fostul comisar european pentru Agricultură, Dacian Cioloș, producători locali de alimente ecologice, celebrul realizator britanic de documentare Charlie Ottley. Regele Marii Britanii a întâlnit la Viscri și reprezentanții unor organizații care renovează case tradiționale vechi, precum *Ambulanța Pentru Monumente*.

Fundațiile caritabile ale Prințului de Wales au sprijinit substanțial activitățile de restaurare de patrimoniu și promovare a meșteșugurilor tradiționale în Viscri și alte sate săsești ale fundației Mihai Eminescu Trust - proiectele Ambulanței Monumentelor și alte proiecte caritabile și comunitare. Practic, *a pus satul Viscri pe harta turistică a lumii*.

În 1998, la prima vizită oficială pe care a făcut-o în România, fostul Prinț de Wales nu a ajuns la Viscri, ci în alte sate din Transilvania. Ministrul Culturii de atunci, Ion Caramitru, a organizat programul, la care a participat și președintele Emil Constantinescu. A fost chemată și Caroline Fernolend, actualul director executiv al Fundației **Mihai Eminescu Trust**. Aceasta începuse imediat după Revoluție eforturile de salvare a patrimoniului satului Viscri. Era printre puținii etnici sași care nu părăsiseră România. Și-a îmbrăcat toată familia în costume populare și a avut doar opt minute pentru a „smulge” promisiunea viitorului monarh britanic că va vizita Viscri. **Se afla la biserica fortificată de la Moșna, când i-a dăruit fostului Prinț Charles o fotografie a satului. Celebra „căsuță albastră cu ferestre verzi” aparținea unei săsoaice, ai cărei copii emigraseră în Germania. Jumătate se dărâmasese deja. După ce a decedat proprietara, în 2003, a fost restaurată în interior și în 2006 a achiziționat-o fundația Regelui.**

Monarhul britanic a dormit la Viscri doar de două - trei ori. A stat în încăperile simple, mobilate cu paturi tradiționale săsești, ca în urmă cu 200 de ani, și a lăsat apoi casa comunității, pentru a o folosi la dezvoltarea meșteșugurilor zonei. Astăzi, casa este și muzeu. Locul în care Charles vine pentru a-și „încărca bateriile” este înconjurat de natură sălbatică, aspect pe care monarhul britanic îl apreciază cel mai mult. Casa în care stă suveranul britanic nu are internet, wifi, televizor sau radio, există doar un CD player în camera de pictură.

Proprietatea deținută de monarhul britanic la Viscri are șapte dormitoare și este mobilată în stil transilvănean. Suveranul preferă să doarmă pe un pat de lemn,

deloc pretențios. În perioada în care casa nu e ocupată de Rege, camerele se pot închiria în regim all-inclusiv. Vizitatorii pot găsi aici două expoziții permanente, care vorbesc despre originile transilvănene ale monarhului britanic, dar și despre pasiunea lui mare, România.

Regele Charles i-a susținut financiar pe săteni să construiască prima stație de epurare ecologică din țară, la Viscri.

Printre proprietățile lui Charles se mai numără Conacul Apafi din localitatea Mălâncrav, județul Sibiu, patru imobile în Valea Zălanului, județul Covasna și alte patru în satul Breb din județul Maramureș. Desigur, cea mai cunoscută rămâne casa din Viscri, construită parțial în anul 1700.

Atracția pentru Transilvania

Dar de unde au pornit atracția și interesul Prințului Charles pentru Transilvania? Dincolo de pitorescul peisajelor și atmosfera idilică, mai există ceva care a generat atracția pentru zonă. Istoricul arădean Antoniu Martin a povestit pentru „Adevărul” că „*Cei care au studiat istoria ordinelor cavaleriești medievale susțin că Transilvania a reprezentat un veritabil creuzet în care s-au cristalizat mai multe ordine cavaleriești și organizații inițiatice. După decapitarea oficială a Ordinului Templier, în 1314, prin arderea pe rug a Marelui Maestru Jaques De Molay, o parte dintre membrii acestei cavalerii s-au refugiat în Ungaria și Transilvania, din fața persecuțiilor papale*”.

Potrivit acestuia, Estul Europei era o regiune unde Inchiziția nu a ajuns. Transilvania a oferit cadrul favorabil pentru continuitatea Ordinului Templier prin intermediul unui ordin apărut în 1408, sub regele Ungariei Sigismund de Luxemburg – Ordinul Dragonului.

„*Dacă studiem documentul de constituire al acestui ordin, ne dăm seama că dincolo de aspectele specifice timpului, cavaleria conținea și un substrat mult mai profund, ezoteric, probabil moștenit de la templieri. Cu siguranță, așa se explică existența unui «cerc interior» în Ordinul Dragonului, format din persoane inițiate. Se cunoaște astăzi că ordinul respectiv a stat la baza unor evoluții particulare care au avut loc în Transilvania, dacă ar fi să ne referim doar la mișcarea rozacruceană – «crucea cu trandafir» – care a cunoscut o dezvoltare semnificativă aici în secolele XVI-XVII*”, afirmă profesorul.

Datorită unor cercetări recente cunoaștem că majoritatea familiilor nobiliare din Transilvania au făcut parte din Ordinul Dragonului, cele mai cunoscute fiind Bethlen, Huniade și Rakoczi. Istoricii au stabilit filiația între Francisc Rakoczi al II-lea, principe al Transilvaniei și baronesa Emma Orczy, cea care în secolul al XIX-lea a redeșteptat în sânul aristocrației și familiei regale britanice fascinația față de această confrerie medievală. Putem așadar interpreta vizitele Prințului și respectiv Regelui Charles al III-lea în Transilvania ca o încercare de a redescoperi o regiune a României în care a apărut și s-a dezvoltat o viziune particulară despre lume și condiția umană.

Există, desigur, și alte opinii. De pildă parohul Bisericii Anglicane din București, reverendul Nevsky Everett afirmă că „*dragostea adâncă a Regelui*

*Charles pentru România nu vine totuși neapărat din aceste legături istorice, ci de la viața rurală tradițională din Transilvania. În aprilie 1989, actualul Rege Charles a vorbit public împotriva distrugerii satelor din România și în special împotriva distrugerii tradițiilor rurale și a clădirilor vechi. Așa că nu este surprinzător că Regele Charles a început să viziteze România după căderea comunismului pentru a experimenta chiar el acest stil de viață idilic. Iar **această vizită a Regelui Charles în România este o declarație puternică în susținerea iubirii sale față de România și o încurajare pentru noi toți de a trăi sustenabil pentru beneficiul celorlalți**".*

În opinia reprezentantului Bisericii Anglicane în România, relațiile româno-britanice se vor dezvolta datorită Regelui Charles al III-lea: „*Dragostea profundă a Regelui Charles pentru România este binecunoscută aici, însă nu foarte mulți oameni în Marea Britanie știu asta. Acest lucru se va schimba cu siguranță, iar vizita Regelui în România are alocate ample spații în presa britanică, unde sunt explicate conexiunile sale cu România. Și cred că mulți britanici vor descoperi frumusețile naturale și bogate ale Transilvaniei și mai mulți britanici vor vizita România pentru a o descoperi*”, spune reverendul anglican.

Atașamentul Regelui Charles al III-lea de România a dus, în timp, la îmbunătățirea substanțială a relațiilor între cele două țări, mai ales în ceea ce privește colaborarea ce ține de apărare și securitate. România și Regatul Unit al Marii Britanii au de 20 de ani un parteneriat strategic, iar situația critică de securitate din regiune stimulează întărirea colaborării în acest domeniu.

*

* *

Din presa britanică, totuși destul de reținută în privința relatării vizitei, semnalăm două ample fotoreportaje publicate de prestigioasele tabloide *Daily Mail* și *The Sunday Times*.

„*Monarhul deține cel puțin 10 proprietăți în România și a devenit o tradiție anuală pentru el să viziteze această țară pentru câte o vacanță. **Regele Charles are în sânge România și a vorbit de fiecare dată cu multă afecțiune despre țară și despre timpul petrecut aici***”, scrie jurnalistul Danyal Hussain de la *Daily Mail*.

Tot în amplul fotoreportaj publicat, jurnaliștii britanici au scris că Regele Charles al III-lea este un susținător constant cu fața în România al meșteșugurilor tradiționale și pentru conservarea clădirilor istorice. Reputatul cotidian britanic a menționat și faptul că Regele Charles este rudă foarte îndepărtată cu Vlad Țepeș prin Regina Mary, soția regelui George al V-lea.

Un alt tabloid foarte popular în Marea Britanie, „*The Sunday Times*”, a publicat un articol despre vizita în România a regelui Charles, intitulat „*O conexiune profundă: Charles călătorește în România în prima vizită în străinătate de la încoronare*”.

În articol se relatează despre discursul lui Charles la recepția găzduită de președintele României: „Regele a spus că a simțit întotdeauna o „**conexiune profundă**” cu țara chiar înainte de a fi venit aici. El a vorbit despre legăturile familiei sale - străbunicul său George al V-lea era vărul primar al Reginei Maria a României - și a povestit cum a vizitat prima dată țara pentru că simțea „profund” prin ceea ce au trecut românii de la cel de-al Doilea Război Mondial încoace”.

Jurnaliștii britanici l-au citat pe Charles când explică legătura sa cu România: „Am ajuns să iubesc România – cultura și arta voastră, moștenirea și istoria voastră, peisajele voastre superbe și biodiversitatea neprețuită. . . România a păstrat, în pădurile sale străvechi, peisajul rural neatins și prin câteva exemple remarcabile de agricultură durabilă, o bogăție incomparabilă a naturii”.

ANALIZE POLITICO-STRATEGICE**PERSPECTIVA RĂZBOIULUI DIN UCRAINA
– OPINII ALE UNOR EXPERTI AMERICANI
MILITARI ȘI DIN DOMENIUL SECURITĂȚII
NAȚIONALE****Alexandru Botez****Escaladare periculoasă după atacul cu drone
împotriva Kremlinului**

Un „*nou nivel al Războiului din Ucraina este iminent*” după atacul cu drone împotriva Kremlinului - „*simbolul puterii Rusiei*”, este de părere Col. (rtg.) Daniel L. Davis (membru al think tank-ului *Defense Priorities* și expert militar, a făcut parte din armata americană mai bine de două decenii participând nemijlocit la operațiunile militare din Irak și Afganistan), avertizând că o astfel de escaladare poate avea un efect decisiv asupra felului în care se va încheia Războiul din Ucraina.

La 3 mai 2023, într-un interviu acordat *Breitbart News*, Davis s-a referit și la recenta explozie care a avut loc deasupra Kremlinului de la Moscova, pe care partea rusă l-a condamnat ca fiind un „*atac terorist*” întreprins de Ucraina, în timp ce partea ucraineană a respins orice implicare.

În evaluarea acestui eveniment, Davis a invocat un citat din afirmațiile făcute în antichitate de generalul și filozoful chinez Sun Tzu: „*Dacă privim cu 2500 de ani în urmă, încă de atunci strategul chinez a spus că «Toate războaiele apelează la dezinformare», iar acest lucru nu s-a schimbat în secolele care au urmat și este cu atât mai actual în Războiul din Ucraina.*”

În opinia expertului militar american, motivul acestei suspiciuni este că „*multe din aceste acțiuni s-au dovedit a fi dezinformări intenționate sau doar adevăruri parțiale, menite să-i facă pe oameni să gândească sau să perceapă realitatea într-un anumit fel.*”

Davis mai menționează că acest lucru „*este folosit și în acest caz, când avem de-a face cu înregistrarea video a unei explozii deasupra Kremlinului, care pare să fie o dronă.*”

Având în vedere contextul, Davis susține că există două posibilități. „*Fie Ucraina a făcut acest lucru, respectiv că ceea ce susține Rusia este adevărat, fie Ucraina are dreptate și avem de-a face cu acțiune sub steag străin executată de Rusia în propriul beneficiu. Ambele posibilități pot fi considerate legitime*”, este de părere expertul militar american.

Davis, care a părăsit armata americană după 21 de ani de serviciu activ, relevă care ar fi putut fi motivele fiecărei părți în executarea unui asemenea atac cu drone. **„Partea ucraineană are cu siguranță o motivație, pentru că în ultimele zile a întreprins un număr destul de mare de astfel de atacuri”**, afirmă expertul militar american, menționând în acest sens cele două atacuri cu drone împotriva depozitului de combustibil de la Sevastopol, precum și cele soldate cu deraierea unor trenuri în regiunea Briansk. **„Iar acum avem de-a face cu un atac similar împotriva Kremlinului.”**

Potrivit acestui punct de vedere, motivația Ucrainei este în concordanță cu mult așteptata declanșare a contraofensivei ucrainene. În acest sens, Davis citează declarația făcută la 2 mai 2023 de ministrul ucrainean al apărării, Oleksii Reznikov, în care acesta afirmă că toate pregătirile sunt finalizate și **„se așteaptă doar momentul potrivit”**. **„Prin urmare, toate acestea pot avea legătură cu intenția părții ucrainene de a-și motiva oamenii, de a le susține moralul cât mai ridicat, pentru a dovedi că este în puterea lor să lovească chiar Kremlinul.”**

Pe de altă parte, este **„pe deplin posibil”** - a menționat acesta - ca acest incident să fie o operațiune sub steag străin **„deoarece și Rusia ar avea de câștigat de pe urma acestuia.”** De exemplu, fostul președinte al Rusiei, Dmitri Medvedev, a făcut un apel la **„eliminarea fizică”** a președintelui ucrainean Volodimir Zelenski, într-o postare pe *Telegram* din 2 mai 2023, transmițând mesajul că **„de acum ne vom bate fără mânuși și nu vor fi niciun fel de negocieri.”**

În plus, mai menționează Davis, într-un comunicat al actualei conduceri de la Kremlin se relevă **„dreptul de a răspunde”** al Rusiei, de o manieră, într-un loc și atunci când va dori să facă acest lucru. Cu alte cuvinte, afirmă Davis, Rusia transmite mesajul că **„toate scenariile sunt pe masă”** și Rusia poate folosi **„toate posibilitățile de care dispune pentru a ataca Ucraina și câștiga războiul.”**

De asemenea, expertul militar american a menționat că Rusia ar putea **„să se pregătească pentru a-și extinde lista de ținte”**, având în vedere că Moscova a manifestat până acum o relativă **„rețineră în selectarea țintelor pe care le-a atacat.”** De exemplu, susține acesta, Rusia nu a atacat deocamdată **„sedii de ministere de la Kiev sau alte locații din centrul orașului și nici palatul prezidențial din capitala ucraineană.”**

Fostul colonel din armata americană este de părere că Moscova ar putea să-și **„schimbe această tactică”**

Referindu-se la scenariile pe care le consideră ca fiind posibile, Davis a subliniat faptul că **„ambele părți combatante au avut motivația și oportunitatea”**, de a le transpune în practică. De asemenea, el subliniază și de ce incidentul prezintă un risc mai mare decât escaladările anterioare.

„Dacă a fost o operațiune sub steag străin sau dacă Ucraina este autoarea, eu cred că din punctul de vedere al Rusiei rezultatul este același, prin aceea că simbolul puterii Rusiei a fost atacat sau s-a încercat acest lucru, cu

atât mai mult cu cât explozia înregistrată deasupra Kremlinului a fost un fapt real”, a afirmat acesta.

Expertul militar american a subliniat că acest incident fără precedent garantează un răspuns din partea Rusiei. *„Nu a mai existat un atac aerian împotriva Moscovei de 80 de ani. Este pentru prima oară când se întâmplă așa ceva. Este vorba de un simbol al puterii militare ruse și s-ar putea să determine o presiune din partea populației pentru ca actuala conducere de la Kremlin să apeleze la măsuri punitive împotriva Kievului.”*

Prin urmare, avertizează Davis, a crescut riscul potențial pentru o escaladare, deoarece *„este greu de crezut că rușii nu vor reacționa.”* *„Nu pot să-mi imaginez că se vor limita doar să mai lanseze niște rachete. Fac acest lucru în fiecare zi.”* *„Deci, eu cred că vom asista la o escaladare, iar acesta este un moment periculos”*, a mai menționat expertul militar american.

„Totul se va reduce în ultimă instanță la rezultatul contraofensivei ucrainenilor, care va fi determinant în felul cum se va desfășura în continuare războiul.” *„Este un moment crucial al Războiului din Ucraina”*, a concluzionat expertul militar american.

Atacurile ucrainene pe teritoriul Rusiei - un semnal de alarmă pentru Washington

Având în vedere *„rolul determinant pe care îl au în înarmarea Ucrainei, Statele Unite au dreptul să decidă cum să fie folosit acest sprijin, în special dacă riscă să atragă nemijlocit implicarea NATO în Războiul din Ucraina”*, susține Anatol Lieven, profesor în cadrul Departamentului pentru Studii de Război - King's College London și membru al consiliului consultativ al British Foreign and Commonwealth Office, într-un articol publicat la 25 mai 2023, în revista *Responsible Statecraft*.

Prin urmare, raidul de pe teritoriul Federației Ruse, în regiunea Belgorod, efectuat de forțe paramilitare ale unor presupuși opozanți ruși ai regimului de la Kremlin, ar trebui să fie un un semnal de alarmă pentru Administrația Biden în ce privește necesitatea ținerii sub control al unei escaladări a Războiului din Ucraina în vederea reducerii riscului ca Statele Unite să fie atrase nemijlocit în acest conflict.

Este al doilea raid întreprins de milițiile așa-zisei opoziții din Rusia, după cel întreprins în luna martie 2023 în regiunea Briansk. De asemenea, continuă atacurile cu drone ucrainene împotriva unor ținte de pe teritoriul Rusiei. Desigur, fiind invadată de Rusia, Ucraina are dreptul legal și moral de a riposta, inclusiv pe teritoriul Rusiei.

Administrația Biden (la fel ca și majoritatea guvernelor aliaților Americii din NATO) a promis în mod repetat celor care i-au ales că nu vor permite ca Occidentul să fie atras la un război nemijlocit cu Rusia. Recentele atacuri întreprinse de ucraineni pe teritoriul Federației Ruse, în ultimă instanță, indică însă că *„ne îndreptăm tocmai în această direcție.”*

The New York Times a publicat o serie de fotografii din care rezultă că în raidul din regiunea Belgorod au fost folosite vehicule blindate americane, fapt confirmat de Denis Nikitin, comandantul Corpului de Voluntari Ruși - RVC, formațiunea paramilitară implicată în această operațiune.

De asemenea, Nikitin a mai declarat că gruparea pe care o conduce acționează **„sub comanda directă a Kievului”**, iar raidul de la Briansk a fost aprobat de autoritățile ucrainene. Într-un interviu acordat în luna aprilie 2023 publicației *Newsweek*, un reprezentant al RVC a afirmat că: **„Ucraina sprijină lupta noastră în toate felurile posibile. Cu greu am fi obținut singuri arme, dacă nu ar fi fost sprijinul statului ucrainean și dacă nu ni s-ar fi permis să acționăm pe teritoriul Ucrainei, unde ne aflăm sub jurisdicția Ministerului Apărării de la Kiev”**.

Referitor la ultimul raid, într-un comunicat al Departamentului de Stat, se reiterează că: **„le-am spus foarte clar ucrainenilor că nu tolerăm și nu încurajăm atacurile dincolo de granițele Ucrainei”**.

De asemenea, purtătorul de cuvânt al Pentagonului a declarat: **„Putem confirma că guvernul Statelor Unite nu a aprobat niciun transfer de armament unei a treia părți, respectiv organizațiilor paramilitare din afara forțelor armate ucrainene și nici că guvernul de la Kiev ar fi cerut un astfel de transfer”**.

Poate că Washingtonul a spus aceste lucruri ucrainenilor, dar nu este clar dacă aceștia s-au conformat. Kievul a negat public implicarea în acest raid, dar un oficial ucrainean a recunoscut că o astfel de **„cooperare”** se practică.

Prin urmare, susține Anatol Lieven, raidul de la Belgorod ar putea fi un semnal că actualul regim de la Kiev se simte acum capabil să ignore interesele Washingtonului, deși continuă să beneficieze în continuare de un sprijin consistent din partea Statelor Unite.

La fel cum s-a întâmplat de multe ori în trecut, ajutorul acordat de Statele Unite nu numai că nu a sporit influența americană asupra guvernului beneficiar, dimpotrivă, **„a mărit dependența Americii de acest client”**.

Mai mult decât atât, una din milițiile care pretind că au participat la raidul de la Belgorod și la alte atacuri de pe teritoriul Rusiei, RVC, este semnalată cu evidente manifestări neo-naziste. Conform *The Washington Post*, **„acești foști practicanți de arte marțiale au legături cu grupări de naționaliști albgardiști din întreaga Europă”**. A implica în sprijinul acordat de Statele Unite Ucrainei o asemenea grupare este un **„cadou oferit propagandei Rusiei”**, care acuză de mult timp Ucraina de promovarea **„neonazismului”**.

În opinia lui Lieven, cea mai importantă lecție a raidului de la Belgorod este că indiferent de interesele Statelor Unite, atâta timp cât va continua războiul, ambele părți implicate direct în acest conflict vor fi tentate să escaladeze acțiunile lor, fie că vor considera că în acest fel vor obține avantaje militare sau ca răzbunare pentru acțiunile inamicului, iar Washingtonul nu poate controla acest proces.

La rândul lor, Statele Unite și aliații lor au furnizat în mod repetat armament modern deși anterior declaraseră că nu vor face acest lucru. Această sporire permanentă a ajutorului acordat a fost motivată nu de creșterea amenințărilor venite din partea Rusiei sau de înfrângerile înregistrate de ucraineni, ci de convingerea tot mai fermă că Moscova nu va răspunde niciodată cu atacuri vizând Occidentul.

Totuși, aceasta este o presupunere, nu o realitate. Conform unui fost analist din cadrul CIA, citat de Lieven: *„Problema creșterii continue a ajutorului acordat Ucrainei, în speranța că Rusia nu are nicio linie roșie care să nu poată fi trecută, constă în aceea că noi nu vom ști că am traversat o astfel de linie roșie decât după ce acest lucru s-a întâmplat și după ce Rusia a ripostat”*.

În concluzie, expertul britanic susține că Administrația Biden ar trebui să continue să ajute Ucraina să se apere singură împotriva invaziei Rusiei, dar trebuie să țină cont de faptul că *„datoria sa primordială permanentă este să asigure securitatea poporului american, iar aceasta presupune evitarea cu orice preț a implicării Statelor Unite în război.”*

Mult așteptata ofensivă ucraineană – provocări uriașe indiferent de rezultat

Ucraina se confruntă cu o realitate complicată, susține expertul militar Daniel Davis într-o analiză publicată pe 15 mai 2023, preluat de majoritatea publicațiilor *mainstream* americane și care, mai bine de două săptămâni, s-a situat pe primul loc al celor mai citite articole din mass-media americană.

Statele Unite, Marea Britanie și Uniunea Europeană și-au exprimat în mod repetat sprijinul ferm pentru Ucraina și mult trâmbițata ofensivă a forțelor militare ucrainene.

Cu toate acestea, dincolo de titlurile din mass-media în care este evidențiată această poziție, rezultă că Occidentul este din ce în ce mai conștient de faptul că realizarea obiectivului anunțat de președintele ucrainean Zelenski, respectiv respingerea forțelor ruse din teritoriile ucrainene pe care le-au invadat, are o probabilitate redusă de a fi încununată de succes.

Prin urmare, în opinia lui Davis, este nevoie de o schimbare a politicii occidentale în Războiul din Ucraina, înainte ca Kievul să sufere mai multe pierderi pe câmpul de luptă, ceea ce este puțin probabil că va duce la încetarea războiului și ajungerea la un acord de pace negociat.

Lideri occidentali de rang înalt s-au pronunțat ferm în favoarea Ucrainei și de sprijin a contraofensivei în curs de desfășurare, inclusiv secretarul de stat american Antony Blinken, ministrul de externe britanic James Cleaverly și secretarul general al NATO Jens Stoltenberg. Cu toate acestea, chestiunea este dacă Occidentul își poate îndeplini aceste promisiuni.

Există tot mai multe semnale din care rezultă că în a doua parte a anului 2023, Occidentul - în general și Statele Unite - în special, nu vor dispune de

suficiente stocuri de armament și muniții, nici măcar pentru a egala livrările de acest fel făcute Ucrainei în cele 14 luni de la declanșarea Războiului.

La 9 mai 2023, Statele Unite au anunțat că vor furniza Ucrainei o nouă tranșă de sprijin militar, în valoare de 1,2 miliarde dolari. Esențial referitor la acest sprijin promis este faptul că va fi furnizat nu în virtutea atribuțiilor prezidențiale de a acorda direct asistență militară (Presidential Drawdown Authority - PDA), ci în conformitate cu prevederile legii *Ukraine Security Assistance Initiative* - USAI.

Diferența dintre acestea este semnificativă și are implicații de rău augur pentru operațiunile planificate de Forțele Armate Ucrainene - UAF în a doua jumătate a anului 2023, în special având în vedere rezultatul incert al actualei ofensive ucrainene. PDA presupune că președintele Joe Biden poate ordona furnizarea imediată de armament și muniții din rezervele existente ale armatei americane, ceea ce ar însemna ca acestea să ajungă teoretic pe câmpul de luptă în câteva săptămâni.

USAI necesită încheiere de contracte scrise, publicitate, licitații, după care firmele câștigătoare trebuie să producă armamentul și muniția respectivă, ceea ce poate dura ani de zile. Prin urmare, susține Davis, în cel mai bun caz, ultima tranșă de sprijin militar american promis ucrainenilor s-ar putea materializa abia în 2024.

Într-un interviu din 5 mai 2023, acordat *Euronews*, comisarul UE pentru politică externă Josep Borrell a recunoscut că: **„dacă vom înceta să sprijinim Ucraina, cu siguranță că războiul se va încheia curând, deoarece aceasta ar fi incapabilă să se apere și va fi înfrântă în câteva zile.”**

Mai optimist, James Cleaverly a relevat faptul că de la începutul războiului, UAF **„au depășit așteptările”**, dar în finalul declarației sale a avertizat că: **„Trebuie să fim realiști. Trăim într-o lume reală, nu într-un film de la Hollywood.”** Ar fi înțelept dacă și alți lideri occidentali ar reflecta puțin asupra semnificațiilor acestor declarații.

Prin urmare, ministrul de externe britanic evidențiază cu o acuratețe dureroasă faptul că politica Occidentului ar trebui să se bazeze pe recunoașterea realităților de pe teren cât mai exacte, realistă și sobră și mai puțin pe preferințele influențate de emoții.

Potrivit expertului militar american, în primul rând, trebuie recunoscută sarcina enormă cu care se confruntă UAF. **„Ca unul care a luptat personal în ample operațiuni ofensive de tancuri și am fost instruit mulți ani să conduc operațiuni defensive ale unităților de blindate, pot să afirm în cunoștință de cauză că apărarea este o formă de război mai puțin dificilă decât o ofensivă de arme întrunite, care este mult mai complexă.”**

Ucraina a înregistrat pierderi masive în primele 14 luni ale războiului. Armata ucraineană este constituită în prezent din soldați și comandanți cu puțină experiență de luptă și care dispun doar de o instruire superficială în ce privește operațiunile de arme întrunite. **„Nu trebuie subestimată dificultatea cu care se**

confruntă UAF în operațiuni ofensive, care necesită o coordonare strânsă între fiecare unitate de luptă, pe un front cu o lungime de sute de kilometri, în condițiile în care niciun soldat sau ofițer ucrainean nu a mai îndeplinit până acum sarcini de o asemenea amploare.”

În al doilea rând, Rusia a pregătit mai bine de o jumătate de an poziții defensive pentru a face față unei astfel de ofensive, pe un front cu o lungime de aproximativ 1.000 kilometri. Conform analiștilor militari americani, rușii au proiectat și construit o serie de linii de apărare, care fac dificilă de realizat spargerea frontului chiar și pentru armatele occidentale cele mai bine instruite.

În plus, UAF vor trebui să atace sistemele de apărare ale rușilor cu mijloace aeriene ofensive și de apărare antiaeriană limitate, o cantitate de obuze insuficientă și o armată echipată cu un talmeș-balmeș de blindate moderne și învechite, precum și un amestec de recruți fără niciun fel de experiență de luptă și câțiva ofițeri și militari cu un minim de pregătire asigurată de instructori NATO.

Unii lideri de la Kiev sunt conștienți de amploarea provocării cu care se confruntă UAF. Ministrul ucrainean al apărării, Oleksii Reznikov, a declarat recent ziarului *Washington Post* că este îngrijorat de „*așteptările exagerate referitoare la rezultatele preconizatei ofensive*”, ceea ce ar putea duce, în opinia acestuia, la o stare de „*dezamăgire emoțională*.” El a mai avertizat că nivelul de succes așteptat ar putea să se materializeze într-o înaintare de doar câțiva „*zeci de kilometri*.”

Ceea ce oficialul ucrainean a evitat să abordeze este ce se va întâmpla după ce contraofensiva se va încheia.

Chiar dacă Ucraina va reuși din nou să depășească așteptările occidentalilor și să cucerească teritorii cu o adâncime de 50 – 100 de kilometri, numărul pierderilor pe care le va suferi va fi extrem de mare, iar UAF se va afla într-o situație mai precară decât în prezent. Aceasta în condițiile în care, este foarte puțin probabil ca Occidentul să poată înlocui echipamentele ce vor fi distruse și să furnizeze muniții suficiente pentru a sprijini Ucraina să reziste până la sfârșitul acestui an.

Conform *Washington Post*, pe lângă cei 300.000 de militari pe care Rusia îi are dislocați în prezent în Ucraina, încă 200.000 se află concentrați de-a lungul frontierei cu această țară.

Odată ce ofensiva ucrainenilor se va încheia – indiferent de rezultatele ei – este aproape sigur că va urma un contraatac al rușilor. Acesta va fi un moment de extremă vulnerabilitate pentru Ucraina. Moment care poate dura câteva luni, în care Ucraina va avea insuficiente obuze de artilerie, rachete antiaeriene și mai ales trupe. Toate acestea relevă cu claritate care sunt provocările uriașe cu care se confruntă ofensiva Ucrainei, chiar și în cazul unei victorii.

Prin urmare, concluzionează expertul militar american, șansele ca Zelenski să-și vadă realizat obiectivul de respingere a forțelor militare ruse din Ucraina este iluzoriu. Cel mai probabil, războiul va continua, indiferent care vor fi rezultatele ofensivei ucrainene, iar în timp condițiile desfășurării acestuia vor

continua să încline în favoarea rușilor. În cele din urmă, cel mai probabil Kievul va fi obligat să negocieze un acord de pace.

Occidentul ar trebui să recunoască acum această probabilitate și să înceapă să susțină o asemenea soluție în discuțiile private cu oficialii ucraineni. Refuzând să întreprindă acest lucru, în speranța că Ucraina va obține o victorie pe câmpul de luptă, condamnă Kievul să accepte mai târziu condiții mult mai nefavorabile decât cele pe care le-ar obține acum.

Ce urmează după Bahmut?

La 25 mai 2023, pe site-ul think tank-ului *The American Conservative* a fost publicată o analiză privind posibilele consecințe ale încheierii bătăliei de la Bahmut, aparținând Col. (ret.) Douglas Macgregor - analist militar, fost consilier al secretarului de stat al apărării, veteran al Războiului din Golf, decorat cu cele mai importante distincții militare americane și autor a 5 cărți de strategie militară.

Până la începerea propriu-zisă a luptelor, experții militari elaborează încă în timp de pace strategia care va governa viitorul război și stabilește obiectivele acestuia. Luptele creează apoi o nouă realitate, care de multe ori determină ajustarea strategiei și schimbarea obiectivelor. Bătălia pentru Bahmut a ilustrat foarte bine acest lucru, este de părere Macgregor.

În urmă cu un an, când generalul Serghei Surovikin – comandantul forțelor aerișoare ruse – și-a asumat comanda armatei ruse din Ucraina, președintele Vladimir Putin și consilierii săi militari au concluzionat că premisele pe care le-au avut în vedere privind felul cum se va desfășura acest război au fost greșite. Washingtonul a respins ofertele de negociere ale Moscovei, iar forțele armate alocate de Moscova pentru a obliga Kievul să negocieze s-au dovedit a fi insuficiente.

Lui Surovikin i s-a oferit libertate de acțiune pentru a reorganiza teatrul de luptă din Ucraina. Cel mai important lucru a fost faptul că lui Surovikin i s-a permis să implementeze o strategie defensivă, prin care să fie maximizată folosirea alternativă a evitării unor atacuri preconizate de inamic cu folosirea atacurilor masate prin surprindere, până când forțele terestre ruse se consolidau, numeric și ca putere de foc.

Atunci când a devenit clar că președintele ucrainean Volodimir Zelenski și guvernul de la Kiev au decis că Bahmut trebuie să fie un simbol al rezistenței Ucrainei, rușii au exploatat această obsesie, angajându-se într-o confruntare sângeroasă în care mii de soldați ucraineni și-au pierdut viața și mult mai mulți au fost răniți. Întrebarea care se pune acum este ce va urma după înfrângerea ucrainenilor de la Bahmut?

Potrivit expertului militar american, în acest moment, la Washington, predomină opinia că printr-o ofensivă viguroasă forțele ucrainene vor reuși să respingă trupele ruse din Ucraina.

Ca urmare, plecând de la prezumția că terenul se va usca suficient până la începutul lunii iunie, pentru a permite manevre de amploare cu forțele terestre,

ucrainenii vor ataca pe mai multe direcții liniile de apărare ruse și vor redobândi controlul asupra Ucrainei de Sud-Est, undeva la sfârșitul lunii iunie.

Aproximativ 30.000 de militari ucraineni, care s-au instruit în Marea Britanie, Germania și alte state membre NATO vor constitui nucleul dur al forței de atac ucrainene.

Generalul Valeri Gherasimov, aflat acum la comanda forțelor ruse din Ucraina, știe acest lucru și fără îndoială că s-a pregătit pentru a face față contraofensivei ucrainene. Mobilizarea parțială a armatei ruse înseamnă că forțele terestre ruse sunt acum mai mari decât au fost la începutul războiului.

Ca urmare, susține Macgregor, în condițiile menținerii superiorității aeriene și implicit a capacităților de supraveghere-cercetare a aviației ruse, ar fi aproape imposibil pentru forțele ucrainene să parcurgă cei 20 – 25 de kilometri prin zona de securitate avansată a liniei frontului și să se apropie de pozițiile de apărare deținute de ruși, fără a înregistra pierderi semnificative.

După ce resursele ofensive ale Ucrainei vor fi epuizate, potrivit expertului militar american, cel mai probabil, va fi rândul rușilor să declanșeze o contraofensivă. *„Nu există niciun motiv să credem că aceste operațiuni ofensive ale rușilor vor fi stopate sau amânate. Dacă Rusia vrea să-și atingă obiectivul de a demilitariza Ucraina, Gherasimov este fără îndoială conștient de faptul că trebuie să distrugă forțele terestre ucrainene care au mai rămas.”*

Scrisoare deschisă a unor experți americani din domeniul securității naționale

La 16 mai 2023, *The New York Times* a publicat o scrisoare deschisă în care se susține necesitatea încetării imediate a Războiului din Ucraina printr-o soluționare diplomatică. Cei 14 semnatari sunt în cea mai mare parte foști ofițeri din armata americană și oficiali din domeniul securității naționale, printre care Jack Matlock - fost ambasador american în URSS, Ann Wright – colonel (rtg.) în armata americană și diplomat, Matthew Hoh – fost ofițer de marină și oficial al Departamentului de Stat și colonelul (rtg.) Lawrence Wilkerson – fost șef de cabinet al secretarului de stat Colin Powell. În scrisoare, Războiul din Ucraina este etichetat ca fiind un *„dezastru total”* și se atrage atenția asupra faptului că *„devastările care ne așteaptă vor fi exponențial mai mari, pe măsură ce marile puteri nucleare se apropie tot mai mult de implicarea lor directă într-un război.”*

Deși Vladimir Putin este condamnat pentru *„invadarea și ocuparea ilegală de teritorii ucrainene”*, în scrisoare sunt menționate și invaziile suferite de Rusia din partea unor adversari externi, fiind încurajați în acest fel cititorii să încerce să vadă actualul Război din Ucraina *„cu ochii Rusiei.”* *„În diplomatie trebuie să dai dovadă și de empatie strategică, încercând să înțelegi cum gândește adversarul”*, se afirmă în scrisoare. *„Aceasta nu este slăbiciune, este înțelepciune.”*

„Începând cu anul 2007, Rusia a avertizat în mod repetat că nu va tolera forțele armate ale NATO în vecinătatea imediată a granițelor sale, așa

cum prezența forțelor armate ale Rusiei în Mexic sau Canada ar fi intolerabile pentru Statele Unite, la fel cum au fost rachetele sovietice amplasate în Cuba, în anul 1962”, se mai susține în scrisoare. „Rusia a precizat că extinderea NATO în Ucraina ar fi inacceptabil de provocatoare.”

Președintele Joe Biden a promis public că Washingtonul va continua să sprijine Kievul „*atât timp cât va fi nevoie.*”

Semnatarii scrisorii deschise afirmă că această declarație este rețeta sigură care va duce la escaladarea Războiului din Ucraina și care ar putea să se soldeze cu o catastrofă.

Scrisoarea, intitulată „*Statele Unite trebuie să fie forța care să promoveze pacea mondială*”, îndeamnă actuala Administrație Biden să se reorienteze spre găsirea unei soluții negociate, pentru a se pune capăt „*cât mai rapid*” războiului din Ucraina.

„*Această realitate nu ni se datorează în întregime doar nouă, dar poate să ducă la pierirea tuturor, dacă nu vom reuși să ajungem pe cale diplomatică la un acord de pace, care să oprească pierderile de vieți omenești și să atenueze tensiunile*”, se concluzionează în scrisoarea deschisă.

REPUBLICA MOLDOVA, ÎNTRE NEUTRALITATE ȘI ADERAREA LA STRUCTURILE EURO-ATLANTICE

Dr. Ist. Ion Constantin

Originile neutralității unui stat se regăsesc încă din antichitate, concepțiile și practicile politice pe această temă suferind în decursul istoriei schimbări și ajustări multiple. Termenul de neutralitate provine din latinescul „*neuter*”, ceea ce semnifică situația în care, pe timp de război, *nici unul, nici celălalt* dintre state nu iau parte la luptă, ci continuă să întrețină relații pașnice cu toate statele, inclusiv cu beligeranții. Neutralitatea cuprinde în conceptul său două idei: abținerea și imparțialitatea. Un stat neutru nu participă la luptă, nu oferă propriile forțe armate țărilor beligerante și nici teritoriul său pentru utilizarea în scopuri militare.

În dreptul internațional, conceptul de neutralitate se bazează pe convenția încheiată la Haga în 1907, conform căreia statele ce se declară neutre și care sunt recunoscute internațional ca atare se abțin de la a interveni în conflicte militare, chiar dacă acestea au loc la granițele lor, sau, cum s-a întâmplat cu Elveția, de pildă, în ambele războaie mondiale, când confruntările armate au avut loc împrejurul teritoriului ei, la toate frontierele. Neutralitatea nu implică, așadar, în niciun fel, absența forțelor armate, ci presupune o ideologie politică în care o țară își rezervă dreptul de a avea o armată în scopuri pur de apărare. Un stat neutru are o armată, însă militarii săi nu sunt niciodată trimiși în străinătate, nici măcar în scopuri umanitare.

Cea mai veche politică de neutralitate militară din lume o are Elveția, care nu a mai fost implicată în niciun război străin de când și-a declarat neutralitatea prin Tratatul de la Paris din 1815. Puterile europene (Austria, Franța, Regatul Unit, Portugalia, Prusia, Rusia, Spania și Suedia) au convenit în timpul Congresului de la Viena din mai 1815 faptul că Elveția ar trebui să fie neutră, ratificarea finală fiind, însă, amânată până la înfrângerea lui Napoleon Bonaparte, astfel încât unele forțe ale coaliției să poată invada Franța prin teritoriul elvețian. Țara are o istorie de neutralitate armată care începe de la Reforma protestantă din secolul al XVI-lea; nu a fost în stare de război la nivel internațional din 1815 și nu a aderat la Națiunile Unite până în 2002, adoptând o politică externă activă și fiind frecvent implicată în procesele de consolidare a păcii din întreaga lume. Potrivit președintelui elvețian, Ignazio Cassis, în 2022, în timpul unui discurs la Forumul Economic Mondial, legile neutralității pentru Elveția se bazează pe principiile acordului de la Haga, conform cărora „nu participă la războaie; cooperează cu alte state, la nivel internațional, dar nu aderă la nicio alianță militară; nu asigură trupe sau armament statelor aflate în conflict și nu acordă drept de tranzit”. Deși neutră, Elveția este „o țară mică, cu o armată mare”, așa cum se menționa într-un articol apărut în „*New York Times*”. Se pune un accent deosebit pe înzestrarea forțelor armate elvețiene și pe pregătirea

militară (dar și contrainformativă) a populației. Bărbații cu vârste cuprinse între 19 și 34 de ani trebuie să efectueze un stagiul militar obligatoriu de 300 de zile.

Așadar, neutralitatea permanentă a Elveției a fost *ab initio* asigurată de marile puteri ale timpului, ale căror interese au coincis în acel moment și care în virtutea acestei conjuncturi politice s-au angajat să-i respecte neutralitatea în sensul unei interdicții necondiționate de războaie împotriva ei. La rândul său, Elveția și-a impus obligația de a fi complet neutră, să nu participe la războaie între alte state. Pe parcursul timpului Elveția a evitat într-un mod miraculos implicarea în mai multe războaie care se aprindeau cu regularitate în jurul ei, inclusiv în două războaie mondiale. Dar neutralitatea a fost și cea care a ferit multinaționala Elveție de o scindare internă, îndeplinind funcția de a uni populația țării compusă din regiuni de limbă franceză, germană și italiană, toate în parte cu o istorie și rădăcini diferite. Neutralitatea a devenit pe parcursul timpului parte din înțelegerea a ceea ce înseamnă a fi elvețian, componentă inalienabilă a identității naționale, imprimând consistență spiritului identitar elvețian. De menționat că în 2022, Elveția a adoptat sancțiunile impuse de Uniunea Europeană împotriva Rusiei ca răspuns la invazia rusă în Ucraina.

Exemplul neutralității „de succes” a Elveției a fascinat și stimulat imaginația politicienilor din mai multe țări, inclusiv din Republica Moldova. Politicieni de la Chișinău invocă adesea modelul Elveției drept unul demn de urmat și pentru parcursul de dezvoltare a statului moldovenesc. Puțini sunt, însă, acei politicieni care analizează mai riguros circumstanțele istorice și geopolitice, care fac diferența între Confederația Cantoanelor Elvețiene și ceea ce reprezintă spațiul Republicii Moldova în conjunctura geopolitică a Europei de azi. Principala caracteristică geostrategică a Republicii Moldova constă în poziția-tampon a acesteia între grupările politico-militare NATO și alianța militară a CSI.

Problema neutralității Republicii Moldova a suscitat discuții aprinse încă în cadrul Parlamentului Independenței, la începutul anilor 90. Argumentul de bază în favoarea neutralității era prezumția că alte state vor respecta statutul de neutralitate, inclusiv statele CSI și că acest statut va reprezenta un ajutor solid în soluționarea conflictului transnistrean și retragerea trupelor ruse de pe teritoriul Republicii Moldova. Printre argumentele privind asumarea neutralității se invoca și necesitatea întăririi poziției Chișinăului în contracararea tentativelor Moscovei de a atrage Republica Moldova în structura militară a CSI.

Până în anul 1994, Republica Moldova n-a avut statutul de neutralitate. În Declarația de suveranitate din 1990 se vorbește despre demilitarizarea Republicii Moldova, avându-se în vedere trupele sovietice care trebuiau evacuate. Teza privind retragerea armatei sovietice se regăsește și în Declarația de independență din 1991. În actele fondatoare ale Republicii Moldova ca stat independent și ca subiect al dreptului internațional nu apare însă ideea neutralității. Chestiunea securității, gradul de înzestrare a armatei naționale în Republica Moldova erau ultimele între prioritățile guvernărilor de după 1991. După ce războiul din 1992 s-a încheiat printr-un acord care instala „*pacificali*” ruși la Nistru și amâna până

la „*calendele grecești*” evacuarea Armatei a 14-a și a munițiilor sovietice, Chișinăul a mizat pe „*coexistența pașnică*”, cu regimul separatist din Transnistria.

După alegerile din februarie 1994, în urma cărora victoria a fost repercutată de Partidul Democrat-Agrar, un partid pro-rusesc al ex-nomenclaturii sovietice, Parlamentul de la Chișinău a ratificat pe 26 aprilie același an, Protocolul de la Alma-Ata, semnat de președintele Mircea Snegur, la 21 decembrie 1991 și care prevedea aderarea Republicii Moldova la Comunitatea Statelor Independente. Tot acest Parlament a adoptat textul noii Constituții, al cărei articol 11 stipula statutul de „neutralitate permanentă a Republicii Moldova”, iar articolul 142 menționa că statutul de neutralitate poate fi modificat doar prin referendum. Asumarea statutului de neutralitate permanentă printr-o clauză constituțională a fost o consecință a războiului de la Nistru, pierdut în 1992. Se spera ca printr-o asemenea prevedere constituțională să poată fi depășite mai ușor urmările războiului, să se asigure un echilibru politic intern și să se păstreze o distanță egală între marii actori geopolitici din regiune. Clauza neutralității ar fi avut rolul să consolideze poziția de neangajare militară a Republicii Moldova în cadrul Comunității Statelor Independente. În fapt, prin adoptarea acestei legi se accepta permanentizarea prezenței militare ruse prin scoaterea contingentului militar rus din Transnistria de sub incidența statutului de neutralitate. O dovadă clară de slugărnicie umilitoare față de interesele ruse, care confirma odată în plus că neutralitatea Republicii Moldova este valabilă doar în raport cu partenerii din Occident, nu și în raport cu Rusia. Dintre fostele republici sovietice, doar Republica Moldova și Turkmenistanul și-au declarat neutralitatea, statutul lor ca state neutre nefiind însă consacrat și în plan internațional.

Din punct de vedere al dreptului internațional, neutralitatea permanentă declarată prin act constituțional devine durabilă, dacă este recunoscută și garantată de parteneri internaționali și organizații internaționale. Statutul de neutralitate al Republicii Moldova nu a fost recunoscut de niciun subiect de drept internațional. De asemenea, trebuie avut în vedere faptul că neutralitatea fiecărui stat este unică în sine și se manifestă în moduri diferite în fiecare caz în parte. De exemplu, pe 23 iulie 1951, Elveția a fost de acord să semneze așa-numitul „Acord Hotz-Linder”, conform căruia această țară își asuma obligația în fața SUA de a nu furniza statelor „Blocului de Est” materiale militare și bunuri cu dublă utilizare, în așa fel prefăcându-se într-o „neutră occidentală”. Aceeași coloratură națională a devenit specifică și pentru statutul de țară-neutră asumat multă vreme de Suedia, Finlanda și Austria, până când primele două au inițiat demersurile pentru aderarea la NATO.

Așadar, nu este suficient ca un stat să-și asume neutralitatea, fiind necesar să existe și garanții internaționale cu privire la respectarea neutralității de către alte state. Acest principiu nu a fost respectat la momentul declarării neutralității Republicii Moldova. Mai mult, pe teritoriul ei sunt cantonate trupe militare străine (trupe ruse), care dezavuează în mod flagrant statutul de neutralitate a statului moldovenesc. În acest fel, neutralitatea Republicii Moldova s-a prefăcut

într-o obligațiune nedeclarată de neosemnare de către Chișinău a unor acorduri politico-militare cu alte state sau cu organizații, cum ar fi NATO sau UE, neagreate de Rusia. Acest lucru s-a observat pregnant îndeosebi în perioada când Chișinăul se pregătea să semneze Acordul de Asociere cu Uniunea Europeană. Atunci Moscova a început cu insistență să facă recurs la statutul de neutralitate a Moldovei, susținând că asocierea la UE ar contraveni acestui statut. Totodată, Moscova neglijează neutralitatea Moldovei în cazul atragerii ei în Uniunea Economică Eurasiatică, care se dorește a fi o structură similară celei europene. Rusia profită de neutralitatea Moldovei pentru a o folosi drept „zonă tampon”. Neutralitatea Republicii Moldova îndeplinea și îndeplinește în continuare o funcție geostrategică pentru Rusia, punând sub semnul întrebării posibilitatea Chișinăului de a beneficia de securitate din partea altor state sau actori, furnizori de securitate.

În zilele noastre, Republica Moldova nu este, la propriu, un stat neutru, neutralitatea ei fiind încălcată de Federația Rusă, care menține ilegal forțele armate în zona de est a Moldovei și nu intenționează să le retragă. Neutralitatea e mai mult formală pentru Moldova și e folosită de Rusia ca instrument, astfel încât Chișinăul să nu obțină garanții de securitate din partea altor state sau structuri internaționale. Războiul din Ucraina a demonstrat comportamentul agresiv al Rusiei, care nu se încadrează în limitele dreptului internațional. Indiferent de acordurile moldo-ruse semnate, acestea nu vor fi respectate de Moscova, pentru că în realitate Rusia este în război cu Ucraina și nu-și va îngradi acțiunile respectând normele internaționale, inclusiv neutralitatea Moldovei.

În contextul războiului ruso-ucrainean Rusia este avantajată de neutralitatea Moldovei care îi oferă posibilitatea să profite de acest statut, prin conservarea prezenței sale militare în Moldova, în așa fel favorizând Moscova și în conflictul cu Ucraina. Neutralitatea Republicii Moldova nu trebuie asociată și nici comparată cu neutralitatea altor state cum sunt Austria, Elveția etc., deoarece ele sunt diferite atât ca amplasare geografică, cât și ca poziție geopolitică. Poziția geopolitică pe care o deține Republica Moldova îi va menține și pe viitor vulnerabilă neutralitatea, în așa fel conservându-i poziția de „neutră pro moscovită”, chiar și împotriva voinței Chișinăului.

Statutul de neutralitate a Republicii Moldova contribuie la menținerea divizării societății după criteriul geopolitic, urmărindu-se în fapt înstrăinarea de România – membru NATO, pe această cale aprofundând clivajul identitar în sânul populației majoritare a societății moldovenești prin fixarea în mentalul colectiv a dihotomiei moldovean – român. Toate aceste considerente duc spre necesitatea de a iniția în societatea de dincolo de Prut o dezbatere responsabilă privind raționamentele proliferării pe mai departe a statutului de neutralitate pentru Republica Moldova, a identificării unor soluții mult mai eficiente de consolidare a rezilienței statutului prin apelarea la mecanisme internaționale de securitate colectivă.

Invadarea Ucrainei de către Rusia a accelerat la Chișinău discuția privind renunțarea la neutralitate și chiar o eventuală aderare a Republicii Moldova la NATO. După cum arăta președinta Maia Sandu într-o declarație recentă, *„Republica Moldova trebuie să facă parte din noua arhitectură de securitate europeană, în contextul în care acțiunile Rusiei au demonstrat că neutralitatea nu o poate apăra”*. La rândul său, actualul premier al Republicii Moldova, Dorin Recean declara încă de la prezentarea programului de guvernare că statutul de neutralitate al Republicii Moldova este un instrument de politică externă care s-ar putea să nu mai funcționeze în curând, de aceea țara trebuie să-și consolideze capacitatea de apărare. *„Nu trebuie să confundăm apărarea cu neutralitatea. Neutralitatea nu ne asigură securitate în caz de agresiune. Dacă nu depunem efort pentru a consolida capacitatea de apărare, atunci ce facem? Vine agresorul, iar noi ne luăm valizele și fugim? Nu cred că este normal”*, a spus Dorin Recean, care a fost anterior secretarul Consiliului Suprem de Securitate al Republicii Moldova.

Demne de reținut sunt și opiniile unor intelectuali și analiști de frunte din Republica Moldova, precum istoricul Ion Negrei, fost vicepremier al Republicii Moldova, care declara de curând că, în momentul de față, *„orientarea de bază a Republicii Moldova trebuie să fie spre structurile europene într-o solidaritate deplină cu lumea europeană și alături de această lume. Trebuie să caute să depășească faza de criză pe care o trăiește omenirea și să-și găsească locul de unde a fost ruptă mai bine de două sute de ani, în spațiul european, în spațiul românesc. Ar putea fi diferite formulele în care va intra în această comunitate europeană, în formulă statală, în formulă de parte componentă a spațiului românesc etc. Aici ar fi cazul să se discute și să găsim formula. Să mergem pe crearea de structuri europene pe două paliere, pe palierul românesc și pe palierul moldovenesc, cred că este mai scump și mai de durată. Intrarea în întregul românesc este iarăși o problemă, deoarece populația din acest spațiu nu este încă pregătită pentru această formulă. De aceea ar trebui de lucrat în acest sens, de consolidat conștient această opțiune și de orientat pentru îndeplinirea sa”*, a mai spus Negrei.

În ultimele decenii s-au produs unele schimbări semnificative la nivelul mentalului colectiv al societății din Republica Moldova, fiind evidentă întărirea ideii de orientare către Vest. Devine tot mai clar faptul că neutralitatea nu oferă nicio garanție cu privire la securitatea Republicii Moldova și reprezintă o vulnerabilitate a acesteia, singura opțiune de viitor fiind apropierea tot mai puternică de România și aderarea la UE și NATO.

CHINA ȘI RĂZBOIUL DIN UCRAINA

Alexandru Botez

La 24 aprilie 2023, revista bilunară de relații internaționale *The National Interest* - editată de think tank-ul *Centrul de Promovare a Interesului Național*, cu sediul în Washington DC, promotor al unei abordări realiste în domeniul politicii externe - a publicat un articol al profesorului de științe politice Nicholas Khoo, de la Universitatea Otago – Noua Zeelandă, intitulat „*De ce a făcut China un pas înapoi în chestiunea ajutorului militar acordat Rusiei și de ce această politică se va menține*”, considerat de redacția publicației ca fiind „*un studiu de caz privind diplomația coercitivă practică de Statele Unite în raporturile cu actuala conducere de la Beijing.*”

Autorul susține că o criză majoră în relațiile dintre Statele Unite și China tocmai a fost evitată. La conferința de presă din 14 aprilie 2023, ocazionată de vizita în China a ministrului german de externe, Annalena Baerbock, ministrul chinez de externe, Qin Gang, a declarat: „*Referitor la exportul de armament și echipamente militare, China adoptă o poziție prudentă și responsabilă. China nu va furniza armament părților implicate în Războiul din Ucraina, va gestiona un control al mărfurilor cu dublă întrebuintare în conformitate cu legile și reglementările în vigoare.*”

În opinia lui Nicholas Khoo, acest episod este un caz tipic al transpunerii în practică a teoriei de descurajare și este un succes al felului în care Statele Unite au practicat cu succes diplomația coercitivă pentru a preveni furnizarea de ajutor militar Rusiei de către China.

Actuala administrație de la Washington a avertizat în mod repetat Beijingul să nu acorde ajutor militar Rusiei. După o analiză atentă, pe parcursul mai multor luni, în care a cântărit costurile și beneficiile, se pare că China a decis să țină cont de aceste amenințări.

Acest succes diplomatic al Statelor Unite a fost mult timp pe muchie de cuțit, gata să eșueze. Recentele dezvoltări ale unor interceptări secrete (signals intelligence) efectuate de serviciile de spionaj americane, au oferit ocazia să avem o imagine în acest sens, afirmă autorul.

Conform unui sumar întocmit de acestea, la 23 februarie 2023, Comisia Militară Centrală a Comitetului Central al Partidului Comunist Chinez, ar fi adoptat o decizie secretă prin care „*a aprobat o creștere treptată a livrărilor de armament destinate Rusiei.*” Cu toate acestea, până la 14 aprilie 2023, China s-a răzgândit.

Pentru a înțelege de ce China a făcut un pas înapoi și a decis să nu furnizeze armament Rusiei, profesorul universitar neo-zeelandez consideră că este necesară revederea conținutului amenințărilor din ultimul an la adresa Chinei.

Astfel, primul avertisment a fost făcut în luna martie 2022 cu ocazia întâlnirii dintre consilierul prezidențial american pentru problemele securității naționale, Jake Sullivan, cu deținătorul de atunci a funcției de director al Comisiei pentru Afaceri Externe din cadrul Comitetului Central al Partidului Comunist Chinez, Yang Jiechi. Conform declarațiilor ulterioare ale lui Sullivan, **„noi am transmis direct, în secret, Beijingului că vor fi cu certitudine consecințe de amploare dacă vor exista dovezi că nu sunt respectate sancțiunile împotriva Rusiei sau pentru a o sprijini să le eludeze.”**

Avertismentul a fost repetat de secretarul de stat Antony Blinken într-o discuție avută cu cel care era atunci ministrul chinez de externe, Wang Yi, în luna septembrie 2022. În comunicatul difuzat de Departamentul de Stat referitor la această întâlnire, se preciza că Blinken **„a reiterat condamnarea de către Statele Unite a Rusiei pentru războiul declanșat împotriva Ucrainei și a evidențiat consecințele pentru R.P. Chineză în cazul în care va sprijini invazia de către Moscova a unui stat suveran.”**

Secretarul de stat Antony Blinken și ministrul chinez de externe Wang Yi.

Câteva luni mai târziu, la Conferința pentru Securitate de la Munchen, din 17 – 19 februarie 2023, Blinken a reiterat acest mesaj. Un oficial de rang înalt din cadrul Departamentului de Stat, la curent cu conversațiile pe această temă avute de Blinken a dezvăluit că secretarul de stat a fost **„destul de categoric în avertizarea transmisă Chinei privind implicațiile și consecințele unui eventual sprijin material**

acordat Rusiei sau eludării sistematice de către aceasta a sancțiunilor economice la care este supusă.”

Pentru ca descurajarea să fie eficientă, amenințările trebuie însoțite de asigurări credibile, că dacă se ține cont de amenințări se va da dovadă de reținere. În comunicatul privind întâlnirea lui Sullivan din luna martie 2022, se menționa **„importanța menținerii unor linii de comunicare deschise dintre Statele Unite și China.”**

În mod similar, în comunicatul privind mesajul transmis de Blinken în septembrie 2022 omologului său chinez se preciza că **„Statele Unite rămân deschise cooperării cu RPC, în domeniile în care interesele noastre coincid”**. Iar la 18 februarie 2023, comunicatul Departamentului de Stat menționa că: **„Deși Statele Unite vor combate și se vor opune ferm oricui se împotrivesc valorilor și intereselor noastre... noi nu dorim un conflict cu RPC și căutăm să nu se ajungă la un nou Război Rece. Secretarul de stat înțelege importanța menținerii dialogului diplomatic și a unor linii de comunicare deschise permanente.”**

Se pare că avertismentele repetate ale Washingtonului adresate Beijingului au funcționat.

Dar va rămâne China consecventă aceste politici în viitor? Înainte de a aborda acest aspect, Nicholas Khoo consideră că sunt necesare două observații preliminare.

În primul rând, niciun embargo nu este etanș. O varietate de factori - de la aviditatea de a obține profit a indivizilor din aparatul de stat al Chinei, porozitatea istorică a granițelor statelor din secolul XXI și până la rolul deținut de intermediari – sugerează că schimburile de mărfuri și tehnologii cu dublă utilizare, care în final ajung pe câmpul de luptă vor exista, indiferent de embargo și sancțiuni.

Într-adevăr, din informații declasificate de Administrația Biden la sfârșitul lunii februarie 2023, rezultă că echipamente chinezești cu dublă utilizare, cum sunt sisteme de navigație, radar, drone și aparatură de bruiaj electronic au ajuns în dotarea armatei ruse.

În al doilea rând, China este motivată să ofere ajutor militar Rusiei. În opinia Beijingului, ar fi o culme a ipocriziei ca Statele Unite să amenințe China să nu ajute o parte beligerantă dintr-un conflict, pe care de altfel – în opinia Beijingului – chiar Washingtonul l-a provocat. Conform datelor făcute public de Departamentul de Stat la 4 aprilie 2023 – Statele Unite au furnizat 35,8 miliarde dolari pentru a sprijini eforturile de război ale Ucrainei împotriva Rusiei.

Prin urmare, oricât de multă simpatie ar avea Beijingul pentru Rusia, declarația lui Qin Gang evidențiază faptul că are motive mai puternice pentru a-și manifesta rețineră în a se implica în acest conflict.

Atâta timp cât miza acestuia nu va fi supraviețuirea actualului regim de la Kremlin, Beijingul nu va furniza Moscovei asistența militară de natură să schimbe soarta războiului.

China își va păstra armele

În general, politica Chinei are o anumită logică, susține profesorul universitar neo-zeelandez. Prin urmare, este de așteptat ca rețineră manifestată față de implicarea în Războiul din Ucraina, cel mai probabil, să se mențină în viitor. Sunt trei motive politice pentru ca acest lucru să se întâmple.

În primul rând, Beijing înțelege pericolele care decurg atât din escaladarea Războiului din Ucraina, cât și riscurile implicării Chinei. Decidenții politici chinezi sunt suficient de realiști pentru a recunoaște importanța echilibrării imperativelor concurențiale de ajutorare a Rusiei, dar în același timp evită să se implice într-un conflict care ar atrage mânia Occidentului și ar dăuna promovării intereselor naționale ale Chinei.

Performanțele militare slabe de până acum ale armatei ruse în Războiul din Ucraina au generat deja o serie de comentarii interne extrem de critice la adresa Rusiei în mediile experților în geopolitică din China.

Astfel, la 12 ianuarie 2023, în *People's Liberation Army Daily*, cea mai importantă publicație a armatei chineze, a fost publicat un articol cu un asemenea conținut, de o virulență rară. O asemenea apariție, într-un ziar important din China spune multe despre opiniile interne care circulă în prezent în China.

Concluzia este clară și anume că strategii chinezi au înțeles că în acest moment nu este sustenabilă o politică de sprijinire militară a Rusiei, care ar putea schimba soarta Războiului din Ucraina în favoarea Moscovei. De asemenea, aceștia mai sunt conștienți că un asemenea sprijin militar ar duce la atragerea Chinei într-un impas. Prin urmare, la Beijing se face o distincție clară între sprijinul diplomatic și economic acordat Moscovei, pe de o parte și o politică de ajutor militar, pe de altă parte.

În al doilea rând, furnizarea de ajutor militar decisiv Rusiei ar declanșa inevitabil sancțiuni economice din partea UE și Statelor Unite, care vor periclita perspectivele creșterii economice ale Chinei.

Legitimitatea politică internă a Partidului Comunist Chinez - PCC, în special în epoca post-pandemie coronavirus, se bazează pe capacitatea de a reveni la o creștere economică robustă, care presupune continuarea comerțului cu acești doi principali parteneri, care în anul 2021 reprezentau 13,7%, respectiv 12,5% din comerțul exterior al Chinei.

Miza este însă mult mai mare. Tehnologia europeană este din ce în ce mai mult factorul cheie calitativ al creșterii economice de care are nevoie China, ca urmare a reducerii drastice a transferurilor tehnologice americane, după ce în 2017 Washingtonul a decis trecerea de la o politică de „*implicare*” („*engagement*”), la una denumită „*con competiție strategică*” („*strategic competition*”) în relațiile cu Beijingul.

Ca urmare, China a devenit dependentă de Europa, singura sursă alternativă de tehnologie pe care se poate baza. Un sprijin militar acordat Moscovei ar pune în pericol acest lucru.

Această realitate explică declarațiile conciliatoriste făcute de Wang Yi — promovat în funcția de director al Comisiei de Politică Externă din cadrul Comitetului Central al PCC, în luna ianuarie 2023 – făcute în februarie 2023 la Conferința pentru Securitate de la Munchen. Wang a afirmat cu această ocazie: *„trebuie să gândim cu calm, la ce eforturi ar trebui făcute pentru a pune capăt războiului; ce cadru ar trebui creat pentru a reinstaura pacea în Europa; ce rol ar trebui să joace Europa pentru a-și afirma autonomia sa strategică.”*

În al treilea rând, China aspiră să-și proiecteze o imagine pozitivă în politica internațională, în special după pandemia coronavirus. În luna februarie 2023, Ministerul de Externe al Chinei a dat publicității două documente semnificative în acest sens.

Primul a fost o critică vehementă la adresa politicii hegemoniste a Statelor Unite, subliniindu-se abuzul de putere al Washingtonului vizând maximizarea intereselor americane politice, militare, economice, tehnologice și culturale.

Al doilea, mai constructiv, evidențiază Inițiativa de Securitate Globală – GSI, lansată de Beijing, ca o alternativă la modelul relațiilor internaționale promovat de Statele Unite.

Așa cum stau lucrurile acum, o decizie a chinezilor de a furniza ajutor militar Rusiei ar submina GSI, determinând multe state să considere Beijingul ca

un instigator la un comportament la fel de hegemonic ca al Statelor Unite, pe care-l critică.

Un succes pentru Washington

În chestiunea furnizării de către China de ajutor militar Rusiei, politica de descurajare promovată de Statele Unite a fost încununată de succes, se concluzionează în articolul publicat de *The National Interest*.

Ca urmare, Beijingul va continua să sprijine diplomatic și economic Moscova, dar va avea rețineri în ce privește asistența militară.

Motivul acestei politici este determinat de o serie de factori: pericolele unui angajament militar explicit alături de Rusia; temerea că acest lucru va provoca sancțiuni din partea UE și Statelor Unite; imperativul de a îmbunătăți imaginea internațională a Chinei.

Cu excepția scenariului improbabil al „*pierderii puterii de către Putin*”, Beijingul nu va furniza Moscovei capacitățile militare de care aceasta are nevoie.

Rusia, după cât și pare, trebuie să se descurce deocamdată cu ce are.

MEMORIALISTICĂ, CONSEMNĂRI, DEZBATERI

SCRISOARE DE DINCOLO DE MORMÂNT

Nota Redacției: Publicăm în seria Consemnări a rubricii **Memorialistică Scrisoarea** din 2003 lăsată în custodie Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și în Retragere din SIE, spre a fi făcută publică după 20 de ani, de către col.(tr) IOAN M. OPREA, decedat în 2004. Încercăm să onorăm astfel memoria fostului nostru coleg, care, în fața unei avalanșe de neadevăruri ce se multiplicau în spațiul public, dorea să aducă mărturia sa de participant direct la „*acțiunea emigrării Sașilor Transilvăneni și Bănățeni din România (1969-1989)*” și anume faptul că nu a fost vorba de „*vânzare*”, ci că respectivul proces s-a desfășurat în baza unor **convenții internaționale, deci cu acceptul ambelor părți**.

Afirmațiile din scrisoare îi aparțin în integralitate autorului, cu excepția unor corecturi și precizări operate pe text. Nu am avut posibilitatea de a verifica unele dintre alegațiile semnatarului scrisorii.

* *
*

București,
la 10 februarie 2003

Către,

Asociația Cadrelor Militare în Rezervă și în Retragere din Serviciul de Informații Externe

În atenția conducerii superioare

Privește: unele aspecte și date referitoare la încheierea de către partea germană a acțiunii de emigrare a Sașilor Transilvăneni și Bănățeni din România (1969 – 1989)

După cum se cunoaște, acțiunea de emigrare a Sașilor Transilvăneni și Bănățeni a constituit un proces de lungă durată, ce a acoperit o perioadă de 22 de ani.

Datorită caracteristicilor ei specifice, misiunea de organizare, coordonare și desfășurare efectivă la nivel național a revenit din dispoziția conducerii superioare de partid și de stat, Ministerului de Interne, respectiv Departamentului de Informații Externe.

¹ Parafrază după celebrul titlu *Memoires d'outre tombe*, de Rene de Chateaubriand

În cadrul D.I.E. a funcționat de-a lungul anilor Compartimentul Operațiunilor Valutare Speciale (OVS). Acesta a fost, rând pe rând, coordonat de cadre superioare din DIE, așa cum au fost gen. Marcu Gheorghe, gen. Bolânu Gheorghe, gen. Zagoneanu Gheorghe și gen. Aristotel Stamatoiu.

În cadrul OVS au lucrat o sumedenie de ofițeri operativi. Pe post de traducători/translatori au funcționat: prof. Adalbert Bucur și subsemnatul, col. Ioan M. Oprea.

La baza acțiunii de emigrare a sașilor Transilvăneni și Bănățeni au stat prevederi ale HCM, Hotărâri interne de Partid și două Decrete ale Consiliului de Stat (254 și 255), deci prevederi legale și nicidecum „vânzări de sclavi” cum a afirmat agentul trădător Pacepa, Petre Roman și alți demnitari și diplomați ai fostelor guverne.

Partea română a documentat la zi cheltuielile enorme care erau făcute de Statul român pentru calificarea generală și superioară a forței de muncă din România, în comparație cu cheltuielile similare făcute în Statele Occidentale. S-a stabilit, de asemenea, randamentul și aportul acestui uriaș potențial și abia apoi au fost elaborate baremurile despăgubirilor pe care statul și economia românească erau îndreptățite să le pretindă statului german drept compensație.

Asupra României au fost exercitate presiuni politice deosebit de mari pentru a accepta plecarea definitivă a cetățenilor români de naționalitate germană (la fel și în cazul evreilor) în Germania. Pe lângă acestea mai erau Guvernul german, organizațiile Volksdeutsche din Germania și Austria care cereau insistent aprobarea emigrărilor.

Nicolae Ceaușescu n-ar fi permis decât plecările din motive umanitare, strict pentru reunirea familiilor destrămate. Astfel s-a ajuns ca numărul plecărilor de sași să crească de la an la an, până s-a atins cifra de 15 - 35.000 de sași pe lună.

Mandatar al părții germane a fost în permanență avocatul, dr. în Științe juridice, dl. Heinz Gunter Husch, membru CDU, deputat și prieten apropiat al cancelarului Helmuth Kohl. Acesta a redactat, atât prima, cât și a doua Convenție secretă privind plecările definitive, precum și toate înțelegerile ulterioare cu privire la suportarea costurilor pentru bagajele și confecționarea lăzilor speciale pentru împachetarea efectelor sașilor emigranți.

Potrivit acordurilor, analiza derulării lor se făcea din trei în trei luni, alternativ, la București sau Bonn, respectiv Köln. În baza lor, partea germană stabilea valoarea cuvenită a valutei, iar dl. Dr. Husch emitea cecuri de transfer prin băncile germane Commerzbank, Dresdenerbank către BRCE și apoi BANCOREX. Transferurile se efectuau prin două conturi operate de director Rodica Vlaicu, care a cunoscut în permanență situația acestor conturi.

Menționez că partea germană și-a achitat în permanență toate obligațiile ce-i reveneau. Mai mult, partea germană a achitat și pentru persoanele care au fugit, au dezertat în acele perioade de timp, considerându-i drept etnici germani.

Un moment de după Revoluție a fost acela când Dr. Husch a venit la București, a luat legătura cu șeful Compartimentului OVS și împreună au mers la ministrul de interne, avocat Viorel URȘU, căruia i-au comunicat că a rămas de plătit suma de 200 de milioane DM. Acel domn ministru a refuzat să primească cecul cu suma respectivă.

În ultimii ani, până în 2001-2002, dr. Husch a încheiat raportul asupra întregii acțiuni. Raportul este însoțit de cinci volume conținând acte și documente anexe referitoare la derularea acordurilor menționate.

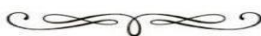
Exemplarul original special al Raportului a fost depus de autor la Arhiva Secretă a Guvernului german, cu mențiunea că din cauza documentelor și a persoanelor implicate în procesul emigrărilor de sași din România acesta va putea fi făcut public abia peste 30 de ani, adică în anul 2020.

Reamintesc aici că la mult timp după Revoluție, dr. Husch a căutat să se asigure că organele D.I.E. au luat măsuri identice de asigurare a documentelor în cauză. Din afirmațiile generalului A. Stamatoiu, rezultă că a fost asigurat că „la noi, documentele respective, sunt păzite sub șapte lacăte”.

Și totuși, în ultimul an al mandatului președintelui Emil Constantinescu, pe lângă reabilitarea lui Pacepa, sub motivul de a descoperi urmele unor „enorme fraude valutare”, s-a încercat să se scoată la lumină documente strict-secrete cu privire la operațiunile valutare ale DIE, printre care se găseau și cele la vărsările importante în valută în contul emigrărilor de sași Transilvăneni și Bănățeni.

Doresc să mai amintesc că fostul ofițer D.I.E. Andronic Stelian, care deși nu mai era la conducerea compartimentului OVS, s-a prezentat la Petre Roman, care era șeful guvernului, i-a confirmat acestuia toate datele referitoare la conturile și operațiunile efectuate, astfel că Petre Roman a dispus BRCE scoaterea tuturor sumelor în dolari și DM aparținând D.I.E. și vărsarea lor la un „fond comun” pe care l-a consumat prin achiziționarea a diverse produse.

Pentru conformitate,
Petru NEGHIU

ARHIVA PERISCOPULUI**CHESTIUNILE TERITORIALE – MĂRUL
DISCORDIEI DIN RELAȚIILE ROMÂN-
RUSE/SOVIETICE****Dr. soc. Ioan C. Popa**

În perioada 3-11 septembrie 1965, la câteva luni de la Congresul al IX-lea, care a consacrat schimbarea denumirii partidului unic de atunci – P.M.R. în P.C.R. – și alegerea lui Nicolae Ceaușescu în calitate de secretar general, o delegație condusă de noul lider de partid român s-a deplasat la Moscova pentru convorbiri cu Leonid Brejnev și ceilalți conducători sovietici.

La vremea respectivă, după un deceniu și jumătate în care relațiile sovieto-române erau considerate la Moscova ca excelente, au apărut primii „nori” ce au început aceste relații până la un nivel de adversitate, care au transformat România în „inamic” în viziunea URSS.

Elementul fundamental al disputelor l-au reprezentat până în 1989 „chestiunile teritoriale” pe care Moscova le considera revendicări din partea României ce atentează la integritatea Uniunii Sovietice.

Anul 1964 a fost marcat de implicarea României în medierea conflictului dintre URSS și R.P. Chineză, mai exact dintre liderii comuniști ai celor două mari țări, polemica acerbă dintre cele două părți fiind considerată de conducătorii români de natură să aducă prejudicii grave intereselor mișcării comuniste și muncitorești internaționale.

Atât înainte, cât și după vizita în China și discuțiile cu Mao (3-10 martie 1964), delegația română, din care făceau parte Ion Gheorghe Maurer și Nicolae Ceaușescu, s-a oprit în URSS pentru convorbiri cu Hrușciov și ceilalți lideri sovietici.

A fost momentul când au izbucnit oficial și primele controverse legate de teritoriile românești răpite de URSS în urma notelor ultimative din 26 și 27 iunie 1940. Suspiciunile sovietice s-au accentuat după ce, într-un interviu acordat unei delegații parlamentare a socialiștilor japonezi (10 august 1964), liderul comuniștilor chinezi a menționat că URSS deține teritorii aparținând altor țări și s-a pronunțat deschis pentru modificarea frontierei chino-sovietice.

Tot în 1964, la București au fost editate o serie de manuscrise ale lui Marx, sub titlul Însemnări despre români, în care fondatorul teoriei ce îi poartă numele dezavua raptul teritorial comis de Rusia țaristă împotriva Moldovei. Poziția publică a lui Mao, ca și publicarea la București a manuscriselor menționate au avut un puternic ecou internațional, care i-a alarmat pe sovietici.

Spre exemplu, într-un articol publicat de revista „Der Spiegel” (17 februarie 1975), intitulat „Revendicări teritoriale. Cu Marx împotriva Moscovei”, comentatorul german sublinia:

„Liderul comunist al României, Gheorghe Gheorghiu-Dej, vrea să argumenteze cu ajutorul lui Marx cerința revenirii Basarabiei și a Bucovinei de Nord la România, contestând sovieticilor dreptul istoric asupra posesiunii celor două provincii (...). Cititorii sovietici au putut descoperi și ei ce-i fascina pe români în scrierile lui Marx și anume că turcii n-aveau niciun drept de a ceda în 1812 Basarabia rușilor, căci înalta Poartă n-a avut niciodată drepturi de suveranitate asupra Țărilor Românești, ci doar drepturi de vasalitate”.

Mulți istorici români au considerat și consideră că tonul revendicărilor și al desprinderii de tutela sovietică l-a dat Gheorghe Gheorghiu-Dej, conducătorul de atunci al PMR. Nu de aceeași părere au fost și sovieticii, iar documentele declassificate evidențiază cât se poate de clar acest lucru. Deocamdată, cităm spre exemplificare, după stenograma sovietică, ce afirma despre români Nichita S. Hrușciiov (prim secretar al CC al PCUS și președinte al Consiliului de Miniștri al URSS) într-o convorbire avută la Leningrad, la 8 iunie 1964, cu Iosip B. Tito (secretar general al Uniunii Comuniștilor din Iugoslavia, președinte al R.S.F.I.):

*„În România se desfășoară o largă, monstruoasă propagandă antisovietică, se fac, într-adevăr, lucruri groaznice. Ei cred că noi nu știm, dar „noi știm tot”. „Acum au început să se poarte provocator. Aproape public se pronunță împotriva Uniunii Sovietice. Recent, am citit intervenția fostei soții a lui Chivu Stoica. E groaznic ce-a trântit. **Eu cred că figura de bază în această campanie acum este Ceaușescu, secretar al C.C. al P.M.R. El este cel care determină linia antisovietică. Partidul nostru nu știe încă în ce stare sunt relațiile noastre cu românii. Dacă tovarășii noștri ar afla...**”.*

În cadrul aceleiași convorbiri, Hrușciiov a revenit asupra ideii că nu Dej este la originea „campaniei antisovietice”: *„Trebuie să vă spun, tovarășe Tito, că eu personal am avut cele mai bune relații, se poate spune excelente, cu Gheorghe Gheorghiu-Dej. M-am întâlnit în repetate rânduri cu el și am discutat mult timp. Acum Chivu Stoica îmi spune: vă așteptăm, tov. Hrușciiov în România, și vă invităm la o vânătoare de urși. Veniți! Și asta în timp ce în România la adunări au loc discuții antisovietice, când primim informații despre aceste discuții antisovietice. De ce în aceste împrejurări să merg eu în România?”*

*„Referitor la relațiile noastre actuale cu românii mă gândesc chiar că mai curând vom perfecta relațiile noastre cu China decât cu România. Chinezii acționează mai înțelept: ei în acest moment nu ard toate punțile. Ei sunt adversari serioși. Altceva este în cazul conducătorilor români. Socotesc că Gheorghiu-Dej este un om onest și deschis, dar **cineva i-a trântit** ceva despre noi și el a crezut toate astea și a ridicat mâna asupra prietenilor lui cei mai buni”.*

Stenogramele iugoslave despre afirmațiile lui Hrușciiov în convorbirile cu Tito la Leningrad confirmă textele sovietice: *„Hrușciiov s-a pronunțat foarte tăios*

împotriva politicii românești actuale și a ceea ce el a numit campanie antisovietică. În unele comentarii ale lui, acesta a fost foarte brutal, dar când simțea că a mers prea departe, le atenua. După cum se vede ei sunt foarte iritați. A spus că se vor descurca fără România dacă aceasta va dori să se îndrepte spre Occident (...). **Este evident că ei sunt informați bine și detaliat despre tot ceea ce se spune acum în România împotriva diferitelor inițiative sovietice; și, probabil, că în spatele acestor informații se află cineva interesat să «facă un pustiu de bine»**”. Mai mult, iugoslavii sintetizează astfel considerațiile lui Hrușciov: „Dej este un om cinstit, dar se pare că cineva l-a montat”.

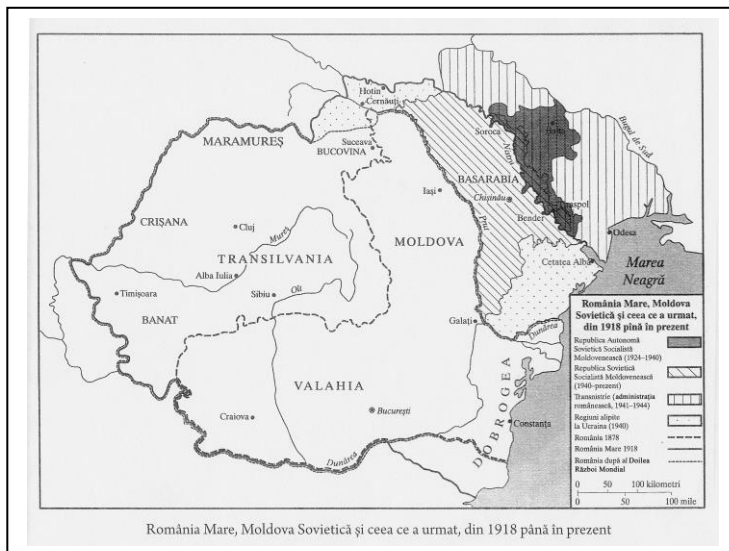

Gh. Gheorghiu-Dej, N. Hrușciov și I.Gh. Maurer la dîneul oficial, cu ocazia vizitei delegației P.C.U.S. în România, iunie 1962.

În contextul general amintit, delegația română condusă de Ceaușescu, în cadrul pregătirii pentru vizita la Moscova, a solicitat de la specialiștii români un **material documentar cuprinzător privitor la chestiunile istorice în dispută cu sovieticii**, pe care îl prezentăm mai jos.

Documentarul era însoțit de șapte anexe: 1. *Notă în legătură cu conținutul tratatului sovieto-german din 1939*; 2. *Notă în legătură cu aplicarea punctului trei al protocolului adițional secret care însoțește tratatul sovieto-german din 1939*; 3. *Ultimatumul sovietic din 26 iunie 1940*; 4. *Telegramă a ambasadorului Gheorghe Davidescu transmisă prin telefon. Moscova, 27 iunie 1940*; 5. *Răspunsul din 27 iunie 1940 al României la ultimatumul sovietic*; 6. *Răspunsul din 28 iunie 1940 dat de U.R.S.S. la răspunsul României*; 7. *Răspunsul din 28 iunie 1940 al României*.

Chiar dacă unele aspecte din acest material sunt depășite astăzi în anumite privințe, cum ar fi situația nouă creată în problema Insulei Șerpilor, pe ansamblu argumentarea rămâne validă și instructivă, inclusiv pentru mulți dintre oamenii politici de azi, ca să nu mai vorbim de acei comentatori care îi califică drept „iredentiști extremiști” pe cei care aduc în discuție, într-o formă sau alta, detalii istorice în legătură cu teritoriile românești înstrăinate.

DOCUMENTAR

asupra Basarabiei, Bucovinei, regiunii Herța, frontierei pe brațul Chilia și Insulei Șerpilor

30 august 1965

I. BASARABIA

1. Date de ordin general

Denumirea de „Basarabia”, așa cum o înțelegem astăzi (teritoriul situat între Prut, Nistru, Brațul Chilia, Marea Neagră și Bucovina de Nord) a fost dată pentru prima oară în 1812, când a fost anexată de Rusia.

Înainte de această dată, s-a numit „Basarabia” o mică regiune la nord de Delta Dunării, dintre Prut, Nistru și Marea Neagră (cunoscută și sub numele de Bugeac), care făcuse parte din Țara Românească în timpul domniei basarabilor.

Statisticile oficiale și autorii ruși arată că românii au format întotdeauna majoritatea populației din Basarabia (în 1817 – 86%, în 1912 – 48%*).

Conform recensământului din 1930, populația Basarabiei pe naționalități se prezenta în felul următor:

Din totalul de 2 864 000 locuitori, 56,2% - români, 12,3% – ruși, 11% - ruteni și ucraineni, 7,2% – evrei, 5,7% – bulgari, 2,8% – germani, 3,4% - găgăuzi, 0,5% - țigani, 0,3% - poloni și 0,3% - alte neamuri.

Potrivit „Enciclopediei României” din 1938, din suprafața totală de 295 049 km², Basarabia reprezenta 44 422 km².

* În lucrarea intitulată „Basarabia” de Lascov, publicată în 1912 cu ocazia împlinirii unui secol de la anexarea Basarabiei se arată: „Cel mai vechi popor în Basarabia este poporul român care după statisticile oficiale numără 48% din total, dar care în realitate formează cel puțin 70% din populație”.

2. Perioada de până la 1812

Documente istorice și arheologice atestă prezența tracilor și apoi a dacilor încă din secolele VIII-V î.e.n., atât pe teritoriul Moldovei și Basarabiei de azi, cât și dincolo de Nistru, și apoi prezența românilor, în secolele I î.e.n. - III e.n.

După migrațiunile popoarelor și ocupația tătarilor, se formează principatele române – Țara Românească în 1330 și Moldova în 1359. Teritoriul actual al Basarabiei era împărțit inițial între cele două principate, Țara Românească stăpânind partea din sud (ceea ce se numea Basarabia sau Bugeacul), iar Moldova partea de nord. În timpul lui Alexandru cel Bun (1400-1432), teritoriul dintre Prut și Nistru devine, din punct de vedere administrativ, parte integrantă a Moldovei.

Acceptarea suzeranității otomane de către domnii Moldovei (Bogdan, 1511) nu separă acest teritoriu de Moldova, el urmând aceeași soartă ca și acest principat. Astfel, în tratatele încheiate de Moldova cu Poarta otomană, aceasta recunoștea stăpânirea domnilor moldoveni asupra întregului teritoriu și se obliga să-l apere împotriva oricăror atingeri (tratatele din 1511 și 1529).

Rusia însăși a recunoscut hotarele Moldovei până la Nistru, prin tratatul din 1711 între Dimitrie Cantemir și Petru cel Mare și Tratatul de la Kuciuk-Kainargi dintre Rusia și Turcia (1774).

În tratatul încheiat la 13 aprilie 1711, între Dimitrie Cantemir și Petru cel Mare, se arăta că: „Hotarele principatului Moldovei după drepturile sale antice sunt acelea ce se descriu pe râul Nistru, Cameneț, Bender cu tot teritoriul Bugeacului, Dunărea, Muntenia, marele Ducat al Transilvaniei și cu teritoriul Poloniei, după delimitarea făcută” (articolul 11).

În condițiile slăbirii militare a Turciei la începutul secolului al XIX-lea, principatele române sunt ocupate în 1806 de armatele ruse, care rămân aici până în 1812. În tratativele cu Poarta, Rusia a pretins să i se atribuie întregul teritoriu al principatelor. Numai pericolul apropierei războiului franco-rus a făcut ca țarul Alexandru I să accepte ca frontiera să se stabilească pe râul Prut.

Prin pacea de la București (1812) Rusia a evacuat Țara Românească și Moldova până la Prut, anexând ținutul dintre Prut și Nistru, pe care administrația rusă îl va denumi de acum înainte Basarabia. Noua provincie se bucură de o oarecare autonomie până în 1828, când este adusă în situația celorlalte gubernii din imperiul țarist.

3. Perioada dintre 1812-1918

Prin pacea de la Adrianopol din 14 septembrie 1829, încheiată în urma războiului ruso-turc început în 1827, Rusia anexează și Delta Dunării, frontiera fiind stabilită pe brațul Sf. Gheorghe.

Această situație se menține până în 1856, când, după războiul Crimeei, prin Tratatul de la Paris (art. 20, 21) se restituie principatului Moldovei atât Delta Dunării cât și trei județe din sudul Basarabiei: Ismail, Cahul și Bolgrad. Prin Protocolul semnat cu un an mai târziu la Paris (ianuarie 1857) s-au modificat însă prevederile Tratatului din 1856, în sensul că la principatul Moldovei au fost

anexate numai cele trei județe din sudul Basarabiei, Delta Dunării (împreună cu Insula Șerpilor) fiind pusă sub suveranitatea Porții otomane.

În 1877, legat de războiul împotriva Turciei, s-a semnat la 16 aprilie convenția româno-rusă, cu privire la trecerea trupelor rusești prin România. Rusia „se angajează să mențină și să respecte drepturile politice ale statului (român), așa cum rezultă ele din legile interne și din tratatele existente și să mențină și apere integritatea actuală a României” (articolul 2).

Ca urmare a câștigării războiului contra Turciei, la care România a adus o contribuție recunoscută, s-a încheiat la San-Stefano, la 3 martie 1878, o pace preliminară între Rusia și Turcia și apoi la Berlin, la 13 iulie 1878, Tratatul de pace. Deși România fusese aliata Rusiei și prin Convenția de la 1877 aceasta se obligase să-i respecte integritatea teritorială, la San-Stefano și la Berlin Rusia a pretins și a obținut partea din sudul Basarabiei (care fusese alipită la Moldova în 1856), acordându-se în schimb României, Dobrogea.

Delegatul român la Conferința de la Berlin, Mihail Kogălniceanu, susținând drepturile României asupra Basarabiei, a arătat în ședința din 1 iulie 1878 următoarele: „*Credem că, potrivit spiritului de dreptate, nicio parte a teritoriului actual al României nu trebuie detașată.*

Restituirea, prin Tratatul din 1856, a unei părți din Basarabia principatului Moldovei, a fost un act de echitate al Europei. Sfârtecarea din 1812 nu ar putea să fie justificată prin faptul sau dreptul cuceririi. În 1812 Basarabia ținea de un principat a cărui autonomie fusese în mod solemn recunoscută prin toate tratatele anterioare încheiate între Imperiul rus și Poarta otomană. Tratatul Kuciuk-Kainargi în mod special recunoștea domnitorilor Moldovei și Țării Românești calitatea de suverani și stabilea că Basarabia face parte din Moldova... S-a urmărit să se susțină că Basarabia ar fi o regiune turcească sau tătărească pentru simplul motiv că turcii ocupau acolo trei fortărețe. Dar istoria Țării Românești prezintă o anomalie analoagă; acolo au fost mult timp fortărețe turcești și cu toate acestea nu s-a susținut vreodată că Țara Românească ar fi fost un stat turcesc... Trupele noastre au luptat alături de armatele rusești. Dacă aceasta nu este un motiv pentru a ne mări teritoriul, cu atât mai mult aceasta nu justifică micșorarea teritoriului nostru... Ea (România) își amintește că din timpul lui Petru cel Mare și până în zilele noastre a fost rând pe rând sau în același timp locul operațiilor militare ale Rusiei, grânarul de unde se aprovizionau armatele sale, chiar atunci când acestea se găseau dincolo de Dunăre, și teatrul foarte adesea preferat al celor mai teribile bătălii. Ea își amintește, de asemenea, că în 1812 a pierdut, în folosul Rusiei, jumătate din Moldova, adică Basarabia dintre Prut și Nistru”.

Cu toate argumentele prezentate de delegații români, reprezentanții Rusiei au condiționat recunoașterea României ca stat independent de cedarea celor trei județe din sudul Basarabiei. Reprezentanții celorlalte Puteri au acceptat teza rusă.

Linia frontierei româno-ruse a fost stabilită, în sud, pe șenalul navigabil al brațului Chilia, care la vărsare poartă numele Stari-Stambul (Stambulul Vechi).

4. Perioada 1917-1939

La începutul anului 1917 au loc acțiuni cu caracter larg de masă, cerându-se recunoașterea autonomiei Basarabiei. La 21 octombrie 1917, un Congres al militarilor basarabeni, întrunit la Chișinău, decide și proclamă autonomia teritorială și politică a Basarabiei. La 23 octombrie, Congresul hotărăște constituirea unei adunări naționale, care se reunește la 21 noiembrie sub denumirea de „Sfatul Țării”. La constituirea sa, Sfatul Țării a fost salutat de Kuiban, reprezentantul Guvernului Rusiei Sovietice.

La 2 decembrie 1917, Sfatul Țării proclamă Basarabia „Republică Democrată Federativă Moldovenească” și alege primul guvern. În Sfatul Țării majoritatea reprezentanților nu erau revoluționari.

La începutul lui ianuarie 1918, Chișinăul era ocupat de trupe ale Armatei Roșii. Sfatul Țării face apel la intervenția trupelor române din Moldova. Acestea pătrund în Basarabia la 13 ianuarie 1918 și resping trupele Armatei Roșii dincolo de Nistru.

La 24 ianuarie 1918 se reunește Sfatul Țării, care proclamă cu unanimitate de voturi independența Republicii Moldovenești.

La 27 martie 1918, Consiliul Național al Basarabiei, pe baza hotărârii Sfatului Țării, a proclamat unirea Basarabiei cu România, sub anumite condiții, printre care: efectuarea reformei agrare de către Consiliul Național, în mod independent, menținerea autonomiei provinciale, asigurarea reprezentării corespunzătoare în parlamentul român etc.

La 29 decembrie 1919, parlamentul român, cuprinzând reprezentanți ai tuturor provinciilor, votează în unanimitate unirea Basarabiei, Bucovinei și Transilvaniei cu România.

Pentru garantarea pe plan internațional a noilor sale frontiere, România a încheiat la 20 octombrie 1920, la Paris, Tratatul referitor la Basarabia, cu Anglia, Franța, Italia și Japonia, ca principale puteri aliate.

Părțile contractante declarau că recunosc suveranitatea României asupra Basarabiei și stabileau că România își asumă răspunderea pentru partea corespunzătoare Basarabiei din datoria publică rusă și orice alte angajamente financiare ale statului rus.

Într-o primă perioadă, după unirea Basarabiei la România, guvernul sovietic și cel ucrainean nu au formulat pretenții asupra acestui teritoriu. La tratativele ulterioare (1920-1924) româno-sovietice, delegații sovietici s-au arătat dispuși să negocieze chestiunea Basarabiei în legătură cu altele, pendinte între România și Rusia sovietică.

Primele discuții au loc la Copenhaga și la Londra, între Ciotori, trimis special al guvernului român, și Cicerin și Krasin, trimiși sovietici pentru tratative cu puterile occidentale. Din rapoartele primite de la trimisul guvernului român rezultă că reprezentanții sovietici aveau în vedere recunoașterea unirii Basarabiei, în condițiile încheierii unei înțelegeri cu privire la schimbul prizonierilor, problema aurului (tezaurul, n.red.) și alte probleme pendinte.

A urmat un schimb de radiograme între Take Ionescu și Generalul Averescu și Cicerin, prin care reprezentantul sovietic propunea să se deschidă negocieri pentru încheierea unui tratat de pace.

La 24 februarie 1920, Cicerin propune ministrului de Externe al României începerea de negocieri, „pentru stabilirea între cele două țări a unor relații pașnice”. În nota sovietică se exprima convingerea că „toate punctele în litigiu între cele două țări pot fi reglementate pe calea negocierilor pașnice și că toate problemele teritoriale pot fi rezolvate pe cale amicală”. Nota se termina cu propunerea de a se fixa data și locul unde se pot întâlni reprezentanții celor două state pentru tratative.

Președintele Consiliului de Miniștri român, Vaida-Voevod, invocând motivul că se află în străinătate, a întârziat răspunsul, iar la o a doua notă sovietică arată că a intervenit un element nou care trebuie luat în considerare și anume că guvernul englez a exprimat dorința „de a se examina la Londra condițiile de pace dintre Rusia și statele vecine”. Guvernul român a precizat că este gata să satisfacă această dorință a guvernului englez.

Prin răspunsurile date, Take Ionescu a evitat o „conferință de pace” așa cum propunea Cicerin, pe motiv că România și Rusia nu au fost în război și pentru a evita orice discuții asupra Basarabiei.

În 1921 au loc tratative, la Cetatea Albă, cu privire la limanul Nistrului. Pentru înlesnirea tratativilor, delegația română a acceptat ca delimitarea limanului Nistrului să nu aibă înțelesul unei stabiliri a frontierei, ci al împărțirii lui în sfere de supraveghere.

În septembrie-octombrie 1921 au avut loc, la Varșovia, tratative între Filaliti, trimis special al guvernului român, și Karahan, reprezentantul sovietic. De la început partea română a refuzat să discute problema Basarabiei, urmând teza lui Take Ionescu, conform căreia orice discuții pot slăbi poziția de principiu, fundamentarea juridică a drepturilor asupra Basarabiei. Partea română insistă însă asupra restituirii tezaurului român aflat în Rusia, a localului și bunurilor Legației române la Petrograd, a depozitelor făcute la băncile din Rusia.

La conferințele economice de la Genova și Haga din 1922, la care au participat și delegații sovietice, România a încercat să obțină, prin hotărârile conferințelor, recunoașterea frontierelor și restituirea tezaurului, încercări rămase fără rezultat.

La Conferința de la Lausanne din 1922-1923, Cicerin a propus încheierea unui pact de neagresiune cu România. La remarcă reprezentantului român Diamandi că, fără reglementarea problemelor pendinte și a Basarabiei îndeosebi, acesta ar menține cauzele neînțelegerii, Cicerin s-a raliat la această idee și a oferit un aranjament general pe următoarele baze: a. – recunoașterea sub o formă oarecare de către soviete a alipirii Basarabiei la România contra tezaurului și a bijuteriilor Coroanei, făcând o totală lichidare a datoriilor noastre reciproce; b. – reglementarea celorlalte chestiuni pendinte.

Cicerin cerea, în schimb, încheierea unui pact de neagresiune pe uscat și pe apă, pe un teren ce urma să fie stabilit.

Au urmat tratativele româno-sovietice de la Viena, dintre 27 martie – 2 aprilie 1924. La aceste tratative, delegația română pune de la început drept condiție a reluării relațiilor normale între cele două state recunoașterea frontierei pe Nistru.

În răspunsul dat la această cerere, delegatul sovietic Krestinski, după ce arăta că Rusia sovietică și Ucraina nu au renunțat niciodată la Basarabia, declara următoarele: „Dacă delegația sovietică se referă mai sus la situația anterioară a Basarabiei, la tratativele referitoare la ea și la caracterul provizoriu al ocupației române, aceasta nu o face deloc în scopul de a fonda prin aceasta drepturile sale (ale Rusiei sovietice), ci exclusiv în scopul de a demonstra inexactitatea istorică a guvernului român...”

Guvernul Uniunii Sovietice consideră că populației însăși a Basarabiei îi revine să decidă dacă vrea să rămână încorporată în U.R.S.S., dacă vrea să părăsească această Uniune și să se încorporeze în România sau, în fine, preferă să existe ca stat independent și suveran...

Pentru aceasta, guvernul sovietic insistă asupra soluționării problemei esențiale în litigiu, adică a problemei Basarabiei, **pe calea unui referendum** al populației Basarabiei, organizat în condiții legale și cu garantarea deplinei libertăți și a regularității manifestării voinței sale.

Guvernul Uniunii afirmă că în problema Basarabiei el **nu susține deloc teza drepturilor sale istorice asupra Basarabiei**, drepturi ce i-au revenit după căderea țarismului.

Guvernul sovietic nu insistă deloc asupra menținerii Basarabiei în sânul U.R.S.S. Dar guvernul sovietic are motive fondate să creadă că majoritatea populației din Basarabia suferă cu greu încorporarea sa de fapt la România. Tocmai pentru aceasta guvernul sovietic insistă asupra referendumului”.

Repetând argumentele referitoare la legăturile istorice ale Basarabiei cu România și la legitimitatea unirii din 1918, delegația română a respins ideea plebiscitului.

Tratativele au fost astfel întrerupte.

Cu ocazia semnării Protocolului de la Paris din 1929 cu privire la neagresiune și a Convenției de la Londra din 1933 cu privire la definirea agresiunii, Rusia a făcut declarații exprese că semnarea acestor tratate nu înseamnă recunoașterea frontierelor României.

La 9 iunie 1934 au fost stabilite relațiile diplomatice româno-sovietice.

În perioada imediat următoare existau indicii că Uniunea Sovietică va recunoaște frontiera pe Nistru.

La 19 septembrie 1934, Uniunea Sovietică a intrat în Liga Națiunilor, în cadrul căreia s-au stabilit relații amicale între Titulescu, ministrul de Externe al României, și Litvinov, ministrul de Externe al Uniunii Sovietice.

În iulie 1936, miniștrii de Externe ai celor două țări au convenit asupra textului unui proiect de Pact de asistență mutuală care consacra, în mod expres, dreptul României asupra Basarabiei.

Potrivit textului acestui proiect: „În executarea obligațiilor lor de asistență mutuală, trupele sovietice nu vor putea să pătrundă pe teritoriul român la vest de Nistru și nici trupele românești pe teritoriul sovietic, la est de Nistru, decât sub condiția cererii formale a celeilalte Părți Contractante”.

Acest acord nu a fost încheiat din cauză că cercurile palatului regal nu doreau încheierea lui, iar Titulescu a fost scos din funcția de ministru al afacerilor externe.

La 23 august 1939 a fost semnat la Moscova Pactul de neagresiune sovieto-german. La punctul 3 din Protocolul adițional secret se prevede că: „În ce privește Europa de sud-est, Partea sovietică atrage atenția asupra intereselor sale în Basarabia. Partea germană declară totalul său dezinteres cu privire la această regiune”.

5. Evenimentele din anul 1940

La 26 iunie 1940, guvernul sovietic a transmis un ultimatum României, prin care a cerut să restituie U.R.S.S. Basarabia, precizându-se că „în anul 1918 România, folosindu-se de slăbiciunea militară a Rusiei, a desfăcut din teritoriul acesteia Basarabia, călcând prin aceasta unitatea seculară a Basarabiei – populată în principal cu ucrainieni - cu Republica Sovietică Ucrainiană”.

La 27 iunie 1940, guvernul român a cerut ca pretențiile teritoriale ale U.R.S.S. să fie examinate în cadrul unor tratative între reprezentanții celor două guverne.

La 28 iunie 1940, guvernul U.R.S.S. a considerat răspunsul României din 27 iunie „ca imprecis” și a cerut ca în decurs de patru zile trupele românești să evacueze teritoriile Basarabiei și Bucovinei de Nord, iar trupele sovietice să ocupe în aceeași zi orașele Cernăuți, Chișinău și Cetatea Albă.

În aceeași zi, 28 iunie, guvernul român a răspuns că „pentru a evita gravele urmări pe care le-ar avea recurgerea la forță și deschiderea ostilităților în această parte a Europei, se vede silit să primească condițiile de evacuare specificate în răspunsul sovietic”. Totodată, guvernul român a cerut prelungirea termenelor pentru evacuarea teritoriilor, arătând că ar fi foarte greu să fie respectate „din pricina ploilor și inundațiilor care au stricat căile de comunicație”.

Guvernul sovietic nu a acceptat propunerea României și trupele sovietice au intrat pe teritoriul menționat în ultimatum, depășindu-l în unele zone.

II. BUCOVINA

Ținutul Bucovinei în vechime făcea parte din Dacia. În epoca migrațiunii popoarelor, această regiune, ca și restul teritoriului Daciei, a cunoscut perioade de stăpânire străină.

Istoricul D. Onciul, în lucrarea sa „Din trecutul Bucovinei”, București, 1915, menționează că românii sunt atestați în părțile de nord ale Moldovei pe la

mijlocul secolului al XII-lea, că în anul 1164 un cronicar bizantin îi arată aici, cu numele de „vlahi” în vecinătate cu principatul Halici (Galiția răsăriteană).

Între 1342 (prima expediție de mare anvergură împotriva tătarilor la care participă și voievozi moldoveni) și 1359 (data întemeierii statului feudal Moldova), Bucovina, pe atunci ținutul Cernăuțiului, ocolul Câmpulungului și ținutul Sucevei, se încadrează definitiv în teritoriul statului moldovean. Istoria acestor ținuturi până în 1775 este de fapt istoria Moldovei, ele reprezentând teritoriul cu cele mai valoroase vestigii ale istoriei medievale românești, nucleul în jurul căruia s-a încheiat Moldova ca stat.

La sfârșitul războiului ruso-turc din anii 1768-1774, câștigat de imperiul țarist, Austria mobilizează armata și sprijină Turcia în cadrul tratatelor, pentru a nu permite Rusiei să obțină avantaje prea mari. În timpul războiului, Austria ocupase o parte destul de întinsă din Moldova, până la Roman, sub pretextul de a stabili un cordon sanitar împotriva ciumei. Drept recompensă pentru acest ajutor, după încheierea păcii de la Kuciuk-Kainargi (1774), guvernul habsburgic cere Porții otomane o rectificare de frontieră – chipurile în sudul Galiției – sub pretextul că are nevoie de o fâșie de pământ pentru a lega Galiția de Transilvania - și, prezentând o hartă falsificată, obține teritoriul mult mai întins din nordul Moldovei. Austria a smuls astfel Moldovei (pe baza unui tratat încheiat cu Turcia, în 1775) toată „țara de sus” – cum se chema în izvoarele mai vechi Bucovina - împreună cu vechea capitală Suceava. Acest teritoriu avea o suprafață de 10 441 km², cuprinzând 5 târguri și 352 sate și cătune cu o populație de 71 750 locuitori, dintre care 52 750 erau moldoveni.

Grigore Ghica, domnul Moldovei, a protestat împotriva deslipirii acestui ținut de Moldova, dar protestul său i-a atras dușmănia austrieșilor, care prin intrigi abile au reușit să convingă Poarta otomană că acesta ar fi fost agent al Rusiei în timpul războiului, ceea ce a dus la asasinarea lui de către turci în 1777.

Guvernul Austriei a denumit la început noul teritoriu „Moldova Austriacă”. Curând însă, pentru a masca anexiunea, Austria denumeste acest ținut „Bucovina” care în limba slavă înseamnă pădure de fag (nume legat și de existența în regiune a codrului Cosminului).

După trecerea Bucovinei la Austria marea boierime locală ca și foarte mulți țărani trec în „țara de jos ” a Moldovei. Locul lor este luat de coloniști și arendași străini.

Din 1775 până în 1786, Bucovina a avut administrație militară; a fost contopită cu Galiția, până la 1790, sub denumirea de ocol sau cerc (Kreis).

Moldovenii din „țara de sus”, în frunte cu Dosoftei Herescu, episcop de Rădăuți, și cu boierul Vasile Balș au întocmit un memoriu „Către Împărăția Austriacă”, cerând ca Bucovina „să nu fie alipită la Galiția, ci să rămână ca provincie deosebită cu rosturile și așezămintele ei vechi”.

Deoarece locuitorii Bucovinei se deosebeau de ai Galiției „după origine, grai, moravuri, datini și confesiuni, și că nu se poate aștepta o împreunare și

contopire adevărată”, împăratul Leopold al II-lea a dispus prin decretul din 29 septembrie 1790 ca să se desprindă de Galiția.

În timpul stăpânirii austriece, biserica ortodoxă din Bucovina a fost subordonată mitropoliei sârbești din Karlovăț (unde de fapt aparțineau și românii ortodocși bănățeni), și celei din Lemberg (Lvov) care era mai aproape. Sub influența bisericii sârbești, nume de familii românești primesc terminații de nume slave (ex. Procopie - Procopovici), ceea ce va avea o serie de implicații în ce privește întocmirea recensămintelor mai recente și înscrierea populației pe naționalități.

Încercările ulterioare de a alipi Bucovina Galiției au eșuat datorită opoziției populației regiunii, care a culminat cu mișcarea autonomă din 1848. La 4 martie 1849 guvernul de la Viena a fost obligat să decreteze prin „Constituțiunea imperială” autonomia Bucovinei, declarând-o „țară de coroană și ereditară”, separată, dându-i-se titlul de ducat cu un guvernator (austriac) „președinte al țării” și punând-o, în ce privește administrația, în subordine directă față de guvernul central de la Viena.

La 22 aprilie 1860 o fracțiune poloneză din parlamentul austriac a reușit pentru puțin timp să obțină decretarea alipirii Bucovinei la Galiția. Opoziția românilor bucovineni a făcut ca la 25 august din același an decretul să fie abrogat.

Prin hotărârile Curții imperiale din octombrie 1860 și din 25 februarie 1861 a fost reconfirmată situația Bucovinei de țară separată, având titlul de ducat, cu autonomie și drept de reprezentanță. Prin diploma din 9 decembrie 1862, i s-a recunoscut și o stemă proprie (un scut împărțit pe verticală în albastru și roșu, care încadra capul de bour – la fel ca la vechea stemă a Moldovei – și trei stele în triunghi; scutul era învelit în manta roșie căptușită cu ermelin și avea o coroană ducală deasupra).

La sfârșitul Primului Război Mondial, în condițiile când în toate provinciile imperiului austro-ungar popoarele se pun în mișcare pentru formarea de state naționale, în Bucovina au loc mișcări separate ale românilor pentru unirea cu România, ale ucrainenilor pentru unirea cu Ucraina.

Deputații români din parlamentul austriac și din dieta Bucovinei, împreună cu alți frunțași ai vieții publice și primarii comunelor, se întrunesc la 27 octombrie 1918 în Consiliu Național, care se proclamă Adunare Constituantă a Bucovinei. Adunarea adoptă o moțiune prin care se hotărăște „unirea Bucovinei integrale cu celelalte țări românești într-un stat național independent” și „respinge cu hotărâre orice încercare ce ar ținti la știrbirea Bucovinei”.

Consiliul Național Român a cerut guvernului român ca armata română din Moldova să pătrundă în Bucovina. Consiliul Național ia puterea în mâinile sale și constituie un guvern. În programul politic expus în ședința Consiliului, se arăta că guvernul „va căuta să întretină legături strânse cu Regatul României și cu ardelenii”.

La data de 28 noiembrie 1918 este convocat „Congresul General al Bucovinei”, la care participă membrii Consiliului Național Român și reprezentanți ai consiliilor naționale german și polon. Deși nu au participat reprezentanți ai Consiliului Național Ucrainian, la Congres au luat parte reprezentanți ai populației rurale ucrainiene.

În total la Congres au participat 100 delegați cu drept de vot. Congresul a votat în unanimitate „unirea necondiționată și pentru vecie a Bucovinei cu Regatul României”.

Prin Tratatul de pace cu Austria, încheiat la Saint-Germain la 10 septembrie 1919, Bucovina era atribuită României. Potrivit acestui tratat, statului român îi reveneau sarcini financiare ale vechiului imperiu austro-ungar, corespunzătoare întinderii teritoriului respectiv.

La 29 decembrie 1919, parlamentul român, cuprinzând deputați din toate provinciile române, a votat în unanimitate unirea Bucovinei cu România.

Bucovina nu a aparținut niciodată Rusiei Țariste. Ea nu a fost revendicată nici de Rusia Sovietică, după revoluție.

Conform recensământului din 1930 populația Bucovinei pe naționalități se prezenta în felul următor: 44,5% români; 27,7% ruteni, ucrainieni; 10,8% evrei; 8,9% germani; 3,6% polonezi; 1,5% huțani; 1,4% unguri; 0,9% ruși; 0,3% țigani și 0,3% alte neamuri (în cifre absolute populația Bucovinei era de 854 000 locuitori). Suprafețele productive cuprindeau 94,3% (pădurile 43,1%, teren arabil 30,3%, fânețe, pășuni 20,9%).

În Protocolul adițional secret la Pactul de neagresiune sovieto-german, încheiat la 23 august 1939 la Moscova, din care reies intențiile Uniunii Sovietice în ce privește Basarabia, nu se face nicio referire la Bucovina.

La 23 iunie 1940 însă, U.R.S.S. face cunoscut ambasadorului german la Moscova că pretențiile sale nu se limitează la Basarabia, ci vizează și Bucovina. Din unele surse rezultă că ambasadorul german ar fi încercat să obțină de la Molotov renunțarea la pretențiile asupra Bucovinei, care n-a aparținut niciodată Rusiei țarilor, dar Molotov nu a fost de acord, promițând în schimb să țină seama de interesele economice germane în România.

Din documentele secrete germane rezultă chiar mai mult. U.R.S.S. a manifestat pretenții și față de Bucovina de Sud. Astfel, din convorbirea care a avut loc la 15 noiembrie 1940 între Hitler și Molotov (înregistrată de un funcționar oficial al Ministerului de Externe german) reiese că Molotov a recunoscut că Bucovina reprezintă un teritoriu suplimentar, care n-a fost menționat în Protocolul secret (din 1939).

Funcționarul consemnează că: „La început Rusia a confirmat cerințele ei față de Bucovina de Nord. În actualele împrejurări, Germania trebuie totuși să înțeleagă interesul Rusiei față de Bucovina de Sud... Dar Rusia n-a primit vreun răspuns la întrebarea ei referitoare la acest subiect. În loc de aceasta, Germania a garantat întregul teritoriu al României și a desconsiderat complet dorințele Rusiei cu privire la Bucovina de Sud...”.

Prin ultimatumul dat guvernului român la 26 iunie 1940, U.R.S.S. a comunicat: „Guvernul sovietic consideră că cheștiunea întoarcerii Basarabiei este legată organic cu cheștiunea transiterii către U.R.S.S. a acelei părți a Bucovinei a cărei populațiune este legată în marea sa majoritate de Ucraina Sovietică prin comunitatea soartei istorice, cât și prin comunitatea de limbă și compozițiune națională.

Un astfel de act ar fi cu atât mai just cu cât transmiterea părții de nord a Bucovinei către U.R.S.S. ar putea reprezenta, este drept că numai într-o măsură neînsemnată, un mijloc de despăgubire a acelei mari pierderi care a fost pricinuită U.R.S.S. și populației Basarabiei prin dominația de 22 ani a României în Basarabia”.

În ultimatum se propune guvernului român să transmită partea de nord a Bucovinei (în timp ce, în ce privește Basarabia, se propunea înapoierea ei la Uniunea Sovietică).

Pentru partea istorică s-au folosit ca surse „Istoria Românilor” de Nicolae Iorga, ediția a II-a, 1910, p. 315 și „Istoria Românilor” de C-tin Giurescu; D. Onciul, „Din trecutul Bucovinei”; I. Nistor, „Unirea Bucovinei cu România”; A.D. Xenopol, „Istoria Românilor din Dacia traiană”.

III. REGIUNEA HERTĂ

Odată cu ultimatumul sovietic din 26 iunie 1940, Molotov a predat ministrului român la Moscova o hartă la scara 1:1.800.000/2, pe care linia de demarcație conform pretențiilor sovietice era trasată cu o linie roșie groasă.

Referitor la predarea acestei hărți, ministrul României la Moscova raporta la 29 iunie 1940 următoarele:

„Harta a fost desfășurată de domnul Molotov într-un colț întunecos al biroului său. Nefiind dată nicio posibilitate de a transmite la București în termenul cerut această «anexă», care de altfel este întocmită la scara 1:1 800 000, am rugat ca propunerea sovietică să fie precizată pe o hartă militară amănunțită, indicându-mi-se într-o notă traseul propus, din cotă în cotă. Domnia sa mi-a răspuns că acest lucru se va putea face ulterior. Din acea seară până azi am repetat de trei ori cererea mea de a mi se comunica amănunțit propunerea sovietică, arătând că, la scara în care este întocmită harta, grosimea liniei trasată cu creionul roșu cuprinde o fâșie de pământ de peste 10 km lățime. Deși președintele Consiliului se arăta la un moment dat dispus să reexamineze linia în partea ei de răsărit, totuși, mai târziu mi-a comunicat că guvernul sovietic consideră această linie ca acceptată definitiv”.

Harta predată depășea în fapt cererea sovietică, cuprinsă în nota ultimativă, deoarece această cerere se referea numai la Basarabia și Nordul

2 Precizăm că pentru determinarea unei frontiere este cu totul neobișnuită o hartă la o asemenea scară, pe care o simplă linie poate avea drept corespondent, pe teren, câțiva km.

Bucovinei, în timp ce harta, așa cum era trasată cu linia roșie groasă, îngloba și un colț din Moldova și anume regiunea Herța.

De asemenea, pe teren, autoritățile militare sovietice au depășit, în zilele de 28 și 29 iunie 1940, prevederile notei sovietice, ocupând regiunea Herța, cu o suprafață de aproximativ 304 km² (30 400 ha).

Situată în colțul de nord-vest al fostului județ Dorohoi, regiunea Herța nu a făcut parte din Bucovina și nu a aparținut niciodată nici Rusiei, nici Austriei.

Într-o telegramă din 29 iunie 1940 a ministrului român la Moscova se menționează o serie de incidente grave în regiunea Herța și faptul că trupele motorizate sovietice au trecut cu 11 km pe teritoriul român, dincolo de linia de demarcație.

Toate încercările făcute de guvernul român de a obține retragerea trupelor sovietice de pe aceste teritorii au rămas fără rezultat.

La trasarea frontierei pe teren de către Comisia Mixtă româno-sovietică instituită în acest scop, delegația sovietică a respins propunerea delegației române ca să fie luată ca bază mediana liniei roșii îngroșate de pe „harta Molotov” și a cerut să se adopte marginea de sud a liniei roșii de pe această hartă. Această pretenție a fost motivată, așa cum rezultă din raportul șefului delegației române, de faptul că „guvernul român a consimțit la 28 iunie 1940 să evacueze tot teritoriul care se găsește la nord de linia roșie **în mod necondiționat**”.

Prin aceasta, la demarcarea din 1940-1941 au trecut la U.R.S.S. regiunea Herța și alte suprafețe de teritoriu mai mici.

Deși nota sovietică din 26 iunie nu vorbește nimic despre regiunea Herța, delegația română din Comisia Mixtă a acceptat linia „Molotov”, semnând la 14 septembrie 1940 Protocolul nr. 6. De altfel, în aprilie 1951, când guvernul sovietic a propus reluarea lucrărilor în vederea trasării definitive a frontierei³, într-o discuție avută cu ministrul român la Moscova, Vișinski a amintit că în ce privește Herța „există un protocol semnat și de delegația română”.

La demarcarea din anii 1948-1949, linia de frontieră a fost trasată conform propunerilor sovietice, regiunea Herța și alte mici suprafețe de teritoriu rămânând încorporate la U.R.S.S.

Documentele de frontieră din anii 1962-1963 mențin linia de frontieră trasată în anii 1948-1949.

IV. FRONTIERA ROMÂNNO-SOVIETICĂ PE BRAȚUL CHILIA ȘI PROBLEMA CELOR CINCI INSULE DE PE ACEST BRAȚ

Frontiera pe brațul Chilia a fost pentru prima oară stabilită între Rusia și România ca stat independent prin Tratatul de la Berlin din 1878. Cu acest prilej s-

³ Lucrările fuseseră întrerupte la 24 octombrie 1940 din cauză că cele două delegații nu s-au înțeles în problema delimitării frontierei pe brațul Chilia.

au ivit divergențe în legătură cu stabilirea traseului frontierei la gura de vărsare a brațului Chilia în Marea Neagră, respectiv pe canalul Stari-Stambul, singurul navigabil din acest sector.

Referitor la aceasta, savantul român Grigore Antipa a arătat:

„Guvernul imperial rus, după ce, în 1883, reușise cu concursul Austriei și Franței, de a scoate brațul Chilia de sub autoritatea Comisiei Europene, a voit să devină singur stăpân pe toate gurile acestui braț – care, se știe, că este cu mult cel mai important din cele trei brațe mari ale Deltei – pentru ca astfel să-și deschidă singur o gură navigabilă și să se retragă cu totul de la controlul Comisiei Europene. Încercările făcute de a deschide gurile Oceakov, Prorva și apoi Polunoșnoi, s-au lovit de dificultăți puternice – mai cu seamă în ce privește întreținerea lor, căci curentul costal nord-sud și direcția gurilor, în bătaia crivățului, amenințau de a le înnisipi din nou.

În fața acestor dificultăți se gândiră la gura Stari-Stambul, care are cel mai mare debit din toate brațele Chiliei și are și direcția aproape nord-sud așa că este mai ferită de efectele vântului dominant și de cele ale curentului costal. Trebuia să scape însă de România care o jena ca o coproprietară ce era a acestei guri.”⁴

În perioada dintre 1878 (Tratatul de la Berlin) și Primul Război Mondial, guvernul rus a admis ca frontiera, la vărsarea brațului Chilia, să fie fixată pe brațul Stari-Stambul (principalul braț de vărsare).

La 28 iunie 1940, frontiera între cele două state trebuia, în mod normal, să urmeze traseul frontierei româno-ruse, stabilită pe baza Tratatului de la Berlin (adică frontiera existentă în 1916).

Dacă totuși s-au ivit dificultăți care au împiedicat, în 1940-1941, trasarea frontierei prin înțelegere între cele două Părți, ele au fost cauzate de pretențiile sovietice, care au depășit limitele frontierei din 1916.

În urma evenimentelor din vara anului 1940, s-a hotărât, de comun acord, ca o Comisie mixtă româno-sovietică să se întrunească la Moscova pentru determinarea noii frontiere.

Discuțiile comisiei mixte au avut loc cu mici întreruperi între 6 septembrie – 24 octombrie 1940.

În problema frontierei fluviale care trebuia să urmeze traseul din 1916, deși ambele Părți au căzut de acord cu principiul trasării acesteia pe talvegul principal al Canalului Chilia, nu s-a putut ajunge la o înțelegere pe două sectoare, delegația română susținând că talvegul trece mai la nord, iar cea sovietică că trece mai la sud.

⁴ Dr. Grigore Antipa, Dunărea și problemele ei științifice, economice și politice, cap. X, „Chestiunea Stari-Stambul”, p. 146.

Conform tezei sovietice, insulele Tătaru Mare, Dalerul Mare, Dalerul Mic, Maican și Limba ar fi urmat să aparțină U.R.S.S., ceea ce era contrar delimitării dintre România și Rusia făcută conform Tratatului de la Berlin.

O expertiză făcută la fața locului n-a dus la clarificarea problemei, deoarece fiecare delegație a interpretat rezultatele expertizei în folosul tezei sale.

Mai gravă a fost însă divergența ivită cu privire la traseul frontierei în regiunea unde brațul Chilia se varsă în mare. Partea sovietică a susținut că frontiera trebuie să treacă prin Brațul Musura, braț de formațiune mai recentă care nu a existat în 1916 și care este impropriu pentru navigație.

La 24 octombrie 1940, delegația sovietică a renunțat la efectuarea unei expertize la care ambele Părți conveniseră cu două zile mai înainte și a manifestat intransigență față de propunerea sa ca frontiera să fie trasată pe brațul Musura.

Fără a mai da răspunsul făgăduit în ceea ce privește redactarea unui proces-verbal final, delegația sovietică nu a mai luat niciun contact cu delegația română, iar două zile mai târziu insulele Tătaru Mare, Dalerul Mic și Maican au fost ocupate cu forța de trupele sovietice. La 5 noiembrie 1940 a fost ocupată și insula Limba situată între Brațul Stari-Stambul și Musura, fixându-se astfel în fapt o frontieră care contravenea literei și spiritului Tratatului de la Berlin.

Cele cinci insule au următoarele suprafețe: Tătaru Mare - 7,5 km², Dalerul Mare - 3,5 km², Dalerul Mic - 2,5 km², Maican - 0,25 km², Limba - 10 km², în total 23,75 km².

Protestele guvernului român din acea perioadă nu au fost acceptate de guvernul sovietic a cărui teză era că România – dispunând de brațul Sf. Gheorghe și de brațul Sulina - poate renunța la brațul Chilia.

Iată ce raporta, la 13 noiembrie 1940, ministrul României la Moscova care prezentase un protest cu privire la ocuparea acestor insule:

„Răspunsul Comisarului adjunct (A. Vișinski, n.red.) nu este lipsit de interes. Domnia sa nădăjduiește că România nu va stăruii în protestul său pe care guvernul sovietic nu-l poate accepta.

Ocuparea insulelor nu înseamnă un act inamic și nici o nesocotire a drepturilor sau a independenței României, la dobândirea căreia Rusia a contribuit în 1877. Cele câteva insule dunărene nu au nicio însemnătate pentru România, care rămâne stăpână deplină pe brațele Sulina și Sf. Gheorghe. Pentru U.R.S.S. în schimb, întărirea pozițiilor sale pe brațul Chilia prezintă un interes însemnat. Este vorba de un interes defensiv, date fiind împrejurările, situația internațională și unele legături de prietenie cu Germania... Revenind apoi asupra situației internaționale care a pricinuit României atâtea pierderi grave, Vișinski a exprimat din nou nădejdea că România nu va tulbura raporturile sale cu U.R.S.S., ce sunt pe cale să devină bune și prietenești, din pricina unor ostroave de care nu este legat, în realitate, niciun interes românesc”.

În 1947, la Conferința de la Paris, pentru încheierea Tratatului de pace, delegația sovietică a prezentat o hartă la scara 1:1 500 000 care, așa cum rezultă

dintr-un studiu întocmit în acea perioadă, nu permitea identificarea exactă a traseului liniei de frontieră pe brațul Chilia, însă se observa că ea încorporea la U.R.S.S. insulele Salangic, Dalerul Mare și Dalerul Mic.

În timpul Conferinței de la Paris, întrucât harta prezentată de delegația sovietică conținea multe erori și pe frontiera româno-iugoslavă și pe frontiera româno-bulgară, delegația română a adresat Secretarului general al Conferinței o notă în care se releva existența unor „ușoare erori în executarea traseului cartografic al frontierei” și se cita, cu titlul de exemplu, cazul insulei Corbu de la sud de Tr. Severin, pe care harta, în mod eronat, o atribuia Iugoslaviei.

În notă se arăta că „dat fiind că o asemenea hartă nu poate indica în mod sigur și exact traseul frontierei, astfel cum ar face o descriere detaliată, delegația română ține să precizeze că, în concepția ei, frontierele astfel cum sunt definite în textul art. 1 și 2 sunt cele care prevalează în orice caz”. Trebuie menționat că nota nefiind difuzată membrilor Comisiei Politice Teritoriale pentru Tratatul de pace cu România, ea nu figurează ca un document oficial al Conferinței.

Din cele de mai sus, rezultă că cele 5 insule de pe brațul Chilia au devenit pentru prima oară teritoriu rusesc în urma evenimentelor din iunie 1940.

Felul cum este astăzi trasată frontiera pe brațul Chilia face ca o mare parte din acest braț (inclusiv singurul canal navigabil de vărsare în Marea Neagră - Stari-Stambul) să fi devenit apă interioară a U.R.S.S., cu toate consecințele care decurg din aceasta.

Ținând seama și de faptul că, prin Convenția din 1948 de la Belgrad, U.R.S.S. a reușit să scoată de sub regimul internațional brațul Chilia (rămânând internaționalizat numai brațul Sulina, care curge exclusiv pe teritoriul românesc), rezultă că accesul din Marea Neagră în brațul Chilia, precum și în porțiunea insulelor unde frontiera părăsește șenalul navigabil, urmând canale secundare, nu se poate face decât cu autoritatea organelor sovietice.

Problema transformării brațului Chilia în apă interioară sovietică trebuie privită și sub aspectul tendinței brațului Sulina de a deveni nenavigabil, urmând ca brațul Chilia - cel mai mare din brațele Dunării, având 2/3 din totalul debitului de apă - să-i ia locul în navigația pe Dunărea maritimă.

Într-un memoriu cu caracter geografic și juridic, savantul român Grigore Antipa a demonstrat că în această regiune există o mișcare lentă de scufundare a terenului. Ținând seama de aceasta, precum și de tendința gurilor brațului Chilia de a depune aluviuni către sud, Antipa susține că în viitor va fi astupată gura brațului Sulina.

În orice caz, în prezent menținerea adâncimii necesare navigației la intrarea din Marea Neagră în Canalul Sulina necesită executarea de lucrări

hidrotehnice și la gura brațului Chilia, adică într-un sector aflat pe teritoriul sovietic⁵.

V. INSULA ȘERPILOR

Insula se află situată în largul Mării Negre - în afara apelor teritoriale – în dreptul Deltei, la o distanță de cca 23 mile (42 km) de mal. Insula este stâncoasă, nelocuibilă și fără resurse naturale⁶. Pe insulă se află un far care deservește navigația spre Odesa și Gurile Dunării.

Insula Șerpilor a aparținut României din 1878. Prin Tratatul de la Berlin (13 iulie 1878) încheiat în urma războiului ruso-turc din 1877, Insula Șerpilor, precum și întreaga Deltă a Dunării, au revenit României împreună cu teritoriul Dobrogei până la Silistra.

Cui a aparținut Insula Șerpilor înainte de această dată?

În perioada dominației imperiului otoman asupra răsăritului Europei (sec. XVI-XVIII) Marea Neagră s-a aflat în stăpânire absolută a Turciei fiind chiar considerată de aceasta drept un mare „lac turcesc”. Este deci sigur că în acea vreme Insula Șerpilor s-a aflat sub suveranitatea Turciei.

Prin Tratatul de la București (1812) încheiat între Rusia și Turcia, frontiera între cele două imperii se stabilește pe Prut, iar la gurile Dunării pe brațul Chilia. Pacea de la Adrianopol (1829) confirmă această stare de lucruri, iar la Dunăre, Rusia capătă Delta Dunării, Brațul de sud al fluviului - Sf Gheorghe – devenind granița rusă. Aceste documente nu pomenesc nimic despre Insula Șerpilor.

Primul document de drept internațional care se referă în mod expres la Insula Șerpilor este un Protocol încheiat la Paris la 6 ianuarie 1857 între plenipotențiarilor puterilor care au luat parte la încheierea Tratatului de la Paris (1856) prin care s-a pus capăt războiului Crimeii.

În acest Protocol s-au consemnat, în ce privește Insula Șerpilor, următoarele:

„Plenipotențiarilor recunosc, de asemenea, că, întrucât Tratatul de la Paris ca și tratatele încheiate anterior între Rusia și Turcia **au păstrat tăcere** asupra soartei Insulei Șerpilor, se cuvine ca această insulă să fie considerată ca o dependență a Deltei Dunării și, în consecință, trebuie să urmeze destinația acesteia”.

În războiul Crimeii (1853-1855) Rusia Țaristă fusese învinsă de coaliția turco-franco-engleză. La încheierea păcii (Tratatul de la Paris, 1856), Rusia a fost îndepărtată de la Gurile Dunării și insulele din Deltă au fost puse sub

⁵ Menționăm că în răspunsul din 18 octombrie 1940 al delegației sovietice la ședința comisiei mixte se arăta că: „Trasarea frontierei așa cum o propune delegația sovietică, adică pe brațul Musura, nu periclitează interesele României pe brațul Chilia, așa cum afirmă delegația română. Această intrare este asigurată României prin brațul Sulina.”

⁶ Apartenența insulei pune însă problema determinării întinderii apelor teritoriale în jurul insulei și a folosirii acestora.

suveranitatea Turciei. În consecință, Insula Șerpilor a trecut din nou la imperiul otoman fiind considerată dependentă de Delta Dunării.

Cu toate că documentele încheiate între Rusia și Turcia, înainte de 1857, au trecut sub tăcere soarta Insulei Șerpilor, din cele de mai sus rezultă că această insulă s-a aflat sub suveranitatea Rusiei numai între anii 1829-1857, adică în perioada dintre Tratatul de la Adrianopol și Tratatul de la Paris.

Cu ocazia evenimentelor din 1940, când U.R.S.S. și-a rezolvat problemele teritoriale cu România, U.R.S.S. nu a cerut ca Insula Șerpilor să-și schimbe apartenența teritorială, insula rămânând mai departe a României.

Prin Tratatul de pace din 1947 s-a stabilit că frontiera cu U.R.S.S. este aceea fixată în iunie 1940, ceea ce înseamnă că, potrivit Tratatului de pace, Insula Șerpilor trebuia să aibă aceeași soartă ca în iunie 1940 (adică să aparțină României).

Cu toate acestea, prin Protocolul semnat la Moscova, la 4 februarie 1948, prin care s-a precizat linia de frontieră româno-sovietică, s-a stabilit – contrar prevederilor Tratatului de pace din 1947 – că „Insula Șerpilor, situată în Marea Neagră la răsărit de gurile Dunării, intră în cadrul U.R.S.S.” (art. 1, lit. b din Protocol).

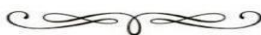
Mai mult, printr-un proces-verbal de predare a insulei către U.R.S.S., încheiat la 23 mai 1948, se afirmă că Insula Șerpilor a fost înapoiată U.R.S.S.

Pe de altă parte, este de subliniat că regimul juridic al Insulei Șerpilor, astfel cum s-a arătat mai sus, a urmat în decursul istoriei (până în 1948) soarta Deltei Dunării.

Apartenența insulei la un stat sau altul prezintă importanță și în legătură cu fixarea frontierei pe Marea Neagră, în dreptul locului de vărsare a brațului Sulina.

În prezent, pentru a se asigura întinderea apelor teritoriale sovietice la 12 mile marine în jurul insulei, frontiera deviază mult spre sud, în dreptul gurii de vărsare a brațului Sulina, barând ieșirea directă de pe acest braț în Marea Neagră.

(Fond C.C. al P.C.R. - Secția Organizatorică, dosar nr. 38/1965).

MOZAIC CULTURAL

DIN ZIARE ADUNATE...

Petru Neghiu

Miscelanee...

O multitudine de teme s-ar cuveni să-și găsească locul în rubrica noastră, multe teme, mulți autori, doar două-trei ne putem permite să abordăm în spațiul editorial de care dispunem.

Evident, războiul din Ucraina – multe abordări, multe puncte de vedere, dar și multe ... realități:

♦ În **National**, Radu Jacotă atacă frontal: „*Slava Ucraini nu ține de cald. Se va întoarce Europa la afaceri cu Rusia?*” Cităm: „Înainte ca trupele lui Vladimir Putin să invadeze Ucraina, unii dintre cei mai buni prieteni ai Kremlinului în Europa erau directorii din domeniul energiei care făceau lobby pentru o dependență tot mai mare de gazul rusesc. Războiul – și distrugerea încă neexplicată a celor două gazoducte Nord Stream care conectau Germania direct la Rusia în septembrie anul trecut – a făcut ca ponderea Rusiei în aprovizionarea cu gaze naturale a Europei să se prăbușească de la peste 40% la aproximativ 5%. Sancțiunile drastice impuse de SUA și UE au făcut ca afacerile cu companiile de stat rusești să fie nu numai tabu, ci și ilegale. Dar nimic nu este bătut în cuie: mulți dintre „țarii energetici”, industriașii și politicienii europeni încă visează să restabilească aprovizionarea cu gaz rusesc ieftin și fac apeluri tot mai publice pentru o revenire la situația obișnuită. Michael Kretschmer, premierul landului german Saxonia, a cerut recent ca gazoductul Nord Stream 1 distrus să fie reparat. „Lecția din războiul din Ucraina, până la urmă, este că ai nevoie de opțiuni pentru aprovizionarea cu energie”, a declarat Kretschmer într-un interviu televizat în martie. Împiedicarea deteriorării în continuare a conductei aruncate în aer a fost „un imperativ de bun simț”, a spus el, astfel încât aceasta să poată fi operațională după încheierea războiului. „Datorăm acest lucru generațiilor viitoare”. Iar, potrivit *The Spectator*, consiliul de administrație al gigantului energetic italian ENEL va vota numirea lui Paolo Scaroni – un aliat veteran al fostului premier pro-Putin Silvio Berlusconi – în funcția de președinte al companiei. Între 2002 și 2014, în calitate de director general al ENEL și, mai târziu, al celuilalt gigant energetic italian, ENI, Scaroni a semnat contracte uriașe cu Gazprom din Rusia, care au făcut ca Italia să fie la fel de dependentă de resursele rusești ca și vecinul său nordic, Germania. Scaroni s-a opus în mod public sancțiunilor impuse Rusiei și a susținut că Italia are nevoie de gazul rusesc pentru cel puțin încă un deceniu. „Lobby-ul „business as usual”, condus de

persoane influente, precum fostul cancelar german Gerhard Schroder și Scaroni, va face presiuni pentru a încheia acorduri cu Moscova privind fluxurile de gaze”, spune Alan Riley, membru senior la *Atlantic Council Global Energy Center*. „Nu este prea greu de văzut jocul. Europa se plictisește de războiul ruso-ucrainean, iarna viitoare va fi friguroasă, China importă mai mult gaz natural lichefiat (GNL) și prețurile gazelor naturale cresc pe tot continentul”. Trei factori fac mai probabilă o eventuală revenire a Gazprom în Europa: prețul volatil și oferta limitată de GNL, care umple în prezent golul lăsat de distrugerea gazoductelor Nord Stream; dependența sistemică a industriei europene de energia ieftină; și închiderea centralelor nucleare de către politicienii germani și italieni cu preocupări ecologice, fără a investi în infrastructura de energie regenerabilă pentru a compensa. În primele luni ale războiului din Ucraina, consumatorii europeni erau pregătiți să accepte creșterea costurilor energiei drept preț pentru a ajuta Kievul să reziste agresiunii ruse. Dar o criză continuă a costului vieții și o inflație ridicată erodează rapid această solidaritate. Un sondaj a arătat că 56% dintre germani au considerat că problemele economice actuale fac „imposibil ca țara să sprijine financiar Ucraina” – față de 47% în 2022. Francezii i-au reproșat lui Emmanuel Macron că trimite bani în Ucraina în loc să rezolve problemele de acasă. Iar în Italia, un sondaj realizat de cotidianul *Corriere della Sera* a arătat că aproximativ 45 % dintre cetățeni sunt împotriva trimerii de arme în Ucraina, doar 34% fiind în favoarea acestei măsuri. Inevitabil, alegătorii europeni simt costurile războiului din Ucraina. Și asta îi face nervoși pe politicieni. La fel de inevitabil, lobby-urile industriei energetice își folosesc puterea pentru o revenire a gazului ieftin. O reluare postbelică a afacerilor cu Kremlinul pare pregătită.”

- Același cotidian titrează, cu altă ocazie, dar pe aceeași temă: „Câinele nu pleacă de la măcelărie. Afacerile occidentale nu se îndură să părăsească Rusia”, cităm:

„La începutul războiului din Ucraina, companiile occidentale au reacționat rapid, unele anunțând că vor ieși imediat din Rusia, altele reducând importurile sau noile investiții. După mai bine de un an, situația este alta: părăsirea Rusiei nu a fost atât de simplă pe cât ar fi lăsat să se creadă primele anunțuri. Deși poveștile companiilor variază, o temă comună este aceea de a trebui să treacă printr-o cursă cu obstacole între sancțiunile occidentale pe de o parte și eforturile Rusiei de a descuraja și penaliza plecările, pe de altă parte. Potrivit *Associated Press*, unele mărci internaționale, cum ar fi Coca-cola și Apple, se strecoară în mod informal prin țări terțe, în ciuda deciziei de a ieși. Multe companii rămân pur și simplu pe loc, invocând uneori responsabilitatea față de acționari sau angajați sau obligațiile legale față de francizații sau partenerii locali. Altele susțin că furnizează produse esențiale, cum ar fi alimente, produse agricole sau medicamente. Unele nu spun nimic. În Moscova, magazinul grupului italian Benetton este numit acum în mod ironic Evropeysky Mall! Similar, Maag Fashion a preluat fostul magazin de îmbrăcăminte emblematic Zara. Exodul inițial din Rusia a fost condus de marii producători de automobile,

companii petroliere, tehnologice și de servicii profesionale, BP, Shell, ExxonMobil și Equinor punând capăt unor societăți mixte sau renunțând la participății în valoare de miliarde de euro. McDonald's și-a vândut cele 850 de restaurante unui francizat local, în timp ce compania franceză Renault a luat o singură rublă simbolică pentru participația sa majoritară în Avtovaz. De la valul inițial de plecări, au apărut noi categorii: firme care încearcă să își continue activitatea ca de obicei. Kremlinul continuă să adauge noi cerințe, recent o taxă de plecare „voluntară” de 10% direct către guvern, plus o înțelegere ca firmele să vândă cu o reducere de 50%. Putin a anunțat recent că guvernul va prelua activele companiei energetice finlandeze Fortum și ale companiei germane de utilități Uniper, împiedicând o vânzare, cu scopul de a contrabalansa orice demers occidental de a confisca mai multe active rusești în străinătate. Companiile sunt pierdute într-un „triunghi al Bermudelor” între sancțiunile UE, sancțiunile SUA și sancțiunile Rusiei”, a declarat Michael Harms, director executiv al asociației Germane de Afaceri. E un fel de a spune. Dacă companiile occidentale vroiau să taie direct legăturile cu piața rusească, o făceau de mult. Explicația e simplă: profitul le ține pe loc, indiferent de taxele Kremlinului și de sancțiuni.”

- Și, peste toată această realitate, apare o perspectivă care s-ar putea să nu fie pe placul tuturor. Cităm din **Adevărul** un articol de *Viorica Marin*: „O nouă armată rusă iese din Ucraina”.

„Împotmolirea militară a Rusiei din Ucraina a dat timp NATO pentru reprovizionarea și extinderea armatelor naționale care, timp de decenii, s-au preocupat în primul rând de conflicte de contrainsurgență de mică intensitate și extinse. În timpul conferinței Lennart Meri din Estonia, oficiali militari ai NATO au declarat pentru *Newsweek* că alianța nu este pregătită să facă față oricărei armate ce ar ieși în urma războiului din Ucraina.

Ministrul eston al Apărării, Hanno Pevkur, a declarat pentru *Newsweek* că va dura „câțiva ani” pentru ca forțele armate ruse să revină la capacitățile lor de dinainte de invazie. „Chiar și după pierderea echipamentelor și a oamenilor în Ucraina, încă reprezintă o amenințare pentru Estonia și asta înseamnă și pentru NATO”, a spus Pevkur.

Oficialul eston și alții au subliniat că pierderile rusești sunt disproporționate în cadrul forțelor terestre. Puterea navală și aeriană a Moscovei, care include capacitățile sale de rachete cu rază lungă de acțiune, sunt încă într-o formă relativ bună. Rusia are încă o mulțime de echipamente pe care le poate folosi pentru a crea probleme Ucrainei și NATO. Andrus Merilo, comandantul Brigăzii 1 estoniene, le-a spus jurnaliștilor de la baza militară Tapa că o mobilizare completă ar putea vedea forța rusă reconstituită, cel puțin numeric, în decurs de două luni. „Se va baza pe echipamente vechi, dar nu contează, a spus Merilo. Un tanc este încă un tanc, iar dacă au un număr mare, va fi o problemă. Pentru a construi cu adevărat serios la același nivel ca înainte, au nevoie de doi ani.”

Amploarea războiului din Ucraina a arătat slăbiciunile Occidentului. Uneori, rușii au tras într-o singură zi mai multe obuze decât sunt capabile să producă națiunile europene în mod colectiv într-o lună. Partenerii Ucrainei și-au oferit propriile stocuri, dar acum se confruntă cu provocarea dificilă de a le reface și extinde.

Aliații NATO iau, de asemenea, lecții din nenumăratele succese militare ale Ucrainei. Aliații de pe flancul estic al NATO își modernizează sistemele cu rază lungă de acțiune, inclusiv prin achiziționarea sistemului de artilerie de înaltă mobilitate (HIMARS), fabricat în SUA, care s-a dovedit atât de devastator pentru ruși. Există, de asemenea, un nou accent pe apărarea antiaeriană și antirachetă, având în vedere utilizarea regulată de către Moscova a loviturilor cu rază lungă de acțiune împotriva orașelor... Oficialii care au vorbit cu *Newsweek* au spus că vor fi puține surprize din partea rușilor. „Nu pot avea ceva despre care nu știm”, a spus ministrul eston. Dar va fi oarecum nou. „Rușii vor învăța”, a spus ministrul apărării. „Probabil că își vor moderniza armata. „Nu au capacitatea de a copleși Europa sau de a copleși lumea”, a spus Veiko-Vello Palm, comandantul forțelor de Apărare Estoniene, despre ruși. „Nu au capacitatea de a da lovituri de precizie pe rază lungă. Dar inamicul rămâne mortal și devastator într-o luptă strânsă”, a precizat el.”

- Cine crede că Germania se sacrifică pentru binele... Ucrainei și al Europei, s-ar putea să se înșele. Iată ce spun marile corporații nemțești:”Șefii companiilor din Germania închid gura UE. „Nu vom renunța la China!”

Guvernul cancelarului Olaf Scholz face presiuni pentru a reduce dependența Germaniei de China, dar șefii unora dintre cele mai mari companii din țară se opun categoric. În același timp, UE susține o decuplare de economia chineză – și nu prea știe cum să convingă statele membre. Directorii de la BASF și Mercedes-Benz la Siemens și Volkswagen încearcă să separe interesele de afaceri de preocupările politice accentuate de invazia trupelor lui Putin în Ucraina, care a scos la iveală dependența periculoasă a Germaniei – și Europei – de energia rusă. Legăturile cu China sunt și mai profunde. Superputerea asiatică este cel mai mare partener comercial al Germaniei, cu schimburi comerciale totale anul trecut de aproape 300 de miliarde de euro, adică aproape 8% din producția celei mai mari economii europene. Pe lângă investițiile masive în fabricile locale, China este un furnizor esențial de piese și materiale, precum și un cumpărător important de bunuri pentru companiile germane. BASF investește 10 miliarde de dolari SUA într-o fabrică de produse chimice în Zhanjiang, pe coasta de sud a Chinei. Volkswagen și-a reafirmat angajamentul de a construi o fabrică de automobile în Xinjiang. „Nu vom renunța la China”, a declarat Arno Antlitz, directorul financiar al VW, în cadrul unei teleconferințe privind rezultatele din această lună, în timp ce directorul executiv al Siemens, Roland Busch, a asigurat că „urmărește cu atenție piața Chinei”. Scholz nu are o misiune ușoară: cu o țară intrată în recesiune, guvernul său a pus accent mai degrabă pe reducerea riscurilor privind China, decât apelul dur al SUA pentru „decuplare”, o recunoaștere tacită

a faptului că Germania nu și-o poate permite cu a doua cea mai mare economie a lumii. Iar liderii companiilor germane nici nu vor să audă de intențiile cancelarului: „Abandonarea Chinei este de neconceput pentru industria națională”, a subliniat directorul general al Mercedes, Ola Kallenius, într-un interviu acordat tabloidului *Bild*. Piața chineză reprezintă aproximativ 40% din livrările Mercedes, producătorul auto de lux vânzând acolo un număr de vehicule de peste două ori mai mare decât în SUA.

- Iar până la viziunea apocaliptică, drumul nu este prea lung: „Haosul politic al Europei: Bruxelles are direcția stricată”. „Unii consideră că SUA și China reprezintă amenințări economice simetrice, alții nu. Unii consideră că există un compromis între regulile pieței unice și securitatea economică, alții nu sunt de acord. Unii consideră că relocalizarea este esențială pentru securitatea economică, alții pledează pentru diversificare. Unii cred că UE ar trebui să se lanseze în ignorarea normelor Organizației Mondiale a Comerțului, alții susțin că asta ar face mai mult rău decât bine.

Iar unii cred că legea americană de reducere a inflației (IRA) trebuie să primească un răspuns prin subvenții corespunzătoare la nivel național, în timp ce alții se tem că acest lucru va fragmenta piața unică. Comisia europeană a președintelui Ursula Von der Leyen nu a reușit să ofere o viziune politică coerentă... Pe scurt, un haos politic...”

- Iar „NATO se întoarce la planurile Războiului Rece?”

În iulie, la summitul de la Vilnius, liderii NATO ar urma să aprobe mii de pagini de planuri militare secrete care vor detalia, pentru prima dată de la Războiul Rece încoace, modul în care Alianța va răspunde unui atac rusesc. Mișcarea înseamnă o schimbare fundamentală – NATO nu a considerat necesar să elaboreze planuri de apărare pe scară largă timp de decenii, deoarece a purtat războaie mai mici în Afganistan și Irak și a considerat că Rusia post-sovietică nu mai reprezintă o amenințare existențială. Dar, în contextul în care războiul din Ucraina se desfășoară la granițele sale, Alianța avertizează acum că trebuie să aibă toate planurile pregătite cu mult timp înainte de izbucnirea unui conflict cu un adversar de același rang, cum ar fi Moscova. „Diferența fundamentală dintre gestionarea crizei și apărarea colectivă este următoarea: nu noi, ci adversarul nostru este cel care stabilește calendarul” a declarat amiralul Rob Bauer, unul dintre cei mai importanți oficiali militari ai NATO. „Trebuie să ne pregătim pentru faptul că un conflict poate izbucni în orice moment!. Deși multe caracteristici se aseamănă cu linia militară a NATO de dinainte de 1990, unii factori cruciali s-au schimbat pentru o alianță care s-a extins de atunci la aproximativ 1.000 de km spre est și a crescut de la o duzină la 31 de membri. Potrivit *Modern Diplomacy*, aderarea Finlandei a dublat singura graniță NATO cu Rusia la aproximativ 2.500 de km, ceea ce a forțat o abordare mai flexibilă a desfășurărilor decât în trecut, când Germania era considerată principala forță de luptă.

În același timp, internetul, dronele, armele hipersonice și un flux rapid de informații reprezintă noi provocări. „Vestea bună este că vorbim despre transparența câmpului de luptă. Cu toți sateliții, cu toate informațiile, suntem capabili să vedem o criză în timp real”, a declarat generalul-locotenent Hubert Cottereau, adjunctul șefului de Stat Major al SHAPE. Cu toate acestea, va fi o sarcină uriașă să se îmbunătățească drastic gradul de pregătire. NATO a convenit în 2022 să pună 300.000 de soldați în stare de alertă maximă, față de 40.000 în trecut. Deficiențele în capacitatea Alianței de a produce suficiente arme și muniții au fost evidențiate de lupta pentru a ține pasul cu solicitările Ucrainei, iar NATO trebuie, de asemenea, să modernizeze logistica, neglijată de mult timp, necesară pentru a desfășura rapid trupe pe calea ferată sau pe șosele. Necesitatea de a finanța punerea în aplicare a planurilor regionale este unul dintre motivele pentru care secretarul general al NATO, Jens Stoltenberg, a cerut liderilor să crească obiectivul de cheltuieli militare al Alianței, un alt subiect care va fi discutat la Vilnius.”

- Ce va fi? cine știe? Poate a sosit ceasul Sudului Global! Rescrierea ordinii mondiale: BRICS”. Cităm din articolul lui *Bogdan Borcea*:

„Multe națiuni non-occidentale au privit la sprijinul total al Occidentului pentru Ucraina și au văzut cum puterile ipocrite își văd încă o dată de propriile preocupări în detrimentul marilor probleme globale. De asemenea, aceste națiuni simt două oportunități majore: să pună SUA și China una împotriva celeilalte și, după cum consideră ele, o rescriere mult așteptată a ordinii mondiale după 1945.

La fel ca în cazul tuturor marilor coalitii care se doresc a fi revoluționare, această „mișcare nealiniată” reînnoită este un grup de interese extrem de diferite și adesea concurente; iar unele dintre ele pot pretinde cu greu că sunt neutre. Summitul BRICS de la Durban din august va fi o vitrină pentru aceste contradicții.

Grupul este format din două autocrații, Rusia și China, două democrații, Brazilia și India (aceasta din urmă extrem de îngrijorată de ascensiunea Chinei) și gazda, Africa de Sud. În prezent, peste o duzină de țări sunt interesate să se alăture, inclusiv Iranul. Situația nu numai că amenință să dezlănțuie cel mai năucitor acronim din lume, subliniază *Financial Times*, dar riscul, în special pentru India și Brazilia, este că BRICS ar înclina tot mai mult spre a deveni un club al Chinei, mai degrabă decât un forum nealiniat al economiilor în curs de dezvoltare.

Dar, chiar și așa, există interese și obiective comune clare: o restructurare a Consiliului de Securitate al ONU, astfel încât să reprezinte lumea așa cum este ea astăzi; o regândire a instituțiilor de la Bretton Woods; o restrângere a dolarului ca monedă de rezervă globală; schimburi comerciale în monede locale; o respingere a sistemului de sancțiuni economice condus de americani – și multe altele.

Ce ar trebui să facă Occidentul? Să dea un exemplu, să se angajeze în cele din urmă la reformele ordinii globale și să își aleagă cuvintele cu mai multă

atenție. Să evite clasificarea de „state geopolitice oscilante”, care circulă în prezent la Washington. Metafora „swing state” – care implică „ne vom concentra asupra voastră o dată la patru ani” – perpetuează sentimentul unei puteri imperiale.

„Ar trebui să vorbim despre un sistem internațional bazat pe reguli, nu despre sistemul bazat pe reguli”, spune un înalt diplomat occidental. „Iar când vorbim despre un război nu ar trebui să fie vorba doar despre pacea europeană, ci despre tipul de lume în care vrem să trăim”.

Vechea ordine globalizată a început să se fragmenteze în urma crizei financiare din 2008. Când acest război se va încheia, va fi pe fundalul unei ordini mondiale mai subtile decât cea din februarie 2022. Va fi mai complexă și probabil mai periculoasă; dar pentru unele țări nealiniat va avea mai multe oportunități.”

◆ Și, în toată această tevdură mondială, noi cei de aici din spațiul carpato-danubiano-pontic ne întrebăm: noi, ce facem? Răspunsuri, unul și unul mai încurajator.

Adevărul: „Finanțare-record pentru dezvoltare de reactoare nucleare mici”, scrie *Melania Agiu*, din care cităm:

„Dezvoltarea proiectului SMR în România a obținut o finanțare record de peste 4 miliarde de dolari, a anunțat ministrul Energiei. „Președintele Joe Biden, a anunțat la Summitul G7, sprijin financiar public-privat pentru dezvoltarea reactorului modular mic(SMR) din România, de la Doicești, în valoare de 275 de milioane de dolari, din partea SUA, Japonia, Coreea de Sud și Emiratele Arabe Unite, plus emiterea a două scrisori de interes din partea U.S. International Development Finance Corporation (DFC) și U.S. Export-Import Bank (EXIM), în valoare totală de 4 miliarde de dolari, respectiv un miliard DFC și trei miliarde EXIM Bank” a transmis șeful din Energie.

Potrivit acestuia, finanțarea acordată este partea din Parteneriatul pentru Infrastructură și Investiții globale (PGII) în cadrul căruia va fi acordată suma de 600 de miliarde de dolari, până în 2027, în investiții în infrastructură în întreaga lume.

De asemenea, a fost lansat în România primul Centru de Explorare a Energiei NuScale (Centru E2), care găzduiește simulatorul camerei de comandă pentru centrala cu reactoare modulare mici VOYGR NuScale”, a reamintit oficialul care menționează că lansarea Centrului E2 în cadrul Facultății de Energetică a Universității Politehnica din București este o premieră europeană care reconfirmă poziția de lider a României în sectorul energiei nucleare și în dezvoltarea forței de muncă.

„Țara noastră, prin compania de proiect RoPower, fondată de Nuclearelectrica și Nova Power & Gas, este prima țară din Europa și a doua după SUA care face primii pași pentru implementarea în acest deceniu a primei centrale electrice NuScale VOYGR cu 6 module și o putere instalată de 462 MW”.

Se estimează că centrala NuScale cu 6 module va asigura cca. 200 locuri de muncă permanente, 1.500 de locuri de muncă în construcții, 2.300 de locuri de muncă în producție și va ajuta România să evite producerea a patru milioane de tone de emisii de CO₂ pe an.

Și reprezentanții Nuclearelectrica au salutat anunțul făcut de președintele Joe Biden, în cadrul Summitului G7. „Suntem mândri că România va fi a doua țară după SUA și prima din Europa care va dezvolta o centrală NuScale VOYGR cu reactoare modulare mici și că proiectul nostru a câștigat încrederea și susținerea celor mai importante instituții financiare din lume, precum și a președintelui SUA și a Guvernului american, dar și a partenerilor din Japonia, Republica Coreea și Emiratele Arabe Unite”, a declarat Cosmin Ghiță, director general Nuclearelectrica.

Amplasamentul de la Doicești a fost selectat în conformitate cu toate standardele internaționale și naționale, în mai 2022, în urma unui studiu realizat cu un grant în valoare de 2,1 milioane de dolari, oferit de U.S. Trade and Development Agency (USTDA), care a identificat potențiale amplasamente pentru dezvoltarea unor centrale de tip SMR. Nuclearelectrica precizează că sprijinul financiar anunțat în cadrul G7 va susține finalizarea studiului FEED (etapa a doua) care constă în activități de caracterizare în detaliu ale amplasamentului, activități de obținere a autorizațiilor, activități de licențiere și reglementare, realizarea calendarului detaliat al proiectului, planificarea bugetară pentru execuția proiectului și pregătirea pentru achiziția materialelor cu ciclu lung de fabricație”.

- Nu numai atât, dar, *„Moment decisiv pentru laserul de la Măgurele”*. Ministrul Cercetării a declarat că a închis un litigiu „istoric” cu consorțiul european de cercetare EuroGammaS, ce ar fi trebuit să instaleze sursa gamma, o componentă esențială a laserului de mare putere de la Măgurele. El a mai spus că România ar putea fi reprimată în luna iunie, cu statut de observator, în consorțiul ELI-ERIC, ceea ce ar reprezenta reintrarea proiectului pe drumul normal.

România revine în această comunitate științifică a laserelor de mare putere, îndreptând lucrurile și stingând un conflict persistent. Al treilea lucru pe care îl încercăm, la nivelul lunii iunie, ne așteptăm să fim reprimiți în ELI-ERIC, unde România, vă amintiți, era membru fondator, a fost exclusă”.

Acesta a mai declarat că discuțiile sunt aproape de finalizare, după ce a avut loc o discuție tehnică la sediul MCID, la care au participat și reprezentanți ai ELI-ERIC. Reamintim că România a fost exclusă în 2021 din consorțiul european ELI-ERIC, aprobat de Comisia Europeană pe 5 mai 2021. Decizia fără precedent vine după ce în 2020 partenerii din Ungaria și Cehia, alături de care în 2012 România a primit finanțare din partea Comisiei Europene pentru a demara proiectul paneuropean de cercetare Extreme Light Infrastructure (ELI), au cerut alcătuirea acestui consorțiu fără laserul de la Măgurele și sistemul de fascicul gamma, cel mai mare și mai important pilon din cadrul întregului proiect. Sorin Costreie, reprezentantul Guvernului României pe problema integrării laserului de

la Măgurele în structurile europene în 2021, declara în acel moment că „sunt multiple procese pe rol între IFIN-HH și EuroGammaS și ce facem acum în mod conjugat la nivel interministerial și în Europa este să rezolvăm pe cât se poate acest conflict și să reintegrăm laserul nostru ca o structură de cercetare în acest ELI-ERIC. Situația legală se tot modifică, cred că sunt vreo 15 procese în curs”.

- Și totuși, liniștea nu poate fi deplină câtă vreme, după cum susține *Nicholas Cezar*: „Criza bancară internațională este doar la început” – Forumul Economic Mondial (WEF), care reprezintă elitele financiare occidentale, a jucat un rol-cheie în măsurile anti-Covid luate de guvernele naționale, de la impunerea unui lockdown planetar și până la forțarea populației să accepte vaccinarea. Acum, ca parte a agendei Marii Resetări, Klaus Schwab ne promite „o criză mult mai rea decât Covid”.

De câțiva ani, vedem că declanșarea deliberată a haosului face parte dintr-o agendă complexă, care cuprind războiul din Ucraina, creșterea prețurilor la energie, „febra” falimentelor și prăbușirea activității economice, răspândirea sărăciei, foametea și disperarea oamenilor. Să ne amintim că, nu cu mult timp în urmă, WEF a efectuat o simulare a unui atac cibernetic de nivel apocaliptic, care implică scenariul paralizării complete a sursei de alimentare cu energie în comunicații, transport și Internet.

„Un asemenea atac ar putea opri complet alimentarea cu energie electrică, transportul, serviciile spitalicești, societatea noastră în ansamblu”, a spus Schwab. Ce ascund vorbele sale? Are „Davosul” un as în mânecă? Se pregătește un „atac terorist cibernetic”, care să conducă la haos în toată lumea?

Dar, până să ne gândim la atacul cibernetic, (deocamdată, doar simulat), vedem că din Statele Unite s-a pornit o criză bancară teribilă, care are forța să zguduie din temelii toată piața financiară. Mulți spun că prăbușirea băncilor americane face parte din planul „Davosului”, Marea Resetare. Într-un fel, știm că totul este conectat, de la Covid la penuria de energie și criza alimentară, de la mini-războiul din Ucraina la sinuciderea economică comisă în prezent de Uniunea Europeană (numită și dezindustrializare fără sens). Totul este interconectat, colapsurile bancare din întreaga lume au legătură cu încercarea disperată de a introduce în joc monedele digitale ale băncilor centrale (CBDC-uri). Aceasta este Marea Resetare impusă de Forumul Economic Mondial. Sau Agenda ONU 2030, căci vorbim, în mare, despre același plan, implementat de la 1 ianuarie 2020. Sistemul bancar internațional este unul dintre cele mai conectate elemente ale societății noastre actuale, în special în Occident. Prăbușirea Silicon Valley Bank (SVB) și a First Bank, plus a celorlalte instituții de creditare din SUA, care au „eșuat” aproape simultan, are, cu siguranță, un efect asupra pieței financiare globale. Când sistemul american strănută, băncile europene răcesc și am văzut cum un colos precum Credit Suisse a fost salvat de la faliment doar după intervenția statului elvețian. CS este o așa-numită bancă sistemică; la nivel planetar, sunt numai 30 de astfel de instituții, numite „bănci sistemice” deoarece sunt „prea mari pentru a falimenta”. Despre problemele de la Credit Suisse (tot

felul de scandaluri, inclusiv la cel mai înalt nivel) se știe de mai bine de 20 de ani, dar cu toate acestea, banca asta nu s-a confruntat niciodată cu lipsa lichidităților. A fost de ajuns să se lanseze pe piață, prin intermediul mass-media, câteva zvonuri privind un colaps iminent pentru ca CS să sufere o „hemoragie” de capital. Același lucru a fost observat și în cazul Silicon Valley Bank, care nu avea nicio problemă de lichiditate. Presa, însă, a rostogolit mesajele-avalanșă de pe social-media, iar printre clienți imediat s-a instalat panica, de aici și până la retrageri masive nefiind decât o chestiune de zile. Controlând mass-media, azi este atât de ușor să speculezi și să ții populația în frică și teroare! Cam la fel cum s-a întâmplat și în pandemia covid-19. Fără spaima insuflată oamenilor și fără o presă setată (prin ordin?!) pe mesaje de panică ar fi fost imposibil să se declanșeze „Vaccinariada” (imunizarea cu un ser netestat).

Prăbușirea sistemului bancar internațional, în special cel occidental, face parte din marea Resetare pregătită la Davos și anunțată de Schwab. Înseamnă distrugerea modelului economic actual pentru care sectorul bancar este crucial. Poate prea important... Atenție, însă, capitalul băncilor falimentate nu dispare, doar se „pierde” în bănci mai mari (JP Morgan Chase a cumpărat First Bank) și giganți financiari cu active de trilioane, BlackRock. O mică elită va ajunge, în cele din urmă să conducă întreaga lume financiară. Rețeaua bancară globală este distrusă în favoarea câtorva centre financiare. Acesta este visul fondatorilor globalismului – să controleze și să comande pe deplin tot ceea ce se întâmplă în lume, începând cu banii”.

- Mizele sunt multe: „2024 – anul alegerilor: război economic sau militar?” – se întreabă *Nicholas Cezar*.

„Anul 2024, printr-o ciudată sincronizare, aduce la vot nu numai America, dar și Europa. Alianța Joe Biden – Ursula von der Leyen iese la tablă și trebuie să explice de ce omenirea, cu ei la „butoane”, a trecut de la o criză de sănătate (pandemia Covid-19) la una economico-financiară și, mai grav decât atât, se află în prezent pe marginea abisului nuclear (amenințarea izbucnirii unui război NATO-Rusia). „Atlantismul” și rolul său în lume va fi, inevitabil, pe buletinele de vot din SUA și UE.

După ce și-a anunțat oficial candidatura pentru un nou mandat, Biden va veni în fața alegătorilor după ce Europa va da semnalul; europarlamentarele sunt programate înaintea alegerilor din America. Ursula von der Leyen încă nu a anunțat dacă „vânează” un al doilea mandat în fruntea Comisiei Europene și orice scenariu este posibil, dacă ne gândim la desaga plină a soțului (afaceri de milioane derulate în pandemie). În multe privințe, chimia personală dintre cei doi lideri a funcționat, în ciuda fricțiunilor persistente dintre SUA și Europa, de la tarife la subvenții și acorduri de securitate.

Pe scurt, indiferent dacă perechea Biden - von der Leyen rămâne sau pleacă, va avea consecințe profunde pentru alianța transatlantică. Un Joe Biden învins ar putea însemna întoarcerea lui Donald Trump la Casa Albă. În calitate de președinte, omul de afaceri republican s-a ghidat fix după mesajul de campanie –

„America First”: a lansat un război comercial cu Europa (suprataxarea importurilor din UE), a dialogat cu Rusia și China despre multilateralismul căutat de statele BRICS, într-un cuvânt, a pus business-ul economic înaintea celui militar. La fel, o Ursula von der Leyen plecată de la Bruxelles l-ar priva pe Joe Biden, în eventualitatea realegerii, de un aliat hotărât (UE) pe subiecte sensibile, cum ar fi sancționarea Rusiei și menținerea Chinei la respect. Nu în ultimul rând, dacă amândoi vor primi un vot de blam, iar cetățenii aleg să-i arunce în lada de gunoi a istoriei, atunci relația transatlantică SUA – UE va intra pe un teritoriu (încă) neexplorat. Iar acesta este un scenariu pe care atât tabăra democraților, cât și pro-europenii nu sunt dornici să-l înfrunte. Iată de ce trompetele din Comisia pentru Afaceri Externe a Camerei Reprezentanților s-au activat începând, deja, un lobby pentru realegerea celor doi lideri politici.

Sosirea lui Biden la Casa Albă, un „atlantist” asumat, a fost întâmpinată cu bucurie la Bruxelles, dar nu totul a mers roz, în pofida obedienței afișate de șefa Comisiei Europene. Un semn timpuriu al problemelor viitoare a fost decizia Americii de a opta pentru o alianță de apărare cu Australia și Marea Britanie (AUKUS). Apariția acestui pact militar a costat Franța un contract de miliarde de euro – vânzarea unor submarine Australiei. A fost momentul în care Parisul a ieșit la atac, arătând că nu este de acord cu jocul Washingtonului. Imediat, liderii Franței au făcut public (și condamnat) dublul standard aplicat de SUA în relația comercială cu UE. În primul rând, Macron arată cu degetul spre legea de reducere a inflației promovată de Biden, care acordă subvenții puternice oricăror companii cu activitate în Statele Unite. Imediat după apariția acestei legi, multe firme europene au luat calea Americii, ducând banii în conturile de pe Wall Street. Iată de ce 2024 va fi un an crucial. Lumea trebuie să aleagă ce fel de război preferă: unul economic, cu dobânzi, taxe și impozite ca arme sau unul militar, cu tancuri și rachete nucleare?!”

- Și, din nou la București, **Adevărul** titrează sub semnătura lui *Valentin Bolocan*: „*Vârful de lance în securitatea cibernetică a UE este la București*”. A fost inaugurat la București Centrul european pentru competențe în domeniul securității cibernetice, entitate care, între altele va avea în grijă formarea unui scut de protecție cibernetică la nivel UE. Centrul european pentru competențe în domeniul securității cibernetice, prima agenție UE cu sediul în România, va asigura funcționarea scutului de protecție cibernetică la nivelul întregii Europe, a declarat la inaugurarea instituției, directorul general DG Connect din cadrul Comisiei Europene, Roberto Viola.

Centrul își are sediul în campusul Universității Politehnice, după ce capitala României a concurat cu șase orașe europene pentru găzduirea noului Centru de securitate cibernetică, printre care München (Germania), Bruxelles (Belgia) și Leon (Spania), fiind preferată grație ecosistemului puternic în domeniu. Centrul va presupune și existența unor echipe de intervenție tehnică rapidă. „Centrul va asigura funcționarea acestui scut de protecție cibernetică la nivelul întregii Europe și nu se ridică numai problema existenței unor centre

operaționale, ci și existența unor echipe de intervenție tehnică rapidă, care să poată să intervină oriunde pe teritoriul Europei, să poată să detecteze și să protejeze pe parcursul unui atac cibernetic, să-l analizeze și apoi să îmbunătățească, pe baza concluziilor, sistemele noastre, să înțeleagă ce s-a făcut, unde s-a procedat greșit și cum se pot îmbunătăți lucrurile pentru viitor.”

♦ Iar *Iulian Bunilă* constată: „*Secretul longevității românilor din Carpații de Curbură*. Locul unic înconjurat de munți de sare. În lume sunt foarte puține „zonele albastre”, cu aer curat, nepoluat, recunoscute pentru longevitatea localnicilor. Una dintre ele, chiar dacă nedeclarată oficial, se află la Curbura Carpaților, în comuna Mânzălești, din județul Buzău, unde fiecare gură de aer e terapie pură.

În satele din comuna Mânzălești găsim mulți octogenari și nonagenari, oameni neatinși de boli serioase. Ușor de explicat, spun specialiștii Geoparcului „Ținutul Buzăului”: oamenii locului trăiesc pe un munte de sare și fiecare gură de aer le este pură terapie. Comuna Mânzălești, aflată pe Valea Slănicului, este înconjurată de maluri albite de sarea care se află la suprafața solului. Vin să ia saramură din izvoarele care țâșnesc ici-colo atât sătenii de pe vale, cât și gospodarii din tot județul. Nea Ion, de exemplu, pune apă sărată în vase, în toată casa, pentru a respira aerul iute. „Pentru noi, astmaticiiăștia, este numai bună sarea asta. E sănătate curată” spune nea Ion.

Teoria ne este confirmată de localnicul de aproape 90 de ani, dar și de ceilalți bătrâni care, deși mulți au peste 80 de ani, sunt sănătoși tun. „La noi nu sunt bolnavi de astm sau de nervi. Au fost făcute măsurători și s-a ajuns la concluzia că zonele cu sare la suprafață sunt zone propice vieții”.

Frumoasele coline din Mânzălești, acoperite de mantia albă de sare, oferă peisaje spectaculoase. Este motivul pentru care inclusiv satele sale mai izolate au început să fie curtate de familii care vor să se stabilească aici. Comuna se află la aproximativ 50 de kilometri de Buzău, în Subcarpații de Curbură. Zona a stârnit pasiuni și în trecut. Fermecat de peisajele rurale, Alexandru Vlahuță i-a dedicat unuia dintre satele comunei Mânzălești un întreg capitol în cunoscuta sa operă „*România pitorească*”.

Iar noi spunem: *Așa să ne ajute Dumnezeu!*

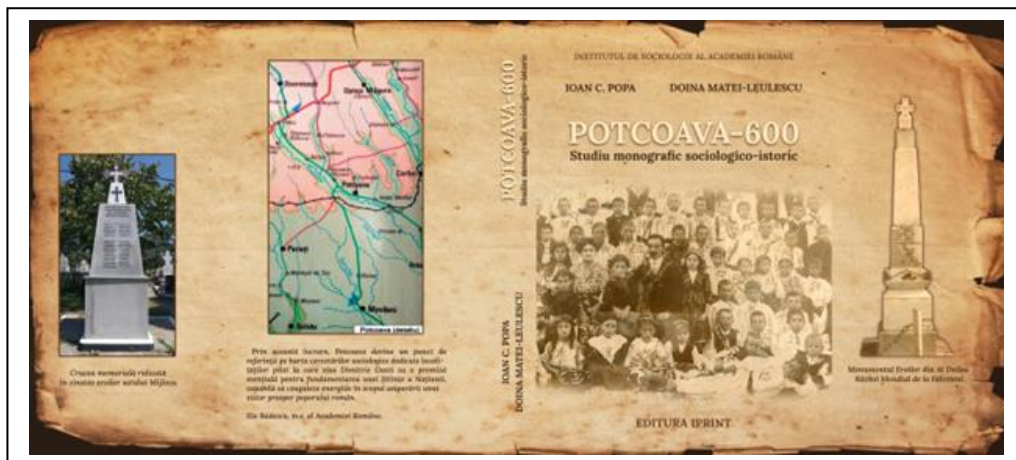

O COMPLEXĂ MONOGRAFIE ÎN STIL GUSTIAN A ORAȘULUI POTCOAVA, JUD. OLT

Dr. Ist. Ion Constantin

Sub egida Institutului de Sociologie al Academiei Române, la Editura IPRINT a apărut de curând volumul *POTCOAVA – 600. Studiu monografic sociologico-istoric*, având ca autori pe Dr. Soc. Ioan C. Popa și Prof. Ist. Doina Matei-Leulescu, ambii fii ai urbei de pe malurile râului Plapcea din județul Olt.

Cu un Cuvânt-înainte semnat de Prof. Univ. Dr. Ilie Bădescu, membru corespondent al Academiei Române, lucrarea monografică despre localitatea Potcoava, județul Olt, face parte dintr-un proiect derulat pe parcursul mai multor ani în baza unui scenariu elaborat încă din perioada interbelică de către marele sociolog Dimitrie Gusti.

Prima ediție acestei lucrări (apărută în 2021) a fost dedicată memoriei eroilor potcoveni care au luptat, au suferit și s-au jertfit pentru apărarea pământului străbun, pentru libertatea și integritatea țării, iar cea de-a doua (publicată în 2022) a valorificat și completat materialul inițial cu două capitole fundamentale pentru viața potcovenilor: Biserica și Școala.

Actuala ediție și cea finală a proiectului (550 pagini) cuprinde o reevaluare a întregului material documentar adunat în decursul cercetării, cu noi și inedite completări privind *Pagini de istorie socială* și *Elemente definitorii pentru cultura, spiritualitatea și tradițiile potcovenilor*, fiind lansată simbolic în 2023, la împlinirea a șase secole de atestare documentară a localității.

Studiul are la bază un bogat material documentar provenit din surse arhivistice, cărți de memorialistică, interviuri și mărturii ale unor bătrâni ai satelor, la care se adaugă contribuțiile unui amplu grup de inițiativă și sprijin al proiectului, incluzând intelectuali originari din zona și proximitatea localității

Potcoava, cu preocupări pentru rememorarea unor evenimente marcante din viața județelor Olt și Romanați, învățători, profesori, medici, avocați, preoți, foști absolvenți ai școlilor generale și liceului.

Tratarea se circumscrie în linii generale viziunii celebrei Școli sociologice de la București, patronată în perioada interbelică de profesorii Dimitrie Gusti și Henri H. Stahl, doi savanți de marcă ale căror nume se regăsesc destul de frecvent în paginile lucrării de față.

Elaborat dintr-o dublă perspectivă, istorică și sociologică, volumul debutează prin prezentarea așezării geografice a localității Potcoava (pe Valea Plapcei, afluent al râului Vedea), a vechimii încă din neolitic și a evoluției sale istorice în Evul Mediu, cu atestarea documentară în timpul domniei lui Dan al II-lea (anul 1423).

În capitole distincte, lucrarea prezintă participarea potcovenilor la marile încercări prin care a trecut țara, contribuția lor de sânge la Războiul de Independență (1877), Războiul de Reîntregire a Țării (1916-1918), cel de-al Doilea Război Mondial (1941-1945), evoluția localității în perioada regimului comunist (1945-1989), cât și în timpurile mai recente.

O adevărată frescă plină de viață, cartea evocă oameni obișnuiți, eroi, locuri, fapte, monumente, case, drumuri, agregate economice, școli, instituții administrative etc.

Valoarea volumului este considerabil sporită de datele și informațiile prezentate în partea finală ale acestuia cu privire la diverse aspecte despre localitatea Potcoava și așezările din preajmă, precum și un tabel cu numele primarilor de la 1867 (Radu Cârlan) până la cel în funcție astăzi (Enăchioaia Nicușor Manuel) – în total 52 de edili.

Dar și portretele câtorva eroi fii ai localității Potcoava, realizate cu acribie documentară și măiestrie literară. Între aceștia se află, desigur, figura generalului Constantin Silinescu (n. 30.03.1948–d.21.10. 2007), ofițer cu vechi state de serviciu în structurile Serviciului de Informații Externe, cu misiuni în străinătate și funcții importante până la cea de adjunct al directorului SIE, una dintre personalitățile prestigioase ale orașului Potcoava, pe care le-a reprezentat cu cinste în toate împrejurările.

Solidă ca informație, riguroasă ca tratare, nuanțată ca analiză, lucrarea *POTCOAVA – 600. Studiu monografic sociologico-istoric* are, în același timp, notabile valențe literare.

Lectura cărții induce nostalgia satului de altădată, cu superioritatea lui morală, a satului ca vatră a neamului, amenințat de vânzoleala și tentațiile vieții citadine moderne.

Este o carte de interes nu doar pentru oamenii actualei localități Potcoava, ci pentru toți cei dornici să cunoască tezaurul unei civilizații multimilenare care a stat la temelia stabilității lumii noastre.

Nota Redacției:

Lansarea lucrării a avut loc la Liceul teoretic „Ștefan Diaconescu” din orașul Potcoava, la 27 mai 2023, în contextul marcării a 600 de ani de atestare documentară a localității.

Cu acest prilej, Primăria orașului a acordat diplome de cetățeni de onoare mai multor potcoveni, două dintre ele fiind atribuite gen. (r.) Constantin Silinescu (post mortem) și gen. (rtg.) Ioan C. Popa, coautor al monografiei, iar una prof. univ.dr. Ilie Bădescu, membru corespondent al Academiei Române (pentru coordonarea proiectului monografiei Potcoava și includerea localității în studiile științifice academice).

IUDAISMUL MESIANIC

Petru Neghiu

Publicăm o scurtă sinteză a multiplelor dezbateri și intervenții apărute în mijloacele de comunicare în masă, care au stârnit interes în rândul unei părți a opiniei publice atât din țara noastră, cât și de la nivel mondial, în legătură cu mesianismul iudaic, temă deosebit de sensibilă sub aspect teoretic, precum și al practicii religioase, dar care are reverberații politice și de securitate, Iudaismul fiind mai mult decât o credință.

* *

*

„Yeshua Judaism” (Ha Yahadut Ha Meshichit – în ebraică) este considerată o mișcare religioasă sincretică modernă care îmbină creștinismul, respectiv credința că Iisus este Mesia, cu elemente de Iudaism și Tradiție Evreiască. Forma curentă a acestei mișcări a apărut în SUA între anii 1960 și 1970, după multe secole de stagnări și confuzii, iar credincioșii evrei în Yeshua – Iisus din zilele noastre folosesc sintagma „Iudaism mesianic” atunci când se referă la credința lor, fiind considerați în general de creștini „evrei mesianici”. În sens extins, termenul se referă la orice credință într-un anumit Mesia evreu. „Yeshua Judaism” scoate cu claritate în evidență NUMELE care se află în centrul credinței acestor evrei și reliefează învățătura unică a lui Yeshua, PERSOANA Sa fiind cea mai importantă autoritate în credința și viața discipolilor săi. Yeshua - Iisus dă substanță și direcție în credință tuturor discipolilor săi, mai întâi celor evrei și mai apoi neamurilor care îl urmează. El este Alef și Tav/ Alpha și Omega – baza adevăratului iudaism. Prin Învățăturile, Pildele, Îndemmurile... și Promisiunile Sale, Yeshua oferă tuturor dovada că numai el este Rabinul cel Adevărat, cf. *Matei 23, 8*: „Voi, însă, să nu vă numiți Rabi, căci unul este Învățătorul vostru: Hristos, iar voi toți sunteți frați.” De asemenea, El este „Apa noastră cea vie”, cf. *Ioan 4, 14*: „Dar cel ce va bea din apa pe care i-o voi da Eu nu va mai înseta în veac, căci apa pe care i-o voi da Eu se va face în el izvor de apă curgătoare spre viața veșnică.”

Yeshua - Iisus este MESIA EVREU promis și Mântuitorul Israelului și al întregii Lumi. Unii cercetători consideră această credință ca o ramură a religiei abrahamice, numită Iudaism Târziu, practică de evreii „iudaici-mesianici”, uneori confundați cu „evreii mesianici” din diferite grupuri și subgrupuri religioase. Aceștia sunt o categorie de evrei sau ne-evrei care cred că Yeshua este Mesia (ha Maschiah, fiul lui Dumnezeu) și care practică credința iudaică și alte tradiții religioase ca un subgrup.

„Evreii iudaici-mesianici” se consideră maaminim („credincioși”), nu convertiți, și yehudim („Evrei”), nu notzrim („creștini”). Organizațiile evreiești tradiționale resping această încadrare, iar Curtea Supremă a Israelului a respins,

la rândul ei, această susținere, în cazurile legate de Legea Întoarcerii, în schimb consideră mișcarea Iudaismului mesianic drept o formă de creștinism.

„Evreii mesianici” sunt păstrători ai religiei iudaice, în forma sa din Scripturi, ei serbează Shabbatul ca zi de odihnă, dar o combină cu creștinismul primelor secole creștine: credința în Yeshua ha Maschiach, șavatul, Frângerea Pâinii, dietă cușer etc.

Ei caută să-și păstreze patrimoniul evreiesc, dar îmbrățișează în același timp teologia creștină: unii susțin că apostolii lui Hristos au fost primii evrei care l-au acceptat ca Mesia.

Reacțiile față de iudaismul mesianic, înțeles ca totalitate a acestor grupări și subgrupări sunt diverse și destul de vehemente, în ciuda faptului că se apreciază că există în lume peste un milion de practicanți ai acestuia, peste 200 000 în SUA. Sub aspect lingvistic, distincția dintre Evreii mesianici și creștinii de masă este mai puțin clară, numele de meshihiy (mesianic) este frecvent utilizat în locul lui notzri (creștin).

Oponenții evrei ai iudaismului mesianic susțin că textele de probă creștine, cum sunt profețiile din Biblia ebraică ce pretind a se referi la suferința și moartea lui Mesia au fost scoase din context și interpretate greșit.

Teologia evreiască respinge ideea că Mesia sau orice ființă umană poate fi o divinitate. Credința în Sfânta Treime este considerată idolatră de majoritatea autorităților rabinice. Asocierea altcuiva cu Dumnezeu lui Israel este de neconceput pentru iudaism, acest lucru se întâmplă doar în cazul „neamurilor”, ca atare nu crede în rolul lui Mesia de a fi mântuirea lumii de păcate, ceea ce constituie învățătura de bază a creștinismului și a iudaismului mesianic.

Aceiași oponenți evrei ai iudaismului mesianic își îndreaptă criticile asupra rupturii ideologice a acestuia de credințele evreiești tradiționale, afirmând că acceptarea lui Iisus ca Mesia creează o separare insurmontabilă între așteptările mesianice tradiționale ale iudaismului și pretențiile teologice ale creștinismului: da, iudaismul este o religie mesianică, dar Mesia lui nu este Iisus-Yeshua, încât, toate confesiunile iudaismului și organizațiile evreiești naționale resping iudaismul mesianic ca formă de iudaism. Potrivit acestora, credința în Iisus – Mesia nu este doar erezie, precum cele din primul secol al mileniului I d.H., ci a devenit un adevărat act de sinucidere etnoculturală. Există și susținători ai „incidentului antisemit”, când vorbesc de iudaismul mesianic: s-ar urmări ștergerea distincției dintre iudaism și creștinism pentru a îndepărta poporul evreu de la „matca” sa și a-l deturna prin „mesaje indirecte”.

Cât despre reacția Guvernului israelian, acesta îi consideră pe mesianici eligibili pentru Statutul Legii Întoarcerii în Israel numai dacă pot susține și „suficientă descendență evreiască”.

Pe *efferit.com* sunt prezentate mai multe organizații care se revendică de la mișcarea iudaismului mesianic, chiar dacă există între ele abordări diverse ale modului de practicare a credinței:

- Uniunea ebraică creștină – Anglia

- Uniunea de negociere – Anglia
- Alianța Mesianică Evreiască a Americii (MJAA)
- Evreii pentru Iisus – cea mai mare și mai proeminentă organizație a iudaismului mesianic, susține că Evreii sunt „un popor de legământ prin care Dumnezeu continuă să-și atingă scopurile”.

- În România, Joseph Rabinowitz a stabilit o misiune creștină ebraică „Israeliiții noului Legământ”, în Chișinău în 1884 (pe atunci, în Rusia); Richard Wurmbrand fiind un alt reprezentant din România interbelică

Personalități reprezentative ale Iudaismului mesianic: cântăreți de muzică în SUA, Joel Chernoff, Paul Wilbur, Kelly Ferary; Henri Bergson – filozof, laureat al Premiului Nobel; Benjamin Disraeli – fost prim-ministru al Angliei în epoca victoriană; Martin „Moishe” Rosen, evreu convertit la creștinism și hirotonit ministru baptist.

Adăugăm că în 2014, Rebecca (Rivka) și Baruch Korman au fondat organizația V`ahavtah Ysrael – Iubește Israelul, prezentă din 2019 și în România. Dr. Baruch Korman este „lector superior” (conferențiar) la Institutul Biblic „Zera Abraham” din Israel. Este un „predicator” al iudaismului mesianic, deține un doctorat în studii evreiești cu Teza „*Tehnici de traducere a Septuagintei*”, bun cunoscător, pe lângă ebraică (veche), al limbilor greacă (veche) și aramaică. Dr. Korman susține la canalele TV *Credo* și *Alpha/Omega*, săptămânal, pentru români interpretări filologice ale textelor biblice din Vechiul și Noul Testament. Împreună cu Rivka au trei copii majori. Locuiește în Israel.

Ca o scurtă concluzie, este greu de definit mișcarea iudaismului mesianic în câțiva termeni, mai cu seamă că ea este atât de diversă și de stufoasă. „Declarația fundamentală” a Uniunii Congregațiilor Evreilor Mesianici (UMJC) vede iudaismul mesianic ca o „mișcare de Congregații evreiești și de grupuri dedicate lui Yeshua Mesia, care îmbrățișează responsabilitatea primită prin legământ a vieții evreiești și a identității înrădăcinate în Tora, exprimate în tradiție și reînnoite și aplicate în contextul Noului Legământ”.

O „Declarație extinsă” arată că „grupurile mesianice evreiești trebuie să fie integrate pe deplin în poporul evreu, împărtășindu-i istoria și responsabilitățile de legământ, ca popor ales de Dumnezeu. În același timp, credința în Yeshua are și o dimensiune comună crucială”. Această credință unește comunitatea mesianică evreiască și biserica creștină (mulți legând-o de cultul neoprotestant al creștinilor după Evanghelie), care e adunarea celor credincioși din națiunile care sunt conectate cu Israel prin Mesia. Împreună acestea două alcătuiesc ecclesia, Trupul unic al lui Mesia, o „comunitate de evrei și neamuri care, în deosebirea lor continuă și binecuvântarea reciprocă anticipează pacea shalom a lumii care vine”.

VITRINA CĂRȚILOR

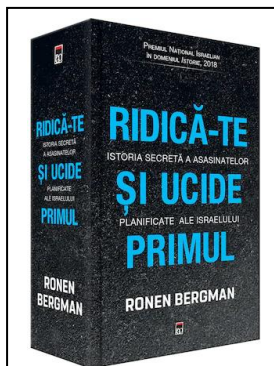
Lavinia Guzu și Ioan C. Popa

1. O istorie a asasinatelor...

Semnalăm o carte deosebit de interesantă, apărută de curând (Editura RAO): **Ridică-te și ucide primul. Istoria secretă a asasinatelor planificate ale Israelului** – volum care a obținut în anul 2018 **premiul Național Israelian în domeniul istoriei**.

Realizată de bine-cunoscutul jurnalist Ronen Bergman, lucrarea este deopotrivă o carte de istorie, dar, în același timp, și un thriller adevărat.

„Cartea lui Bergman este inteligentă și echilibrată“– susține Kenneth M. Pollack, fost analist CIA, iar Ethan Bronner, senior editor Bloomberg News, afirmă că opera reprezintă „Prima privire cuprinzătoare asupra asasinatelor sponsorizate de statul Israel.“

Ridică-te și ucide primul este o incursiune în culisele legendarului Mossad. Informații și acțiuni până nu demult secrete, personaje controversate, toate aduc cititorului cea mai detaliată radiografie a acestui serviciu secret. Opacitatea aproape totală este protejată de un melanj complex de legi și protocoale, cenzura militară strictă și intimidarea, interogarea și acuzarea jurnaliștilor și surselor lor. Volumul se axează pe trei piloni: Forțele de Apărare Israeliene, Mossad și Shin Bet - serviciul de securitate internă care a desfășurat cea mai mare campanie cunoscută

de asasinate planificate, pentru a stopa atentatele teroriste sinucigașe. Pe măsură ce trece timpul, metodele folosite de acestea devin din ce în ce mai sofisticate - inventarea dronelor și folosirea lor în urmărirea și uciderea țintelor reprezentând un punct culminant.

Asasinatele comise de către Mossad și celelalte două instituții se împart în trei grupe. În prima categorie sunt cele considerate parte a unor operațiuni militare în Cisiordania, Gaza, Siria și Liban. În a doua intră cele aflate în responsabilitatea agenției Shin Bet, executate în general din avion, cum a fost cazul în timpul celei de-a doua Intifade din Cisiordania și Gaza. Iar a treia categorie este cea a asasinatelor atribuite chiar Mossadului, mai exact Unității 504 (divizia de Humint din cadrul Armatei) și unităților speciale care operează în afara Israelului. Ultima categorie include o listă nu foarte lungă de asasinate atribuite Israelului în Orientul Mijlociu (Liban, Iordania, Iran, Dubai, Siria), în Asia (Malaysia), Africa (Tunisia) sau pe teritoriu european (Italia, Malta, Norvegia, Cipru, Grecia și alte câteva țări).

Se estimează că **Mossad** este responsabil pentru asasinarea a 50-60 de teroriști din această categorie, dar și oameni de știință din străinătate care au acceptat să lucreze pentru țări inamice. Niciunul nu era cetățean israelian.

În general, când un asasinat are loc în afara Israelului, mass-media israeliană folosește formulări de genul „potrivit presei internaționale“ sau „atribuit Israelului“. Chiar și când este limpede pentru toată planeta că este responsabil pentru o anumită acțiune, Israelul nu recunoaște nimic. De fapt, nici nu confirmă, nici nu neagă. Așa a fost și cu asasinarea liderului organizației Hamas, Mahmoud al-Mabhouh în Dubai, în 2010.

Doar în cazuri foarte rare – în general, când ceva a mers prost –, autoritățile israeliene se văd nevoite să-și asume anumite acțiuni. A fost cazul în 1988, când Mossad și Sayeret Matkal (forțele speciale de elită) l-au asasinat pe Abu Jihad, adjunctul liderului Autorității Naționale Palestiniene (ANP), Yasser Arafat, în Tunisia.

Apoi, în 1996, Israelul și-a exprimat regretul (fără să-și recunoască implicarea) și a plătit 400.000 de dolari familiei norvegiene a ospătarului marocan Ahmed Bushiki, ucis din greșeală de agenții Mossad în 1973 (afacerea Lillehammer).

În 1997 însă, Mossad a recunoscut că a încercat să-l otrăvească pe Khaled Meshal, unul din șefii organizației Hamas din Amman, căruia i-au trimis un antidot pentru a-l salva.

Pe de altă parte, majoritatea șefilor de intelligence afirmă la unison că mai mult de două asasinate au fost de mare impact – uciderea lui Fathi Shaqaqi, fondatorul și liderul Jihadului Islamic palestinian în Malta, acum 25 de ani, și a lui Imad Mughniyeh, „ministrul de interne“ al organizației Hezbollah la Damasc, în 2008, într-o operațiune atribuită Mossad în colaborare cu omologii americani de la CIA.

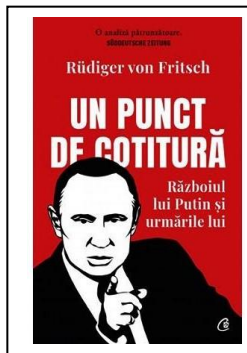
În carte apare și un personaj central - Meir Dagan, deținător a numeroase funcții de-a lungul timpului și, în cele din urmă, șef al Mossadului pe care, de altfel, l-a reconstruit, creând o agenție vie și extrem de capabilă. Cu el începe cartea și tot cu el se încheie. Este cel care poartă permanent la el poza tatălui său, surprins în genunchi, cu doar câteva secunde înainte să fie împușcat de naziști, în timpul Holocaustului. Iar fiul repetă în permanență: „*Aceasta nu trebuie să se mai întâmple niciodată*“.

Ronen Bergman este senior analist pe probleme de politică și apărare la *Yedioth Ahronoth*, cel mai citit ziar din Israel, dar a scris și pentru *New York Times*, *Wall Street Journal* sau *Newsweek*. Susține frecvent conferințe pe teme de politică sau apărare la prestigioase universități din SUA și Europa. În cărțile lui de nonficțiune tratează subiecte precum Războiul de Yom Kippur, corupția din cadrul Autorității Palestiniene sau conflictul cu Iranul.

2. Războiul lui Putin

Război în Europa. Rusia lui Vladimir Putin invadează violent Ucraina, zguduind din temelii pacea menținută de la sfârșitul Războiului Rece.

Ne aflăm într-un punct de cotitură. În ce fel de lume ne vom trezi mâine? Cum ar trebui să arate o politică europeană de Securitate? Cum rămâne cu politicile pentru energie, ajutor economic și militar în cazul unor orașe rupte de civilizație? La aceste întrebări și la multe altele încearcă să răspundă Rüdiger von Fritsch, în cartea sa **Un punct de cotitură. Războiul lui Putin și urmările lui** (Editura Curtea Veche).

Rüdiger von Fritsch a fost vreme de cinci ani (2014–2019) ambasadorul Germaniei la Moscova. În perioada în care a fost detașat în capitala rusă, diplomatul german l-a întâlnit deseori pe Vladimir Putin. În noua lui carte analizează motivațiile și obstacolele unei conduceri autocrate, precum și urmările pe care le va avea războiul lui Putin pentru noi toți. Autorul susține că: *„Dacă vrem să-l înțelegem pe Vladimir Putin, trebuie să avem în vedere trei factori. Primul este că el are o perspectivă foarte aparte asupra geopoliticii. Are un mod de gândire specific secolului XIX, cu marile puteri care încercau să-și rezolve problemele una împotriva celeilalte. Al doilea factor este că el suferă de „trauma rusă”, care nu a fost niciodată corect abordată, și anume pierderea Marelui Imperiu Rus. Iar al treilea este că (Putin) este un ofițer KGB bine antrenat. Și de aici, modul său de gândire, că lumea e plină de conspirații îndreptate constant împotriva sa ori a țării sale. N-aș spune că e nebun, dement, irațional sau orice altceva de acest gen. Asta ne-ar face sarcina mult prea ușoară. Trebuie să acceptăm că el trăiește, decide și acționează cu un alt tip de rațiune decât a noastră”*.

Rudiger von Fritsch explică „minuțios și fără false menajamente ce este în capul președintelui Rusiei și cum a eșuat Occidentul în a-l înțelege – conform publicației *Suddeutsche Zeitung*.

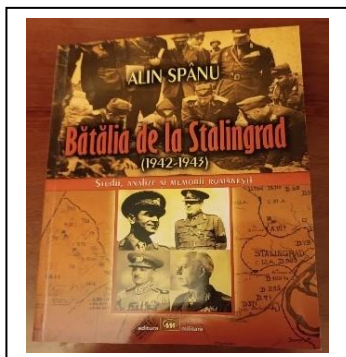
„Cărțile cu subiect politic au adesea o problemă: atât temele tratate cât și punctele de vedere susținute devin rapid depășite. Doar câțiva autori reușesc să rezolve această problemă. Rüdiger von Fritsch este unul dintre ei. Nu riscăm să greșim dacă afirmăm că aceasta se datorează capacității sale de a scruta faptele limpede și analitic”, susține și *Magazin für politische Kultur*. „Nu regăsim aici păreri polarizate, emoționale, practicate asiduu de câteva luni încoace urbi et orbi”, afirmă și analistul **Emil Hurezeanu**. El consideră că descoperim una dintre cele mai interesante radiografii ale Rusiei, imparțială, dar necruțătoare, responsabilă, incitantă, dar nu apocaliptică, ci informat pesimistă.

Autorul face parte din elita diplomatică a țării sale. După ce a studiat istoria și filologia la Erlangen și Bonn, Rüdiger von Fritsch a intrat în serviciul Extern în 1984. După diverse funcții de secretar la ambasadele germane din Varșovia, Nairobi și în cadrul Reprezentanței Permanente pe lângă Uniunea Europeană de la Bruxelles, în 1999 a devenit șef de departament în cadrul Biroului președintelui federal, iar în 2004, vicepreședinte al Serviciului Federal de Informații. Trei ani mai târziu, a devenit șef al Departamentului de Economie

și Dezvoltare Durabilă din cadrul Ministerului Federal de Externe și asistent la negocierile G8. În 2010 a preluat funcția de ambasador la Varșovia, rămânând acolo patru ani. S-a retras din activitatea diplomatică în vara anului 2019. Este autor și al volumului *Drumul Rusiei. Ambasador la Moscova* (2021), tradus și el în limba română.

3. Eroii de la Stalingrad

„Al Doilea Război Mondial rămâne încă cel mai abordat subiect istoric, chiar dacă au trecut peste opt decenii de la izbucnirea lui”. Este convingerea dr. Alin Spânu, exprimată în deschiderea studiului său introductiv la volumul apărut recent *Bătălia de la Stalingrad (1942-1943). Studii, analize și memorii românești* (Editura Militară). Convingere confirmată și de largă participare și interesul de care s-a bucurat lansarea volumului, la 14 iunie 2023, la Fundația Europeană Titulescu.

Este vorba de o carte de excepție, scrisă cu talent, bogat documentată, cu multe elemente de noutate în stufoasa bibliografie a evenimentelor ce înconjoară cea mai mare bătălie din cel de-al Doilea Război Mondial. Volumul se deschide cu un poem inedit (**Eroii de la Stalingrad**) aparținând poetului Vasile Militaru (1885-1959), autor puțin cunoscut astăzi, dar apreciat în perioada interbelică. Scris sub impresia puternică a tragicelor evenimente de la Stalingrad, poemul aducea un omagiu fierbinte militarilor români

care s-au jertfit în numele Patriei străbune, după cum atestă versurile finale:

„Slăvită vă fie în veci amintirea, viteji fără seamăn, cu suflet de pară,

Eroi de legendă, căzuți pentru Țară,

Căci, Patriei voastre, voi fi-veți de-a pururi Arhangheli de pază și stânci de hotar,

De care dușmanii zdrobiți au să cadă și-n veci nu va trece puhoiul barbar!”

În mod oarecum ciudat, dar probabil din interes propagandistic pentru a nu afecta și mai mult starea de spirit din țară, Inspectoratul General al Jandarmeriei, în baza deciziei Cenzurii Centrale a Presei, aflată sub control militar, a dispus „blocarea poemului”, dar „fără a se distruge vreun exemplar”, dovadă că era vorba de o interdicție temporară.

Oricum, mai târziu, după război, autorul a fost arestat, găsindu-și sfârșitul în penitenciarul Ocnele Mari (8 iulie 1959), dar nu pentru acest poem, ci pentru atitudinea față de regimul instaurat în țară de sovietici.

Piese de rezistență ale volumului domnului Alin Spânu le reprezintă, fără îndoială, mărturiile scrise ale unor „martori ai tragediei de la Stalingrad și Cotul Donului”: generalii Ilie Șteflea, Petre Dumitrescu, Nicolae Tătăranu, Gheorghe Ionescu-Sinaia. Iar concluzia finală a autorului este în ton cu mesajul cărții:

„Cimitirele militare unde odihnesc români demonstrează sacrificiul suprem, recunoscut inclusiv de inamici. În definitiv, fiecare soldat, cu mai multă sau mai puțină carte, a înțeles că această bătălie avea loc, în primul rând, pentru Basarabia, nordul Bucovinei (anexate de URSS) și Transilvania de nord-vest (cedată sub presiune către Ungaria), adică pentru idealul național în care au crezut/luptat și părinții, și bunicii lor. Un ideal numit simplu, dar complex și profund – România Mare”.

CUVÂNT DE ÎNVĂȚĂTURĂ

„DE LA SUFERINȚĂ LA ÎNTREBARE”

Pr. Dr. Mirea Vîrtejanu

Auzim, tot mai des, de la oamenii din jurul nostru, în urma unor dureri, boli, suferințe, întrebarea „*de ce?*”: „*De ce mi se întâmplă mie una ca asta, Dumnezeuul meu?*” Este întrebarea fiecărui părinte care suferă pentru copilul lui, a soțului pentru soția lui, și invers, a copilului pentru părinții, frații sau surorile lui, sau a fiecărui om care a fost lovit de orice boală, cancer sau ceva incurabil. Această întrebare se repetă neîncetat și nu i se poate răspunde decât cu lacrimi, și nu cu vorbe, cu simțăminte, nu cu gânduri, cu tăcere, nu cu opinii, cu compasiune, și nu cu răspunsuri. O întrebare pe cât de des întâlnită, de profundă, de puternică, când i se dă glas, pe atât de dificil să i se răspundă. O întrebare atât de adevărată, de omenească, de exigentă, dar care, prin natura sa, nu se lasă percepută logic, nu mai poate fi exprimată prin viu grai, nu poate fi formulată în fața unei audiențe, cu atât mai mult că nu îngăduie să i se dea, din partea unora care au pretenția că știu, răspunsuri univoce adresate celor care, neîndoielnic, suferă. Cum să procedăm?

Adesea ochii vorbesc mai expresiv decât gura, suspinul este mai puternic decât gândirea și descumpănirea în suferință exprimă mult mai bine adevărul decât oricare alt răspuns. Poate că e tema prin excelență despre care nu se poate și nu e îngăduit să se țină prelegeri. Este prea adâncă pentru a fi raționalizată. Este prea dureroasă ca să încapă în sfera toleranței noastre. Este prea personală ca să fie prezentată în contextul unui discurs public. Poate că această întrebare doare mai mult decât cauza care îi dă naștere. Pentru că știm cu toții că nu i se poate da un răspuns facil. Și, cu toate acestea, este atât de insistentă și atât de adevărată. Ochii celor îndurerați caută însetați un răspuns la cea mai succintă, dar și cea mai lăuntrică nedumerire care se formează în inima oricărui om normal: „*de ce mi se întâmplă mie una ca asta, Doamne?*” În cele din urmă, ochii îndurerați nu-și pot potoli setea decât cu propria lor lacrimă!

De ce există durerea? De ce nedreptatea? De ce copilașii? De ce atât de prematur? De ce în felul acesta? De ce negrăitei bucurii aduse de prezența lor nevinovată să-i succeadă suferința și întristarea? De ce? Și dacă este spre binele nostru, pe care încă nu-l cunoaștem, de ce acest bine al nostru să fie atât de amar?

Următoarele întrebări care ne seacă inima: „*De ce mie?, Ce rău am făcut?, Unde să caut ca să aflu înlăuntrul meu cauza ce-mi e necunoscută? Și dacă eu sunt de vină, n-aș putea să fac ceva ca să împiedic desfășurarea*

lucrurilor? Și ce rost are ca, din cauza mea, să sufere această făptură plâpândă și nevinovată (în cazul copilașilor bolnavi)?” Acest lucru îmi pare cel mai greu de îndurat. Risc să-mi pierd și puțina și neputincioasa mea credință. La urma urmei, care este folosul de pe urma acestei situații? De ce mie, Doamne? Nu sunt eu copilul Tău? Nu ești Tu Dumnezeu iubirii? Ce relație poate să se afle între iubirea Ta și martiriul la care mă expui? Cum să mă atragă biciuirile Tale? Cum se împacă bunătatea Ta cu logica de neînțeles a durerii, cu întristarea, cu riscul de a mă sminti?

„Bindecuvântarea” suferinței, binecuvântate „de ce”- uri! Au fost sfințite de Însuși Hristos pe Cruce: „**Dumnezeul Meu, Dumnezeu Meu, pentru ce M-ai părăsit?**” „**Dumnezeul Meu, de ce Mi-ai făcut una ca asta? Oare ce Ți-am făcut? Oare nu sunt Fiul Tău?**” Întocmai aceeași întrebare, ca și a mea. Și a rămas fără răspuns. A rămas fără răspuns în aparență. Însă evenimentele au scos la iveală și răspunsul. Asemenea „de ce”- uri au ieșit din gura mult-pătimitorului Iov sau de sub pana lui David cel îndurerat, doi oameni cărora moartea copiilor lor le-a pecetluit trecerea prin istorie și care, adesea, ne sunt prezentați ca modele unice de credință, perseverență și răbdare. Îi adresăm lui Dumnezeu această întrebare, ne-o punem nouă înșine, o repetăm în fața oamenilor despre care credem că ne iubesc în chip deosebit. O formulăm, de obicei, ca să exprimăm ceea ce este înăuntrul nostru, dar și pentru că așteptăm mângâierea unui răspuns. Însă cine ar putea să ne dea un răspuns? Chiar și dacă s-ar ști răspunsul, cine ar avea puterea să ni-l spună?

Sfântul Vasile cel Mare, adresându-i-se unui părinte îndoliat, afirma că durerea îl face pe om atât de sensibil, încât se aseamănă cu ochiul care nu poate suporta nici măcar mișcarea aerului lovit de o aripă. Chiar și cea mai delicată mișcare sporește suferința celui îndurerat. Nici cea mai inofensivă comparație nu poate fi îndurată. Cuvântul care este exprimat ca un argument rațional ajunge de nesuportat. Doar lacrima, împărtășirea descumpănirii, tăcerea, rugăciunea lăuntrică ar putea să ușureze durerea, să lumineze întunericul sau să dea naștere unei cât de mici speranțe. Durerea naște adevăr, compasiune, comuniune. *Durerea nu ne ține trează doar conștiința, ci naște și iubire în cei din jurul nostru, care încearcă să se pună în situația noastră.* Se zbat ca în răgazul lor de siguranță să împărtășească cele mai de nedorit pentru ei sentimente ale noastre. Și reușesc să o facă. Durerea dă naștere răbdării, în același timp însă izvodește legătura iubirii între și față de semenii noștri.

Durerea naște adevărul. Compasiunea celorlalți îl sădește în inimile noastre. Acolo, discret, stă ascuns și răspunsul. Astfel se naște în inimă și mângâierea, ale cărei dulceață și ușurare sunt mult mai intense ca experiențe acumulate de pe urma poverilor durerii. Suferința ne face să depășim măsura noastră omenească. În cele din urmă, aceste „de ce”- uri nu primesc răspunsurile pe care le așteaptă neputința și scăderile noastre. În limitele acestui fel de a gândi, de obicei rămân fără răspuns. Pentru aceea și Hristos nu a spus despre moarte decât foarte puține cuvinte. Pur și simplu a ales moartea și a suferit mai mult

decât oricine altcineva. Și atunci când a înviat, din gura Sa a ieșit mai multă suflare de viață și mai puține cuvinte. Nu a spus nimic despre viață și moarte, nu a mărturisit martiriul Lui decât către Petru. Suferinței nu i se răspunde cu argumente. Și nici nedreptatea și moartea nu sunt înfruntate cu ajutorul rațiunii. Aceste probleme își află rezolvarea prin luminarea și insuflarea pe care numai Dumnezeu le dă. Își află dezlegarea prin mijlocirea Duhului Sfânt. Sunt depășite prin smerita încuviințare a vocii lui Dumnezeu, care este un fapt atât de adevărat, dar, de obicei, atât de dificil de înțeles. Încercarea prin care trecem este însoțită de loviturile ca de ciocan ale întrebărilor fără răspuns. Și noi, prinși în acele „oare nu cumva”, „de ce” sau „dacă”, ne păstrăm speranțele și reușim să supraviețuim în lumea asta, așteptând ceva sigur sau statornic. În dialog cu suferința, nedreptatea și moartea suntem datori să ieșim din limitele noastre omenești. Aceasta este nu doar soluția ieșirii din încercare, dar și binefacerea acesteia.

În cele din urmă, întrebarea putem să o adresăm cuiva, dar răspunsul trebuie să fie așteptat. Fie Dumnezeu nu există, fie ne pune la încercare, pentru a ne oferi o experiență unică. Dacă Răstignirea nu s-ar fi petrecut, n-ar fi avut loc Învierea. Hristos ar fi fost un învățător deosebit, dar nu Dumnezeu. Dumnezeu ne acordă o șansă. În seama noastră rămâne faptul dacă luăm aminte la ea sau dacă o vom fructifica. Iar bucuria și înțelesul acestei șanse sunt cu mult mai mari decât intensitatea și suferința încercării.

Moartea, durerea, nedreptatea sunt taine pe care orice răspuns nu face decât să le zdruncine. În asemenea situații, adevărul nu se exprimă asemenea unei opinii sau asemenea unui argument, ci se oferă ca smerenie și suferință comună. Calea la hotarul dintre moarte și viață, dintre smintire și slăvire, dintre minune și nedreptate este plină de întorsături și locuri ascunse în care adevărul vieții este pus la adăpost. Dacă cineva poate scăpa de ispita de a se îndoii, atunci ajunge să privească adevărul dintr-o perspectivă pe care niciodată nu și-ar fi putut-o închipui.

Suferința, atunci când cineva reușește să o primească, dă naștere unei simțiri nemaîntâlnite, descoperind stări care altfel n-ar putea fi închipuite și trăite. Din nefericire, este un adevăr de netăgăduit: *de obicei, numai atunci când pierdem ceea ce dorim foarte mult, cunoaștem și câștigăm ceea ce este cu adevărat important.*

Neîndoielnic, suferința și nedreptatea nu pot desființa iubirea lui Dumnezeu. Dumnezeu există. Și este viață și iubire. Iubirea desăvârșită și plenitudinea vieții: Și cea mai mare minune a existenței Sale este că nu încetează să existe alături de durere, nedreptate, moarte. Poate că și provocarea cea mai mare pentru fiecare dintre noi este de a ne duce existența alături de suferința noastră personală, strânsa legătură purtătoare de speranță cu aceste profunde „de ce”-uri, smerita perihoreză, întru așteptarea lui Dumnezeu, în mijlocul acestor nedreptăți pe care le socotim a fi făcute de El.

Istorie:

• *Sfântul Nicolae Velimirovici spunea: Grădinarul tunde ramurile, pentru ca pomul să crească mai repede și să rodească mai bine. Dacă întrece măsura și retează prea mult, pomul se va usca. Credeți-mă, Dumnezeu veghează asupra fiecărui om cu mai multă grijă și milostivire decât oricare grădinar. Ascultați cum cugetă Sfântul Nil Sorski: „Dacă olarul știe cât trebuie ținut vasul în foc ca să nu crape, oare Dumnezeu nu știe măsura cuvenită pătimirilor noastre? Credeți-mă, Domnul are mult mai mult discernământ și mult mai multă dragoste decât omul”.*

• *Un bătrân a fost întrebat cum trăiește în pustie. Nimic nu mă tulbură - a răspuns bătrânul. Doar câteodată, după miezul nopții, aud un glas care mă cheamă pe nume și îmi zice: „Scoală-te și du-te la Biserică!” Atunci mă scol și mă duc la Biserică, să torn untdelemn în candela care se stinge...*

DIN ACTIVITATEA ASOCIAȚIEI

● La 13 mai 2023 a avut loc Adunarea Generală anuală a Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageră din SIE, care a avut la ordinea de zi dezbateră și adoptarea Programului de activități pentru perioada 2023 – 2024, a Proiectului de Buget și descărcarea de gestiune a Consiliului director.

Pe baza informării prezentate de președintele Asociației, vorbitorii au subliniat necesitatea implicării Asociației mai activ în soluționarea problemelor membrilor săi, mai cu seamă în domeniul asistenței medicale și a accesului la serviciile medicale.

La lucrările Adunării a fost prezentă șefa Departamentului de Resurse Umane din SIE, care a reiterat disponibilitatea instituției de a sprijini Asociația și pe membrii săi, în limitele stabilite de lege.

S-a făcut propunerea ca următoarea Adunare Generală să aibă loc în luna octombrie 2024, când Asociația va aniversa 25 de ani de la înființare și se vor organiza alegeri pentru organele statutare de conducere.

● La data de 5 aprilie, vicepreședintele Asociației responsabil cu problemele sociale a participat la masa rotundă de la Senatul României privind pensiile militare în Uniunea Europeană și în NATO, organizată de Liga pentru Apărarea Drepturilor Pensionarilor Militari din România, cu sprijinul vicepreședintelui Senatului, domnul Robert Cazanciuc și a domnului senator Vasile Dâncu, președintele Comisiei pentru afaceri europene.

La întâlnire au participat senatori de la partidele parlamentare, membrii ai Ligii pentru Apărarea Drepturilor Pensionarilor Militari din România și reprezentanți ai unor asociații din cadrul Sistemului Național de Apărare, Ordine Publică și Securitate Națională și au fost abordate problemele inechităților din sistemul pensiilor militare de stat și situația „militarului român la răscruce de drumuri”.

Întâlnirea s-a desfășurat într-o atmosferă de conlucrare și dialog pentru găsirea unor modalități de rezolvare echilibrată și de durată a problemelor puse în discuție.

● La 25 mai 2023, sărbătoarea Înălțării Domnului și Ziua Eroilor, a fost organizat Balul Asociației, la care au participat peste 120 de pensionari, membri ai ACMRR, care au fost deosebit de satisfăcuți de acest eveniment de

socializare. Muzica, dansul, antrenul au arătat o generație de pensionari militari care știu să își petreacă în mod activ timpul liber și să perpetueze relațiile de camaraderie din timpul activității.

• În cursul lunilor aprilie-iunie 2023, mai mulți membri ai Asociației au participat la dezbateri, lansări de carte și alte evenimente culturale. Dintre acestea menționăm:

- Participarea la manifestările organizate săptămânal de Fundația Europeană Titulescu, precum și la Banca Națională a României (Premiile anuale ale Fundației Culturale „Magazin Istoric”) ș.a.

- Intervenția colegului nostru dr.ist. Ion Constantin cu titlul *Avatarurile unor intelectuali patrioți din România anilor 50. Cazul Onisifor Ghibu*, la sesiunea de comunicări de la Biblioteca Metropolitană București, din ziua de miercuri 31 mai 2023, cu tema *Onisifor Ghibu savant, educator și militant român. 140 de ani de la naștere (1883-2023)*.

• La 13 iunie, președintele Asociației, gl.mr.(rtr) Petru Neghiu a participat, în calitate de recenzent, la lansarea volumului III al cărții „*Acum, la apel, seniorii!*”, apărută la Editura Agir, în coordonarea gl.mr. (rtr) Ionel Dumitrescu, președintele Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și în Retragere din armele Transmisiuni, Informatică și Război Electronic „General Leandru Panait”. În intervenția sa, președintele ACMRR din SIE s-a referit la momentele de cumpănă dar și înălțătoare ale activității transmisioniștilor, relatate de cei 29 de coautori, actualmente „*seniori*” cu tolba plină de amintiri.

**Biroul executiv,
Secretar-general,
Gheorghe Iordache
Vicepreședinte,
Bărbulescu Gheorghe**

